

**David
Bohm**

Om dialog

Den kollektive tanke er stærkere
end den individuelle tanke.

David Bohm.

På dansk ved Henrik Janssen.

1	Om Kommunikation	3
2	Om Dialog	7
	Dialog og tanke	10
	Engager sig i dialog	18
	Suspendere antagelser	24
	Impulsen af nødvendighed	26
	Proprioceptive tanker	29
	Kollektiv deltagelse	31
	En ny kultur	33
	Visionen med dialogen	36
	Følsomhed i dialogen	46
	Begrænset dialog	49
	Udover dialogen	53
3	Den Kollektive Tankes Natur	55
4	Problemet og Paradokset	70
5	Observatøren og det Observerede	79
6	Suspension, kroppen og proprioception	83
7	Deltagende Tanke og det Ubegrænsede	96
	Biografi Bohm	110
	Forord	112

1

OM KOMMUNIKATION

Gennem de sidste årtier har, moderne teknologi, radio, fjernsyn, fly trafik, og satellitter, vævet et net af kommunikation som sætter alle dele af verden i øjeblikkelig kontakt, med alle andre dele.

Men, på tros af dette globale system af forbindelser, så er der, i dette øjeblik, en følelse af, at kommunikation bryder samme alle steder, på en hidtil uset måde. Folk som bor i forskellige nationer, med forskellige økonomiske og politiske systemer, er dårligt i stand til at tale med hinanden uden at kæmpe med hinanden. Og inden for den enkelte nation, er forskellige sociale klasser, økonomiske og politiske grupper fanget i et lignede mønster af uformåenhed til at forstå hinanden. Oven i købet, i hver af de begrænsede grupper, taler folk om ”generations kløften” som er sådan at ældre og yngre medlemmer ikke kommunikere med hinanden, måske undtaget på en overfladisk måde. Endvidere, i skoler og universiteter, er der en tendens til at studerende føler, at lærer overvælder dem med en flod af information som de mistænker for at være irrelevant for et faktisk liv. Og hvad som kommer til udtryk i radio og fjernsyn, og også i aviser og magasiner, er genealt i bedste fald en samling af trivielle og næsten urelaterede fragmenter, og i værste tilfælde, kan det ofte være en virkelig kilde til forvirring og misinformation.

På grund af den udbrede utilfredshed med tingens tilstand som beskrevet ovenfor, har der været en groende følelse af bekymring for at løse, hvad der nu almindeligvis er kaldt ”kommunikations problemet”. Men hvis man observere forsøgende på at løse dette

problem, vil man lægge mærke til at forskellige grupper som prøver at gøre dette ikke er istand til at lytte til hinanden. Som resultat, har selve forsøget på at forbedre kommunikationen ofte ledt til ydermere forvirring, og som en konsekvens der af, en følelse af frustration, som skubber folk mere hen i mod aggression og vold, i stedet for hen mod gensidig forståelse og tillid. Hvis man betragter det faktum at kommunikationen bryder sammen, og i denne sammenhæng har forsøg på at hindre dette i at ske, generelt haft en tendens til at accelerer sammenbruddet, vil man måske stoppe op i sin tænkning, og give mulighed for at spørge om problemerne ikke udspringer af et mere subtilt problem, som er undsluppet vores måde at formulere, hvad der går galt. Er det ikke muligt at vores grove og ufølsomme måde at tænke om kommunikation og tale om det på, er en af hoved faktorerne, som er grund til vores manglende evne til at se, hvad der ville være en intelligent handling, som ville gøre en ende på de nuværende problemer?

Det vil måske være brugbart at starte med at diskutere dette spørgsmål, ved at overveje hvad er meningen af ordet ”kommunikation”. Dette ord er baseret på det latinske *commun* og forløbet af ”ie” som er magen til ”fie” i det at det betyder ”at lave eller at gøre”. Så en mening af ”at kommunikere” er ”at gøre noget fælles” det er at overbringe information eller viden fra en person til en anden på en måde, der er så akkurat som mulig. Denne mening er passende på et stort område af sammenhængende. Dermed, kan en person kommunikerer til en anden, et sæt af instruktioner om hvordan en bestemt operation skal udføres. Helt tydeligt, afhænger en stor del af vores industri og teknologi af denne type kommunikation. Alligevel, dækker denne mening ikke alt det som er vigtigt ved kommunikation. For eksempel, overvej en dialog. I sådan en dialog, når en person siger noget, respondere den anden person generelt ikke med præcist den samme mening som var set af den første person. Derfor, er meningen kun *lignende* og ikke identisk. Derfor, når den anden person svare, ser den første person en forskel mellem det der var

hans mening at sige og hvad den anden forstod. Ved at overveje denne forskel, bliver han måske i stand til at se noget nyt, som er relevant både hans egne meninger og dem den anden person har. Og sådan kan det gå frem og tilbage, mens der tilstedighed fremkommer nyt indhold som er fælles for begge deltager. Derfor, i en dialog, forsøger hver person ikke at *gøre fælles* bestemte idéer eller informationer som allerede er kendte for ham. Derfor, kan det siges at de to personer laver noget *fælles*, betydende, skaber noget nyt sammen.

Men selvfølgelig kan sådan en kommunikation kun føre til skabelsen af noget nyt hvis folk er i stand til at lytte frit til hinanden, uden fordomme, og uden at prøve at påvirke hinanden anden. Hver må være interesseret primært i sandhed og kohærens (Samme frekvens og i fase) sammenhængende. Så de er parate til at give slip på gamle idéer og intentioner, og de må være klar til at fortsætte til noget anderledes, når der er brug for det. Hvis, på den anden side, to personer bare ønsker at videre give bestemte idéer eller synspunkter til hinanden, som om disse ting var information, så vil de ikke nødvendigvis mødes. For hver af dem vil høre den anden gennem sløret at hans egne tanker, hvilke han har en tendens til at vedligeholde og forsvare, ligegyldigt om de er eller ikke er sande og kohærene (sammenhængende). Resultatet vil selvfølgelig blive præcist af den slags forvirring der leder til det uløselige ”problem med kommunikation” som er blevet påvist og diskuteret tidligere.

Tydeligvis, er kommunikation i den forståelse som er beskrevet ovenfor nødvendig på alle livets områder. Derfor, hvis folk skal være istand til at samarbejde (helt bogstaveligt at ”arbejde sammen”) må de være istand til at skabe noget i fællesskab, noget der tager form i deres gensidige diskussion og handlinger, i stedet for noget, som er videregivet fra en person der handler som en autoritet i forhold til de andre, som handler som passive instrumenter for dennes autoritet.

Selv i relationer med livløse objekter og med naturen generelt, er der noget meget lignede involveret. Overvej for eksempel, en

kunstneres arbejde. Kan man rigtigt sige at kunstneren *udtrykker sig selv*, forstået bogstaveligt, ”presse ud” noget som allerede er formet inden i ham? Sådant en beskrivelse er faktisk generelt ikke rigtig eller passende. I stedet for, er det, der sædvanligvis sker er, at det første som kunstneren gør kun er noget *lignende* på bestemte områder til hvad han har i sinde. Som i en konversation mellem to mennesker, han ser lighederne og forskelligheder, og fra denne opfattelse, træder noget mere frem fra hans næste handling. Derfor, noget nyt er tilstedeværelse skabt som er fælles for kunstneren og det materiale han arbejder i.

Videnskabsmanden er engageret i en lignende ”dialog” med naturen (så vel som med hans medmennesker). Derfor, når videnskabsmanden får en idé, bliver dette verificeret ved observation. Når det opdages (som det generelt bliver) at det observerede kun er lignende til hvad han havde i sinde og ikke identisk, så fra overvejelse af ligheder og forskelligheder får han en ny idé som igen forsøges verificeret. Og sådan forsætter det, med fortsat tilsynskomst af noget nyt som er fælles for videnskabsmanden og observeret i naturen. Dette strækker sig ind praktiske aktiviteter, hvilket leder til skabelsen af nye strukturer som er fælles for mennesket og til overordnede miljø i hvilket han lever.

Det er klart at hvis vi skal leve harmoni med os selv og med naturen, er det nødvendigt at vi er istand til kommunikere frit i en kreativ bevægelse i hvilken ingen holder permanent fast i eller på anden måde forsvare sine egne idéer. Hvorfor er det så, så svært faktisk at får sådan en kommunikation til at finde sted?

Dette er et meget komplekst og subtilt (flygtigt / svært at få hold på / udefinerbart) spørgsmål. Men man kan måske sige, at når man skal til at gøre noget (og ikke bare tale om eller tænke om det), har man en tendens til at tro man *allerede* lytter til den anden person på en ordentlig måde. Det synes da at hoved problemet er at den anden person er den der er forudindtaget og ikke lyttende. Når det kommer til stykket, er det lettere for os hver især at se at andre er ”fast låste” i forhold til bestemte spørgsmål, så uden at være klar

over det, undgår de konfrontationen af modsætningerne i visse idéer som måske er deres kæreste eje.

Selve naturen af en sådan ”låsning” er på den anden side en slags ufølsomhed eller ”bedøvelse” om ens egne modsætninger. Så tydeligvis, er det afgørende at være klar over naturen af ens egne ”låsnings”. Hvis man er vågen og opmærksom, kan man se for eksempel at når som helst et bestemt emne bringes op, er der en flygtig følelse af angst, som presser en væk fra at overveje dette emne, og en følelse af nydelse som tiltrækker ens tanker og får dem til at være optaget af andre spørgsmål. Så man er i stand til at holde sig væk fra hvad det endnu er som man tænker vil forstyrre en. Og som et resultat her af, kan man på en subtil måde være i gang med at forsvare ens egne idéer, mens man forstiller sig at man virkeligt lytter til hvad andre personer har at sige.

Når vi mødes for at tale sammen, eller på anden måde handler i fællesskab, kan hver af os være opmærksom på subtile sensation af frygt eller nydelse som ”blokere” ens evne til at lytte frit? Uden denne opmærksomhed, har påbuddet om at lytte til det hele der bliver sagt, meget lidt mening. Men hvis hver af os kan give vore fulde opmærksomhed til hvad faktisk ”blokere” kommunikationen mens vi også er ordentligt opmærksom på det indhold af hvad der kommunikeret, så vil vi måske være i stand til at skabe noget nyt mellem os, noget af meget stor betydning for at standse de nu værende uløselige problemer for individet og samfundet.

2

OM DIALOG

Den måde vi starter en dialog gruppe på er som regel ved at tale om dialog – tale det igennem, diskutere hvorfor vi gør det, hvad det betyder, og så videre. Jeg tror ikke det er klogt at starte en gruppe før folk er gået ind i alt dette, i det mindste en smule. Du kan, men så må du have tiltro til at gruppe fortsætter, og at disse

spørgsmål vil fremkomme senere. Så hvis du tænker på at mødes i en gruppe, er der en ting som jeg vil foreslå og det er at have en diskussion eller et seminar om dialog i et stykke tid, og de som er interesserede kan der efter fortsætte til at have en dialog. Og du må ikke bekymre dig for meget om i har eller ikke har en dialog – det er en af blokaderne. Det kan være det er et mix. Så vi vil diskutere dialog et stykke tid – hvad er dens natur?

Jeg giver ordet ”dialog” en mening som er anderledes end hvordan det normalt er brugt. Oprindelsen af ord hjælper ofte med at gøre den dybere mening klar. ”Dialog” kommer fra det græske ord dialogos. Logos betyder ”Ordet” eller i vores tilfælde vi ville tænke på ”meningen af ordet”. Og ”dia” betyder ”igennem” - det betyder ikke ”to”. En dialog kan være mellem et hvilket som helst antal personer, ikke bare to. Selv en person kan have en slags dialog internt i ham selv, hvis ånden af dialogen er tilstede. Billede som denne oprindelse foreslår er af en *strøm af mening* som flyder omkring og igennem os og imellem os. Dette vil gøre det muligt for et flow af mening i hele gruppen, udad hvilket en ny forståelse måske vil fremkomme. Det er noget nyt som måske overhoved ikke var der i udgangs punktet. Det er noget kreativt. Og denne delte mening er den ”lim” eller ”cement” som holder folk og samfund sammen.

Kontrasten til dette, ordet ”diskussion” som har den samme rod som ”percussion” og ”concussion” Det betyder faktisk at bryde ting fra hinanden. Det fremhæver idéen om analyse, hvor der kan være mange synspunkter. Diskussion er nærmest som bordtennis, hvor folk sender idéer frem og tilbage, og formålet med spillet er at vinde eller score point til en selv. Sandsynligvis vil du tage en andens idé for at støtte din egen- du er måske enige med nogen og uenige med andre- men det grundlæggende formål er at vinde spillet. Det er ofte tilfældet i en diskussion.

I en dialog, på den anden side, er der ingen der prøver at vinde. Alle vinder hvis en vinde. Der er en anden ånd over det. I en dialog, er der ingen forsøg på at vinde pointeng, eller få dit

specifikke synspunkt til at være ved. I stedet for, når som helst en fejl er opdaget, fra hvem som helst, alle vinder. Det er en situation som kaldes vind-vind, hvor det i andre spil er vind-tab- hvis jeg vinder, taber du. Men dialog handler mere om fælles deltagelse, hvor vi ikke spiller et spil imod hinanden, men med hinanden. I dialogen vinder alle.

Det er helt klart at en masse af det der kaldes ”dialog” ikke er dialog på den måde som jeg bruger ordet. For eksempel, folk i de Forenede Nationer har haft hvad ofte betegnes som at være en dialog, men disse er meget begrænsede. De er mere som diskussioner – eller måske er de mere som diskussioner eller forhandlinger – end dialoger. De folk som deltager er ikke rigtigt åbne over for at stille spørgsmål til deres fundamentale antagelser. De forhandler om mindre spørgsmål, som forhandling om hvorvidt vi skal have fler eller færre nukleare våben. Men hele spørgsmålet om to forskellige systemer bliver seriøst diskuteret. Det bliver taget for givet at du kan ikke tale om *det*- at ingen ting vil nogen sinde ændre det. Konsekvensen er at deres diskussioner ikke seriøse, ikke dybt. En stor del af det vi kalder ”diskussion” er ikke dybt seriøst, på den måde at der er alle mulige ting som bliver holdt ikke-forhandlige og må ikke røres, og folk ønsker ikke engang at tale om dem. Og det er en del af vores problemer. Hvorfor behøver vi dialog? Folk har svært ved at kommunikere selv i små grupper. Men i en af tredive eller fyrre eller mere, vil mange finde meget svært at kommuniker med mindre er et formål, eller en eller anden leder det. Hvorfor er det sådan? En ting er at alle har forskellige antagelser og meninger. De grundlæggende antagelser- ikke bare overfladiske antagelser- sådan som antagelser om meningen med livet, om ens egen selv-interesse, dit lands interesse, eller din religions interesser; om hvad du virkelig tænker vigtigt.

Og disse antagelser bliver forsvaret når de udfordres. Folk kan ofte ikke modstå at forsvare dem, og de har en tendens til at forsvare dem med en emotionel ladning. Vi vil diskutere dette mere detaljeret senere, men jeg giver et eksempel nu. Vi

organiserede en dialog i Israel for en del år siden. På et tidspunkt folkende diskuterede politik, og en eller anden sagde, i forbifarten "Zionisme skaber store problemer i gode relationer mellem Jøder og Araber. Det er den primære forhindring som er i vejen" Han sagde det meget stille. Så pludselig var der en anden der ikke kunne holde sig tilbage og spang op. Han var fuld af emotioner. Hans blodtryk var højt and hans øjne var ved at hoppe ud. Han sagde "Uden Zionisme ville landet falde fra hinanden" Den fyr havde en grundlæggende antagelse, og den anden person havde en anden. Og de to antagelser var virkeligt i konflikt. Så er spørgsmålet "Hvad kan du gøre?" Der ser du, den slags antagelser er den type der skaber alle de politiske problemer, verden over. Og det tilfælde jeg lige har beskrevet er relativt letter end nogen af dem vi skal håndtere i politik. Pointen er at vi har alle mulige slags antagelser, ikke bare om politik eller økonomi eller religion, men også om hvad individer skal gøre, eller hvad livet handler om, og så videre.

Vi kunne og så kalde disse antagelser "meninger". En mening er en antagelse. Ordet "mening" er brugt på mange måder. Når en læge har en "mening" om en sygdom eller behandling, som er den bedste han kan give ud fra "beviserne". Han kan sige "Ok, jeg er ikke helt sikke, så lad os få en andens mening" I det tilfælde han er en god læge, vil han ikke reager med at forsvare sin mening. Hvis den anden mening viser sig at være forskellig fra hans. Han springer op med en emotionel ladning, sådan som den fyr gjorde på Zionisme spørgsmålet, og sagde "Hvordan kan du sige sådan noget?". Lægens mening er et eksempel på en rationel mening. Men de fleste meninger er ikke af den natur- for det meste bliver de forsvaret med stærke reaktioner. Med andre ord, en person identificer sig selv med dem. De er bundet samme med hans investering i selv-interesse.

Pointen er at dialogen skal gå ind i alt det pres der ligger bagved vores antagelser. Den går ind i tanke processen bagved antagelsen, og ikke bare antagelsen selv.

DIALOG OG TANKE

Det er vigtigt at se de forskellige meninger som du har er resultatet af tidligere tanker: alle dine oplevelser, hvad andre folk har sagt, og så videre. At det er alt sammen programmeret ind i din hukommelse. Du kan så identificer dig med disse meninger og reager med forsvar af dem.

Dialog er i virkeligheden rettet imod at gå ind i hele tanke processen og ændre den måde tankeprocessen foregår på det kollektive rum. Vi har virkelig ikke givet særlig meget opmærksomhed til tanken som en proces. Hvorfor behøver tanker opmærksomhed? Faktisk, behøver alt opmærksomhed. Hvis vi lod maskiner køre uden at give dem opmærksomhed ville de bryde sammen. Vores tanker er også en proces, og de behøver opmærksomhed ellers vil de fejle.

Jeg vil prøve at give nogen eksempler på det svære ved tænkning, i tanken. En af disse sværheder er *fragmentation*, som udspringer i tanken- Det er tanken som deler alting op. Alle adskillelser vi laver er et resultat af den måde vi tænker på. I virkeligheden, er hele verden nuancer der flyder sammen til en. Men vi vælger bestemte ting og adskiller dem fra andre – for nemhedens skyld, til at begynde med. Senere tillægger vi denne adskillelse stor mening. Vi starter separate nationer, som udelukkende resultatet af vores tænkning, og så begynder vi at give dem den ypperste vigtighed. Vi deler også religioner med tanken – separate religioner er udelukkende resultatet af den måde vi tænker på. Og i familien, er adskillelsen i tanken. Hele den måde som familiestrukturen dannet er forårsaget af den måde vi tænker om den.

Fragmentation er en af vanskelighederne på grund af tanken, og den har en dyb rod, som er at tanken er meget aktiv, men tankeprocessen tænker at den ikke fortager sig noget- den fortæller dig bare hvordan tingene er. Næsten alt rundt om os er blevet bestemt af tanken – alle bygningerne, fabrikker, gårde, veje, skoler, nationer, videnskab, teknologi, religion- hvad som helst du har lyst til at nævne. Hele miljø problemet er forårsaget af

tanken, fordi vi har tænkt, at jorden er der for at vi kan udnytte den, at naturen er ubegrænset, så ligegyldig hvad vi gjorde, ville al forureningen blive opløst.

Når vi ser et ”problem” hvad enten det er forurening, kuldioxid, eller noget andet, så siger vi, ”Vi må løse det problem” Men vi fabrikere hele tiden den type problemer- ved den måde vi fortsætter med at bruge vores tanker. Hvis vi fortsætter med at tænke at jorden udelukkende er der for vores skyld, så vil vi fortsætte med at udnytte den på en anden måde, og dermed skabe et problem et andet sted. Det kan være vi rydder forureningen op, men måske får vi skabt en anden vanskelighed, som for eksempel økonomisk kaos, hvis vi ikke gør det rigtige. Vi kan for eksempel starte genetisk modifikation, men hvis almindelig teknologi kan skabe så mange vanskeligheder, så forstil dig hvad genetisk modifikation kunne få os ud i- hvis vi fortsætter med samme tankegang. Folk ville kunne lave genetiske manipulationer for hvad som helst som passer deres lyster og den måde de tænker på.

Pointen er dette: tanker producer resultater, men tanken siger at den ikke gjorde det. Og det er et problem. Balladen er at nogen af disse resultater som tanken har produceret bliver antaget for at være meget vigtige og værdifulde. Tanken har produceret nationen, og den siger at nationen har en ekstrem høj værdi, enestående værdi, som tilsidesætter næsten alt andet. Der samme kan siges om religion. Derfor, sker der ind blanding i tanke friheden, fordi hvis nationen har høj værdi er det nødvendigt at fortsætte med at tænke at nationen har høj værdi. Derfor bliver du nød til at skabe et pres for at der tænkes sådan. Du er nød til at have en impuls, og sikre dig at alle har den impuls til at fortsætte med at tænke på den måde om hans nation, hans religion, hans familie, eller hvad som helst som han tillægger høj værdi. Og han bliver nød til at forsvare det.

Du kan ikke forsvare noget uden først at *udtænke forsvaret*. Der er de tanker som måske vil sætte spørgsmål ved den ting du ønsker at forsvare, og du bliver nød til at skubbe dem tilside. Det må faktisk involvere selvbedrag – du vil simpelthen skubbe en

masse ting tilside, som du helst ikke vil acceptere ved at sige at de er forkerte, ved at forvride emnet, og så videre. Tanken forsvare dens basale antagelse selv om der er bevis for at de måske er forkerte.

For at kunne håndtere dette, bliver vi nød til at se på tanken, fordi problemet udspringer i tanken. Når du normalt har et problem, siger du ”Jeg må tænke hvordan jeg løser det”. Men det jeg prøver at sige er *tanken er problemet*. Derfor, hvad skal vi gøre? Vi kunne overveje to forskellige typer af tanker – individuelle og kollektive. Individuelt kan jeg tænke på forskellige ting, men en meget stor del af tankerne er hvad vi foretager os sammen. Faktisk, kommer de fleste fra den kollektive baggrund. Sproget er kollektivt. De fleste af vores basale antagelser kommer fra vores samfund, og inkludere alle vores antagelser om hvordan samfundet fungerer, om hvilken slags person vi burde være, og om relationer, institutioner, og så videre. Derfor bliver vi nød til at give opmærksomhed til tanken både den individuelle og den kollektive.

I en dialog kommer folk fra forskellige baggrund og har typisk forskellige basale antagelser og meninger. I næsten alle grupper, vil du sandsynligvis finde et stort antal forskellige antagelser og meninger, som vi ikke er klar over nu. Det er kulturens stof. I den samlede kultur er der en uanet mængde af meninger og antagelser som hjælper til at lave den kultur. Og der er også subkulturer som er lidt forskellige fra hinanden alt efter etnicitet, eller økonomiske situationer, eller rase, religion, eller tusinde af andre ting. Folk vil komme til sådanne sammenkomster fra lidt forskellige kulture eller subkulturer, med forskellige antagelser og meninger. Og det kan godt være at de ikke opdager det, men de har en tendens til at forsvare deres antagelser og meninger reaktivt imod bevis på at de ikke er rigtige, eller simpelthen med en ligene tendens at forsvare dem mod en som har en anden mening.

Hvis vi forsvare meninger på denne måde, vil vi ikke være i stand til at have en dialog. Og vi er *ubevidst* forsvarende vores meninger. Vi gør det som regel ikke med vilje. På tidspunkter er vi måske bevidst at vi forsvare dem, men for det meste er vi ikke. Vi

føler bare at noget er så sandt, så vi kan ikke undgå at prøve at overbevise den dumme person hvor meget fejl han tager ved at være uenig med os.

Nu, da det synes det mest naturlige i verden- det synes at det uundgåeligt. Alligevel hvis du tænker over det, så kan vi ikke organisere et godt samfund hvis vi fortsætter på dette grundlag. Det er meningen at demokrati skal fungerer på den måde, men det har ikke gjort det. Hvis alle har en forskellig mening, vil det bare blive en kamp om meninger. Og den som er stærkest vil vinde. Det behøver ikke at være den rigtige; det kan udmærket være at ingen af dem er rigtigt. Derfor, vil vi ikke gøre det rigtige når vi prøver at mødes.

Dette problem opstår når som helst folk mødes til en dialog, eller lovgiver prøver at mødes, eller forretningsfolk prøver at mødes, eller hvem som helst. Hvis vi alle skulle udføre en opgave sammen, ville vi meget sandsynligt opdage at hver af os ville have forskellige meninger og antagelser, og vi ville have en svær tid at løse opgaven. Temperaturen ville stige til nye højder. Faktisk er der mennesker der er konfronteret med dette problem i store virksomheder. Top ledelsen kan alle have forskellige meninger, og derfor er de ikke i stande til at mødes. Så virksomheden virker ikke effektivt, så det begynder at tabe penge og må lukke.

Der er nogen mennesker som prøver at starte grupper hvor top virksomheds lederer kan tale sammen. Hvis politikkerne ville gøre det ville det være virkeligt godt. Religiøse mennesker ville være de sværest at få til at mødes. Antagelserne i de forskellige religioner er så fast forankret, at jeg ikke kender noget tilfælde af at to religioner, eller ikke en gang subgrupper af sammen religion, hvor de nogen sinde fandt sammen, når de først var gået fra hinanden. Den kristne kirke, har for eksempel, talt om at finde sammen i århundrede og det bliver hele tiden ved med at være det samme. De taler og det synes at de nærmer sig hinanden en lille smule, og så sker det alligevel ikke. De taler om forening, enhed og kærlighed, og alt det, men de andre antagelser er meget stærkere; de er programmeret ind i os. Nogle religiøse mennesker

prøver at finde sammen; de er virkelig oprigtige- de er så seriøse som de kan være- men det synes at de ikke kan gøre det.

Videnskabsfolk havner også i den samme situation. Hver af dem holder fast i forskellige synspunkter på sandheden, så de kan ikke finde sammen. Eller de har måske forskellige egeninteresser. En videnskabsmand som arbejder for et firma som producere forurening har måske en bestemt egeninteresse i at bevise at den forurening ikke er farlig. Og en anden har måske den egeninteresse at bevise at det er farlig. Og måske er der en upartisk videnskabsmand et sted som prøver at afgøre det hele. Det er meningen at videnskab skal være dedikeret til sandhed og fakta, og det er meningen at religion er dedikeret til en anden slags sandhed og kærlighed. Men folks egeninteresse og antagelser overtager. Nuvel, vi prøver ikke at dømme disse mennesker. Der sker noget, hvilket er at antagelser og meninger er ligesom computer programmer i folks sind. Disse programmer overtager på trods af de bedste intentioner – de producere deres egne intentioner.

Så vi kunne sige, at gruppe på omkring tyve til fyrre mennesker er næster som et mikrokosmos af hele samfundet – ligesom de grupper vi lige har kigget på, det har en masse forskellige meninger og antagelser. Det er muligt at have en dialog med en person eller med to, tre, eller fire, du kan have attituden af en dialog for dig selv alene, medens du vejer alle de forskellige meninger uden at bestemme dig. Men en gruppe der er for lille virker ikke særlig godt. Hvis fem eller seks personer mødes, kan de som regel tilpasse sig hinanden, så de ikke siger ting der oprøre hinanden- de får en ”hyggelig tilpasning”. Folk kan meget let være meget høflige overfor hinanden og undgå emner der måske skaber besvær. Og hvis der er en konfrontation mellem to eller flere i sådan en lille gruppe, synes det meget svært at stoppe det; det bliver låst. I en større gruppe, kan vi måske godt starte med at være høflige. Men efter et stykke tid, kan folk sjældent undgå alle de emner der er besværlige. Pænheden forsvinder ret hurtigt. I en gruppe på mindre end omkring tyve, behøver det ikke at ske, fordi

folk kommer til at kende hinanden og kende de skarpe kanter som de skal undgå. De kan tage hensyn til det hele; det er ikke for meget. Men i en gruppe på fyrre eller halvtreds er det for meget.

Så når du løfter antallet til omkring tyve, noget andet begynder at ske. Og fyrre er omkring det antal du med nemhed kan arrangere i en cirkel- eller også kan du lave to cirkler inden i hinanden. I den gruppe størrelse begynder du at få hvad som kunne kaldes en ”mikrokultur” Du har nok folk som kommer fra forskellige subkulturer så de er en slags mikrokosmos af hele kulturen. Og så kommer spørgsmålet om kultur – den kollektive delte mening-banen. Det er afgørende, fordi den kollektive delte mening er meget stærk. Den kollektive tanke er meget kraftigere end den individuelle tanke. Som vi sagde, den individuelle tanke er mest resultatet af den kollektive tanke og af interaktion med andre mennesker. Hele sproget er udelukkende kollektivt og de fleste af tankerne er i det. Alle laver sin egen ting med disse tanker- han giver et bidrag. Men meget få ændre dem særlig meget.

Kraften fra grupper vokser meget hurtigere end antallet af medlemmer. Jeg har sagt et andet sted at det kan sammenlignes med en laser. Almindeligt lys bliver betegnet ”inkohærent ” hvilket betyder at det bevæger sig i alle retninger, og lysbølgerne er ikke i fase med hinanden så de forstærker ikke hinanden. Men en laser producerer en meget intens stråle som er kohærent. Lysbølgerne forstærker hinanden fordi de alle bevæger sig i den samme retning. Denne stråle kan lave alt muligt som almindeligt lys ikke kan.

Nu, kan du sige at vores almindelige tanke i samfundet er inkohærent – den bevæger sig i alle mulige retninger, med tanker som konflikter med hinanden og udslukker hinanden. Men hvis folk ville tænke sammen på en kohærent måde, ville det have en enorm kraft. Dette er forslaget. Hvis vi har en dialog situation- en gruppe mennesker som opretholder en dialog i et godt stykke tid i hvilken folk kommer til at kende hinanden, og så videre – så ville vi måske bevægelse af en kohærent tanke, en kohærent bevægelse af kommunikation. Den ville være kohærent ikke bare på det

niveau som vi genkender, men også på det *taktile niveau*, på det niveau som vi kun har en vag fornemmelse for. Det ville være det vigtigste.

”Taktil” betyder det som er uden for sproget, det som ikke kan beskrives – ligesom den viden der er nødvendig for at køre på cykel. Det er den *faktiske* viden, og den kan være kohærent eller ikke. Jeg foreslår at tænkning faktisk er subtil taktil proces. Den konkrete proces at tænke er meget taktil. Meningen er basalt taktil. Og hvad vi kan sige eksplicit (entydigt) er kun en meget lille del af det. Jeg tror at vi alle er klar over, at vi faktisk gør stort set alt, ved hjælp af slags taktile viden. Tanken opstår fra den taktile baggrund og hvilken som helst fundamental ændring i tanken vil komme fra den taktile baggrund. Så hvis vi kommunikerer på det taktile niveau, så vil tanken måske ændrer sig.

Den taktile proces er fælles. Den er delt. Denne deling er ikke bare eksplicitte kommunikation og kropssprog og alt det, som er en del af det, men der er også en dybere taktile proces som er fælles. Jeg tror at hele den menneskelige rase viste dette i en million år; og så i løbet af fem tusinde år med civilisation har vi tabt den, fordi samfundet blev for stort til at gøre det. Men nu må vi se at få startet igen, fordi det er blevet presserende at vi kommunikerer. Vi bliver nød til at dele vores bevidsthed og bliver nød til at tænke sammen, for at kunne gøre det intelligente hvad end det er. Hvis vi begynder med at se hvad der forgår i en dialog gruppe, har vi en slags kerne af hvad som forgår hele samfundet. Når du er med dig selv, går du glip af en hel del af det; selv ved en til en dialog kan du virkelig ikke få det.

ENGAGERE SIG I DIALOG

En grundlæggende forestilling om en dialog kunne være at have folk til at sidde i en cirkel. Sådan en geometri favoriserer ikke nogen; den tillader direkte kommunikation. I princippet skulle dialogen foregå uden en leder og uden dagsorden. Selvfølgelig, er vi vant til ledere og dagsordner, så hvis vi skulle starte et møde

uden en leder- starte med at tale og ikke have nogen dagsorden, intet formål- tror jeg vi vil møde en stor portion angst, ved ikke at vide hvad man skal gøre. Derfor, kunne en ting være at arbejde sig igennem den angst, at konfrontere den. Faktisk, ved vi fra erfaring at hvis folk gør det i en time eller to, så kommer de igennem det og begynder at tale mere frit.

Det kan være nyttigt at have en instruktør (facilitator) til at gruppe startet, som holder øje med den et stykke tid, og på en måde forklarer hvad som sker fra tid til anden, og i den dur. Men hans funktion er at gøre sig selv arbejdsløs. Nuvel, det kan tag tid. Det kan være at folk må mødes regelmæssigt og opretholde dialogen. Formen kan være at mødes uge efter uge, eller hver fjortende dag eller noget andet, og gøre det over en lang periode- et år eller to eller mere. I den periode, vil alle de ting vi har nævnt komme til overfladen. Og folk ville begynde at lære at afhænge minder og minder på en instruktør- i det mindste dette er idéen bag det. Nu, er hele samfundet organiseret til at tro at vi ikke kan fungere uden ledere. Men måske kan vi. Dette er forslaget. Selvfølgelig er det et eksperiment. Vi kan ikke garantere at det vil ske. Men det er sådan det foregår når man bevæger sig ind i nyt terræn – du overvejer alle beviserne, du overvejer hvad er den bedste idé, hvad man skal sige om det, hvad er dine teorier om det, og så fortsætter du fremad og prøver det.

I begyndelsen af en dialog vil vi ikke forvent at personlige problemer og spørgsmål vil komme op. Hvis folk opretholder dialogen uge efter uge, elle måned efter måned, så kunne de måske komme op. Alting kan komme ind i dialogen, men folk bliver nød til kende hinanden og have tillid til hinanden og etablere denne relation af at dele. Det vil være alt for meget at forvente at det kan starte med det. Og faktisk, behøver et personligt problem ikke at være vigtigt; selvom hvis en eller anden har et kan gruppen overveje det. Der er ikke nogen grund til at de ikke skulle kunne det; på den andenside, synes jeg ikke vi skal starte med det, i det mindste ikke for ofte. *Gruppen er ikke hovedsageligt for personlige problemer; den er hovedsageligt til*

for kulturelle spørgsmål. Men det personlige kan komme ind i gruppen, fordi personlige problemer og kulturelle bliver blandet sammen.

Det er vigtigt at forstå at en dialog gruppe er ikke en terapi gruppe af en slags. Vi prøver ikke at helbrede nogen her, selvom det kan ske som et biprodukt. Men det er ikke vores formål. Dr. Patrick de Mare, en af mine venner som er gået ind i dette dialog arbejde, kalder det ”socio-terapi” ikke individuel terapi. Gruppen er et mikrokosmos af samfundet, så hvis gruppen – eller andre – bliver ”helbredt” er det begyndelsen til en større helbredelse. Du kan se på det på den måde, hvis du har lyst. Det er begrænset, men stadig er det en måde at se det på. Det er heller ikke den såkaldte ”encounter group” (konfrontations gruppe) som er rettet mod en bestemt type terapi, hvor folks emotioner og så videre, kan udledes. Vi sigter ikke specielt efter det, men vi siger ikke at emotioner aldrig bør vise sig, fordi i bestemte tilfælde, hvis folk konfrontere hinanden emotionelt vil det bringe deres antagelser frem. I dialogen bør folk tale direkte til hinanden, en til en, tværs over cirklen. Og så kan der komme et tidspunkt, hvis vi kommer til at kende hinanden lidt og kan stole på hinanden, hvor du kunne tale meget direkte til hele gruppen, eller til hvem som helst i den.

For noget tid siden var der en antropolog som levede i lang tid hos en Nord Amerikansk stamme. Det var en lille gruppe på omkring halvtreds mennesker. Jæger-samler har typisk levet i grupper på tyve til fyrre. Landbrugs grupper er typisk meget større. Nuvel, fra tid til anden mødtes denne stamme, i en cirkel. Og de bare talt og talte, tilsyneladende uden noget formål. De tog ikke nogen beslutninger. Der var ingen leder. Og alle kunne deltage. Det kan godt være at der var vise mænd eller vise koner som lyttede en smule mere – de gamle – men alle kunne tale. Mødet fortsatte, indtil det tilsyneladende stoppede uden nogen årsag overhoved, og alle gik hver til sit. Alligevel efter dette, syntes alle at vide hvad de skulle gøre, fordi de forstod hinanden så godt. Og så kunne de mødes i mindre grupper og lave noget eller bestemme et eller andet.

I dialog gruppen skal vi ikke bestemme hvad vi skal gøre med noget som helst. Dette er alt afgørende. Ellers er vi ikke frie. Vi må have et tomt rum hvor vi ikke er forpligtiget til at noget som helst, heller ikke at skulle komme til nogen konklusioner, eller ikke at skulle sige noget eller ikke sige noget. Det er åbent og frit. Det er et tomt rum. Ordet ”fritid” (leisure) har meningen af en slags tomt rum. Hvor ordet ”optaget” (Occupied) er det modsatte, det er fuldt. Så vi har her en slags tomt rum hvor hvad som helst kan komme ind – og efter vi er færdige, tømmer vi det. Vi prøver ikke på at akkumulere noget som helst. Dette er en af pointerne ved dialogen. Som Krishnamurti plejede at sige ”Koppen skal tømmes for at den kan indeholde noget”.

Vi kan se, at det er ikke en tilfældig indførsel af udsagnet, vi har ikke noget fast formål - og alligevel ikke noget absolut formål. Det kan godt være at vi alle sammen vil have at menneskeheden overlever, men selv det, er ikke vores formål. Vores formål er virkeligt at kommunikere kohærent i sandhed, hvis du ønsker at kalde det et formål.

Du kan sige at, i vores kultur gå man generelt ind for store grupper af to årsager. Den ene er underholdning og sjov. Den anden er for at lave en gavnlig opgave. Nu vil jeg forslå at, i dialogen skal vi ikke have dagsorden, vi vil ikke prøve på at opnå noget gavnligt formål eller mål, vi vil ikke have en antagelse bagved, om hvad der vil være gavnligt, fordi den antagelse vil begrænse os. Forskellige mennesker vil tænke at forskellige ting er gavnlige. Og det vil skabe besværligheder. Vi kan sige at ”ønsker vi at redde verden?” eller ”Vil starte en skole?” eller ”Vil vi tjene penge?” eller hvad det nu kan være. Det vil også være et af problemerne i virksomheds dialoger. Vil de nogen sinde opgive fornemmelsen om, at de primært er der for at skabe profit? Hvis de kunne ville det være en virkelig transformation af menneskeheden. Jeg tror, at mange virksomheds ledere i visse virksomheder føler sig ulykkelige og ønsker virkeligt at gøre noget – ikke bare at redde firmaet. Ligesom vi, er de ulykkelige for hele verden. Det er ikke dem alle, der bare er penge-griske

eller udelukkende profit-orienterede.

Når en dialog gruppe er ny, taler folk rundt om emne en stykke tid. I alle menneskelige relationer nu til dags, har folk generelt en tendens til ikke konfrontere noget som helse direkte. De taler rundt om emnet, undgår det svære. Denne praksis vil sandsynligvis fortsætte i en dialog gruppe. Hvis du holder gruppen kørende et stykke tid, begynder denne tendens at bryde sammen. Ved en dialog en aften talte en fyr ud, han sagde ”Ok, vi taler alle sammen om filosofi. Kan jeg læse dette dejlige stykke filosofi jeg har købt?” Og nogen folk sagde ”Nej” så han læste det ikke. Det syntes som lidt af et chok, men det virkede.

Det skal alt sammen udarbejdes. Folk vil komme til en gruppe med meget forskellige interesser og antagelser. I begyndelsen vil de have forhandlinger, hvilket er en meget tidlig forløber for en dialogen. Sagt på en anden måde, hvis folk har forskellige tilgange, bliver de nød til at forhandle på en eller anden måde. På den anden side, er dette ikke enden på dialogen; det er begyndelsen. Forhandling indeholder det at finde en fælles vej til at fortsætte. Nuvel, hvis du kun forhandler, kommer du ikke langt – selvom at visse spørgsmål behøver at blive forhandlet.

En stor del af hvad som nu til dags typisk bliver betragtet som dialog tender at fokusere på forhandling; men som vi sagde, dette er det tidlige stadie. Folk er generelt ikke parate til at gå ind i de dybere emner, når de først har det som de betragter som en dialog. De forhandler, og det er omtrent så langt de når. Forhandling er købslå, at tilpasse sig hinanden og sige ”Ok, jeg ser din point. Jeg kan se det er vigtigt for dig. Lad os finde noget der kan tilfredsstille os begge. Jeg giver mig lidt på dette punkt, og du giver dig lidt på dette punkt. Og så vil vi udarbejde noget” Nuvel, dette er virkeligt ikke nogen tæt relation, men det er begyndelsen der gør det muligt at komme i gang.

Så forslaget er, at folk kunne starte dialog grupper forskellige steder. Pointen er ikke at identificer sig med gruppen, men i stedet, er det som er vigtigt, hele processen. Det kan være du siger ”dette er en vidunderlig gruppe” men det er faktisk processen der

tæller.

Jeg tænker at når vi er i stand til at opretholde en dialog af denne type vil du opleve, at der vil blive en forandring i de folk som deltager. De dem selv, vil så opføre sig anderledes, selv uden for dialogen. I enden vil de sprede det. Det er som den bibelske analogi om sædekornet – nogen falder på stenet jord og nogen falder på det rette sted og de giver fantastisk udbytte. Sagen er at du kan ikke forudsige hvor eller hvordan det kan starte. Denne idé, denne kommunikation, denne type tanker som vi har her, er en slags sædekorn, som måske kan hjælpe med til at det kan ske. Men vi må ikke blive forbavsede hvis mange af disse grupper er aborter eller slet ikke stater. Det betyder ikke at det ikke kan ske.

Det er ikke pointen at etablere faste dialog grupper for evigt, men mere en gruppe som vare længe nok til at lave en forandring. Hvis vi holder fast på den forlænge, kan den blive fanget i vaner igen. Men du må holde ved i et stykke tid, ellers vil det ikke virke. Det er måske værdifuldt at holde dialogen i gang i et år eller to, som vi sagde, og det er vigtigt opretholde den regelmæssigt. Hvis du opretholder den, vil alle disse problemer opstå; det kan ikke undgås at den bringer de dybe antagelser op hos de folk som deltager. Frustrationen vil komme op, følelsen af kaos, følelsen; at det ikke, er det vær. Den emotionelle ladning vil komme. Den fyr med antagelsen om Zionisme ville sandsynligvis være meget høflig. Men pludselig sagde nogen noget som dybt oprørte ham, og han kunne ikke kontrollere sig selv. Det vil ske at de dybe antagelser kommer til overfladen, hvis vi bliver ved det. Men hvis du forstår at du ligegyldigt hvad, skal du blive ved det, så vil noget nyt vise sig.

Nuvel, dialog vil ikke altid være underholdene, og den vil heller ikke gøre noget synligt gavnligt. Så du vil have en tendens til at opgive det lige så snart det bliver besværligt. Men jeg foreslå at det er meget vigtigt at fortsætte med det – at blive igennem frustrationen. Hvis du tænker at noget er vigtigt for dig, vil du gøre det. For eksempel, ville ingen bestige Mount Everest med mindre at han af en eller anden grund tænker at det er vigtigt, efter

som det også ville kunne være meget frustrerende og ikke altid underholdende. Og det samme er sandt hvis du skal tjene penge, eller gøre alt muligt andet. Hvis du føler de er nødvendige, vil du gøre det.

Jeg siger at det er nødvendigt at dele mening. Et samfund er en kæde af relationer imellem mennesker og institutioner, så vi kan leve sammen. Men det virker kun hvis vi har en kultur – hvilket betyder at vi deler mening; betydende vigtighed, formål og værdi. Ellers falder det fra hinanden. Vores samfund er inkohærent, og det klare sig ikke særligt godt; og det har det ikke gjort længe, hvis det nogen sinde gjorde. De forskellige antagelser som folk har påvirker taktilt hele meningen af hvad vi gør.

SUSPENDERE ANTAGELSER

Vi har sagt at folk i hvilken som helst gruppe vil tage deres antagelser med ind i gruppen, og medes gruppen fortsætter med at mødes, vil disse antagelser komme op til overfladen. På det tidspunkt er det der er brug for er at *suspendere* (lade hænge) disse antagelser, således at du hverken udføre dem eller undertrykker dem. Du tror ikke på dem, men ej heller mistror du dem; du dømmer dem ikke som gode eller dårlige. Normalt når du er vred begynder du at reager udad til, og du siger måske noget grimt. Nuvel, hvis jeg prøver at suspendere den reaktion. Vil jeg ikke bare nu ikke fornærme den person, men jeg vil også suspendere den fornærmelse jeg laver inden i mig. Selv hvis jeg ikke fornærmer nogen udad til, så fornærmer jeg ham inden i. Så jeg vil også suspendere dette. Jeg holder det tilbage, jeg reflektere det tilbage. Du kan også tænke på det, som om at du suspendere det foran dig så du kan kigge på det – en slags af en tilbage refleksion som om du er foran et spejl. På den måde kan jeg se ting som jeg ikke ville have set hvis jeg bare udtrykt den vrede, eller hvis jeg havde undertrykt den og sagt ”Jeg er ikke vred” eller ”Jeg burde ikke være vred”.

Så hele gruppen bliver nu et spejl for hver person. Den effekt du

har på den anden person er et spejl, og også den effekt den anden person har på dig. At se hele denne proces er meget hjælpende i at klarlægge hvad det er som sker, fordi du kan se at alle er i den samme båd.

Hvad som er nødvendigt er at vi lægger mærke til forbindelsen mellem tanker som forgår i dialogen, følelserne i kroppen, og emotionerne. Hvis du holder øje, vil du se fra kropssproget, og også fra det verbale sprog, at alle er i den samme båd – de er bare på den modsatte side. Gruppe kan endda polariserer således at to meget stærke grupper er imod hinanden. Men det vi sigter imod er at dette ”skal” komme op til overfladen. Vi prøver ikke at undertrykke.

Derfor, ser du bare hvad antagelser og reaktioner betyder – ikke bare dine egne, men også andre personers. Vi prøver ikke at ændre nogens mening. Når dette møde er færdigt, kan det være eller ikke være at han ændre sin mening. Dette er en del af det jeg betragter som en dialog – for at folk kan opdage hvad hinanden bærer i sindet uden at komme til nogen konklusioner eller domme. Antagelser vil komme til overfladen. Og hvis du høre nogen anden har en antagelse som synes oprivende på dig, den naturlige reaktion er måske at blive vred, eller blive ophidset, eller reagere på en eller anden måde. Men forstil dig at du suspendere den aktivitet. Du var måske ikke engang klar over at du havde en antagelse. Det var kun fordi den anden viste den modsatte antagelse at du finder ud af at du har en. Du kan måske afdække andre antagelser, men vi suspender dem alle sammen og kigger på dem alle sammen, ser hvad de betyder.

Du har måske lagt mærke til dine egne reaktioner af fjendelighed, eller noget andet, og du kan se den måde andre mennesker opfører sig på og hvad der er deres reaktioner. Det kan være du finder, som med vrede, at det kan gå så langt at mødet eksploder. Hvis temperaturen vokser, så er der dem der ikke er fuldstændigt fanget i deres specielle meninger, som skulle være i stand til at opbløde situationen en smule, så de kan se på det. Det må ikke komme så langt ud, at du ikke kan se på det. Pointen er at holde det på et

niveau hvor meningene kommer til overfladen, men at du stadig kan se på dem. Så kan det være, at du bliver nød til at se, at den andens fjendelighed frem provokere din egen. Det er alt sammen en del af observationen, og suspensionen. Du bliver familiær med hvordan tankerne virker.

IMPULSEN AF NØDVENDIGHED

Vi har diskuteret dialog og tanke, og vigtigheden af at give opmærksomhed til hele processen – og ikke bare indholdet af alle de forskellige meninger og synspunkter – og til hvordan vi holder det hele samme. Vi holder også alle sammen øje med processen og hvordan det påvirker os, vores følelser og tilstanden af kroppen, og hvordan andre personer bliver påvirket. Dette er virkeligt noget af altafgørende vigtighed, at være lyttende, observerende, og give opmærksomhed til den faktiske tankeproces og den rækkefølge som det sker i, og holde øje med inkohærens (usammenhængende og modstriden indhold, intention – resultat er ikke overens), hvor det ikke virker ordentligt, og så videre. *Vi prøver ikke på at ændre noget som helst, men kun at være opmærksomme på det. Og du kan læggemærke til lighederne af, sværhederne inden for gruppen, til konflikterne og inkohærens i tankerne i indvidet.*

Jeg tror at medens vi gør dette, vil vi finde at en bestemt slags tanker spiller en større rolle end en anden slags. En af den slags tanker som er vigtigst, er tanken om *nødvendighed*. Hvad som er nødvendigt kan ikke være anderledes; det skal simpelthen være sådan. Det er interessant at ordet *nødvendig* eng: *necessary* (nød kommer fra det oldengelsk *nead*) har en latinsk rod, *necesse*, betydende ”Ikke give efter / Ikke bøje af” eng: ”don't yield”. Det betyder virkeligt ”det som ikke kan bøjes af”. Normalt går vi igennem livet, og møder problemer og de kan bøjes af, eller hvis de ikke kan, bøjer vi til siden, og det er den måde vi løser ting på. Men så kan der opstå en *nødvendighed*, som jeg sagde, som ikke kan bøjes af. Så føler vi os frustrerede. Enhver *nødvendighed* er

en absolut, og så har vi en konflikt af absolutte nødvendigheder. Typisk, kan det vise sig, at din egen mening ikke kan bøje af, ej heller ikke kan den anden persons, og du føler den anden persons mening arbejde inden i dig, modsætter sig dig. Sådan er hver person i en tilstand af konflikt.

Nødvendighed skaber kraftige impulser. Når først du føler at noget er nødvendigt, skaber det en impuls til at gøre det, eller ikke gøre det, hvad end det måtte være. Det kan være meget stærkt og du føler dig presset, drevet til. Nødvendighed er en af de kraftigste kræfter – den overtrumfer i sidste ende alle instinkterne. Hvis folk føler noget er nødvendigt, vil de endda gå imod overlevelses instinktet og alt muligt andet. I dialogen både den individuelle og den kollektive – dette er vigtigt – konflikterne opstår omkring denne fornemmelse af nødvendighed. Alle de alvorlige argumentationer, hvad enten det er i familien eller i dialogen, er om forskellige synspunkter på hvad er absolut nødvendigt. Med mindre det tager den form kan du altid forhandle det, og bestemme hvad har første prioritet, og juster det. Men hvis to ting er absolutte nødvendige så kan du ikke forhandle på den almindelige måde- Det er det svage punkt ved forhandling. Når to forskellige nationer og begge siger til hinanden ”jeg er suveræn, og det jeg siger, er den måde det skal være på: det er absolut nødvendigt” så er der ingen svar med mindre, det kan ændres.

Spørgsmålet er, hvad skal man gøre hvis der er et sammenstød af to absolutte nødvendigheder. Det første der sker, er at vi får denne emotionelle ladning og vi opbygger kraftige følelser af vrede, had, frustration, som jeg beskrev før. Så længe den absolutte nødvendighed vare ved, er der ikke noget der kan ændre det, fordi på en måde siger hver person at de har en gyldig grund til at holde fast i det de har, og de har en gyldig grund til at hade den anden person som står i vejen, for hvad som er absolut nødvendigt: ”Han nægter, på en opsættelig og dum måde, at set dette” og så videre. En kan sige at, det er beklageligt at vi bliver nød til at slå alle disse mennesker ihjel, men der er absolut nødvendigt, i landets interesse, religionens, eller hvad det nu måtte være. Så du kan se

kraften bag dette begreb.

Så i dialogen forventer vi, at begreberne om absolut nødvendighed at kommer op, til at støde sammen med hinanden. Folk undgår dette, fordi de ved at der kommer besværligheder, så de undgår de spørgsmål. Men hvis man opretholder dialogen så vil det komme op. Spørgsmålet er hvad sker der så?

Vi har tidligere diskuteret, at noget kan ske hvis folk bliver ved det, så vil hele deres attitude forandres. På et bestemt tidspunkt kan det være, at vi får indsigten at hver af os gør den samme ting – holder fast i den absolutte nødvendighed af hans idé – og at ingen ting kan ske hvis vi gør det. Hvis det er sådan, kan det rejse spørgsmålet ”Er det absolut nødvendigt? Så meget bliver ødelagt bare fordi vi har denne fornemmelse at det er absolut nødvendigt”. Hvis du nu kan stille spørgsmål til det, og sige ”Er det absolutlig nødvendigt?” Så på et tidspunkt kan det være at situationen bløder op. Folk siger måske ”Når, måske er det ikke absolut nødvendigt” Da bliver det hele lettere, og det bliver muligt at give slip på konflikten og undersøge en ny mening om hvad der er nødvendigt, på en kreativ måde. Dialogen kan begive sig ind i et nyt kreativt område. Jeg tænker at dette er altafgørende.

Hvad med disse begreber om nødvendighed som vi har sat os for at opdage? Hvis en kunstner bare sætte sin maling på tilfældige steder, ville du sige at det var ikke noget; hvis han bare følger en eller andens orden af nødvendighed, er han middelmådig. Han bliver nød til at skabe sin egen orden af nødvendighed. Forskellige dele af den form han laver, må have en indre nødvendighed ellers vil tingen virkelig ikke have meget værdi. Den kunstneriske nødvendighed er kreativ. Kunstneren har sin frihed i denne kreative handling. Derfor, frihed gør en *kreativ opfattelse af nye ordner af nødvendighed* mulig. Hvis du ikke kan gøre det, er du ikke rigtigt fri. Det kan godt være at du siger, at du gør hvad som helst du vil og det er dine impulser, men jeg tror at vi kan se, at dine impulserne kommer fra dine tanker. For eksempel, tankerne om hvad der er nødvendigt vil skabe en impuls, og folk som er i internationale konflikter vil sige at vores impulser er at drage i

krig og skaffe os af med de mennesker som står i vejen, som om det var frihed. Men det er det ikke. De bliver styret af den tanke. Så at gøre hvad du vil er sjældent frihed, fordi hvad du kan lide er bestemt af hvad du tænker og det er ofte et mønster der er fikseret. Derfor har vi en kreativ nødvendighed, som vi kan opdage – du kan opdage individuelt eller vi kan gøre det kollektivt i gruppe – hvordan man kan operere i en gruppe på en ny måde. Hvilken som helst gruppe, som har problemer, bør virkeligt løse dem på en kreativ måde, hvis det er seriøse problemer. Det kan ikke bare være afståelser eller forhandlinger af den gamle tradition (måde). Jeg tror at dette er et af kardinalpunkterne, så – at indse, når du møder en antagelse, at det er en antagelse af absolut nødvendighed som du bliver viklet ind i, og det er derfor alting klæbrigt (sidder fast).

PROPRIOCEPTION AF TANKER

Du kan se hele spekteret af dette spørgsmål om dialog som givende opmærksomhed til tanken, måske se ret elementært eller simpelt ud i begyndelsen, men faktisk går det til roden af vores problemer og åbner en vej til kreativ transformation.

Vi kommer tilbage til realisationen, at det som er gået galt med tanken er basalt, som jeg sagde før, at den gør ting og siger ting og så siger eller antyder at det gjorde den ikke – at de skete uafhængigt, og at de udgør ”problemer”. Hvor det du i virkeligheden burde gøre, er at stoppe med at tænke på den måde, så du stopper med at skabe det problem. ”problemet” er uløseligt, så længe at du bliver ved med at producere det hele tiden med dine tanker. Tanken bliver på en måde nød til at være klar over konsekvenserne, og i øjeblikket er tanken ikke tilstrækkeligt klar over dens konsekvenser. Det knytter an til noget lignende fra neurofysiologien kaldet *proprioception*, som faktisk betyder ”selv perception” (selv opfattelse). Kroppen kan opfatte dens egne bevægelser. Når du bevæger kroppen kender du relationen mellem intentionen og aktionen. Det bliver set at impulsen til at bevæge

sig og bevægelsen er forbundet. Hvis du ikke har dette er kroppen ikke brugbar.

Vi kendte til en kvind som åbenbart fik en hjerneblødning midt om natten. Hun vågnede og hun slog sig selv. Nogen kom ind og tændte lyset og det var hvad de så. Der skete det at hendes motoriske nerver virkede, men nogen af hendes sensoriske nerver virkede ikke længere. Så hun har sandsynligvis rørt ved sig selv, men hun vidste ikke at hun rørte sig selv, og derfor antog hun at en anden rørte ved hende og fortolkede det som et angreb. Så jo mere hun forsvarede sig selv, jo værre blev angrebet.

Proprioceptionen var brudt sammen. Så hun ikke længere så relationen mellem intentionen om at bevæge sig og resultatet. Da lyset blev tændt, blev proprioceptionen genoprettet på en ny måde, gennem synet.

Spørgsmålet er: kan tanken være proprioceptiv? Du har intentionen til at tænke, hvilket du sædvanligvis ikke er klar over. Du tænker fordi du har en intention om at tænke. Det kommer fra idéen om at det er nødvendigt at tænke, at der er et problem. Hvis du holder øje, vi du se en intention til at tænke, en impuls til at tænke. Så kommer tanken, og tanken giver måske anledning til en følelse, som kunne give anledning til en anden intention til at tænke, og så videre. Du er ikke bevidst om det, så tanken kommer til syne, som om den kom af sig selv, og følelsen ser ud til at komme af sig selv, og så videre. Det giver den forkerte mening, ligesom i tilfældet med kvinden vi talte om lige før. Du kan få en følelse, som du ikke kan lide, få en tanke, og så et sekund senere sige, ”Jeg slap af med den følelse” men dine tanker er der stadig og de arbejder, specielt hvis det er en tanke som du mener er absolut nødvendig.

Faktisk er de problemer vi har diskuteret basalt se alle på grund af denne mangel på proprioception. *Pointen med suspension er at hjælpe til at proprioception bliver mulig, at skabe et spejl så du kan se resultatet af dine tanker.* Du har det inden i dig selv fordi din krop agerer som et spejl og du kan se spændinger opstå i kroppen. Andre mennesker er også spejle, gruppen er et spejl. Du

bliver nød til at se din intention. Du får en impuls til at sige noget og du ser det der, resultatet, næsten samtidigt.

Hvis alle giver opmærksomhed, så vil der opstå en nyt slags tanke imellem folk, eller endda i individet, som er proprioceptiv, og som ikke kommer ind i den type indfiltrering, som tanken normalt kommer ind i, som ikke er proprioceptiv. Vi kunne sige at praktisk talt alle menneskeheds problemer er på grund af det faktum, at tanken ikke er proprioceptiv. Tanken skaber konstant problemer på den måde og prøver så at løse dem. Men medens den prøver at løse dem, gør den dem værre, fordi den ikke lægger mærke til at den skaber dem, og jo mere den tænker, jo flere problemer skaber den – fordi den ikke er proprioceptiv om hvad den gør. Hvis din krop var på den måde, ville du hurtigt komme i elendighed og du ville ikke vare ved i særlig lang tid. Og det kan siges, at hvis vores kultur var på den måde, ville vores civilisation heller ikke holde særlig længe. Så dette er en anden måde, hvor dialog vil hjælpe kollektivt til at frembringe en anden slags bevidsthed.

KOLLEKTIV DELTAGELSE

Alt dette er er del af kollektive tanker – folk tænkende sammen. På et stadie ville vi dele vores meninger uden fjendelighed, og vi ville så være i stand til at *tænke samme*; modsat når vi forsvare vores meninger, så kan vi ikke. Et eksempel på folk der tænker sammen, ville være at en eller anden får en idé, en anden samler den op, en anden lægger noget til den. Tanken ville flyde, i stedet for, at der er en masse forskellige mennesker, som hver prøver at overtale eller overbevise de andre.

I begyndelsen vil folke ikke have tillid til hinanden. Men jeg tænker at hvis de ser vigtigheden af dialogen, vil de arbejde. Og når de begynder at kende hinanden, begynder de at have tilid til hinanden. Det kan godt tage tid. Til at begynde med vil du bare bringe alle de sociale og kulturelle problemer ind i gruppe. En hvilken som helst gruppe som denne, vil være som et mikrokosmos af samfundet – det har alle mulige meninger, folk

stoler ikke på hinanden, og så videre. Så begynder du at arbejde der fra. Folk taler måske først på en ret trivial måde. I starten taler de om overfladiske emner, fordi de er bange for at gøre mere, og så lære de gradvis at stole på hinanden.

Formålet med dialogen er ikke at analysere ting, det er heller ikke at vinde diskussionen, eller at udveksle meninger. Det handler mere om, at suspendere dine meninger og kigge på meningerne – lytte til alles mening, at suspendere dem, og se hvad det alt sammen betyder. Hvis vi kan se, hvad alle vores meninger betyder, så deler vi *et fælles indhold*, selvom vi ikke er fuldstændigt enige. Det kan vise sig at meninger i virkeligheden ikke er særligt vigtige – de er antagelser. Og hvis vi ser dem alle sammen, kan det være, at vi så bevæger os i en anden mere kreativ retning. Vi kan simpelthen, dele vores værdsættelse af meningerne; og ud af hele denne ting, ankommer sandhed uanmeldt – ikke at vi har valgt det.

Hvis hver af os, i dette rum suspenderer, så gør vi den samme ting. Vi kigger på alting sammen. Indholdet af vores bevidsthed er essentielt den samme. Der af følger, at en anderledes bevidsthed er mulig mellem os, en *deltagende bevidsthed* – som i sandhed bevidsthed altid er, men en som åbent anerkendt, at være deltagende og som kan gå den vej frit. Alting kan bevæge sig imellem os. Hver person deltager, tager del i hele meningen af gruppen og er også del i den. Vi kan kalde det en sand dialog.

Noget meget vigtigere vil ske hvis vi kan gøre det, hvis vi kan klare det. Alle vil dele alle antagelserne i gruppen. Hvis alle sammen ser meningen, af alle antagelserne, så er indholdet af bevidstheden essentielt det samme. Mens hvis vi alle har forskellige antagelser og forsvare dem, så vil hver person have et forskelligt indhold, fordi vi vil ikke rigtigt tage den anden persons antagelser ind. Vi vil kæmpe med dem, eller skubbe dem væk – prøve at overbevise eller overtale den anden person.

At overbevise og overtalelse er ikke ønsket i en dialog. Ordet eng: ”convince” (overbevise) betyder at vinde, og ordet eng: ”persuade” er lignede. Det er baseret på samme rod som

eng/fr:”suave” og eng:”sweet”(sød). Nogen gange forsøger folk at overtale ved at tale sødt (fedte) eller overbevise ved hård talen. Begge er i sidste ende det samme, selvom ingen af dem er relevante. Der er ingen mening i at blive overbevist eller overtalt. Det er virkeligt ikke kohærent eller rationelt. Hvis noget er rigtigt, behøver du ikke at blive overtalt. Hvis nogen bliver nød til at overtale dig, så er der sikkert nogen tvivl om det.

Hvis vi kunne dele en fælles mening, kunne vi deltage samme. Vi vil være deltagende i den fælles mening – ligesom folk deler mad sammen. Vi ville tage del i og kommunikere og skabe fælles mening. Det ville være deltagelse, hvilket betyder både ”at tage del af” og ”tage del i” Det ville betyde, at i denne deltagelse ville et fælles sind opstå, hvilket på ingen måde ville ekskluder individet. Individet kunne meget vel have en separat mening, men den mening ville også blive optaget i gruppen.

Dermed, er alle helt frie. Det er ikke som en pøbel hvor det kollektiv sind overtager – slet ikke. Det er et eller andet *imellem* individet og det kollektive. Det kan bevæge sig imellem dem. Det er en harmoni af det individuelle og det kollektive, i hvilket helheden konstant bevæger sig mod kohærens. Så der er både et individuelt sind og et kollektivt sind, og ligesom en strøm, der flyder imellem dem. Derfor, betyder meningerne ikke så meget. Slutteligt vil vi være et eller andet sted mellem alle disse meninger, og vi begynder at bevæge os udover dem og i en anden retning – en tangent retning – ind i noget nyt og kreativt.

EN NY KULTUR

Et samfund er en kæde af relationer, som er dannet af folk for at være i stand til at arbejde og leve sammen: regler, love, institutioner, og forskellige andre ting. Dette bliver gjort ved tænkning og vi blive enige om at vi skal have dem, og så laver vi dem. Og bagved det er en kultur, som er delt mening. Selv det at sige, at vi vil oprette et styre, folk må have en fælles mening om hvilken slags styre de vil have, hvad er en god styreform, hvad er

rigtigt, og så videre. Forskellige kulture vil producere forskellige styre. Og hvis folk ikke er enige så har vi en politisk kamp. Hvis det går værre, bryder det ud i borgerkrig.

Jeg siger, at samfundet er baseret på fælles mening, hvilket udgør kulturen. Hvis vi ikke deler en kohærent mening, udgør vi ikke særlig meget et samfund. På nuværende tidspunkt, har samfundet i det stor hele et meget inkohærent sæt af meninger. Faktisk er dette sæt af ”delte mening” så inkohærente, at det er svært at sige at de har nogen rigtig mening overhoved. Der er et vis mængde af vigtighed, men den er meget begrænset. Generelt er kulturen inkohærent. Og vi vil derfor bringe en tilsvarende inkohærents ind i gruppen – eller mikrokosmos'et eller mikrokulturen.

På den anden side, hvis alle meningerne kan komme ind sammen, så kan det være, at vi bliver i stand til at arbejde hen mod kohærents. Som et resultat af denne proces, kan vi måske naturligt og let slippe mange af vores meninger. Men vi behøver ikke at begynde med at acceptere eller afvise dem. Den vigtige ting er, at vi vil aldrig komme til sandhed med mindre den overordnede mening er kohærent. Alle meningerne fra fortiden og fra nutiden er sammen. Vi må først sætte pris på dem, og bare lade dem være; og dette vil frembringe vis orden.

Hvis vi kan arbejde os igennem dette, så vil vi have en kohærent mening i gruppen, og derfor begyndelse til en ny type kultur – en kultur type som, så vidt jeg kan se, aldrig rigtigt har eksisteret. Hvis den nogen sinde gjorde, må det have været for meget lang tid siden – måske i nogen grupper i den primitive stenalder. Jeg siger at en rigtig kultur kunne opstå, i hvilken mening og antagelser ikke bliver forsvaret inkohærent. Og den type kultur er nødvendig for at samfundet kan fungere, og ultimativt for at samfundet overlever.

Sådan en gruppe kunne være frøet eller mikrokosmos for den større kultur, som så kunne sprede sig på mange måder – ikke bare ved at skabe nye grupper, men også ved at folk kommunikere hvad idéen betyder.

Endvidere, kan man se at det er muligt, at dialog ånden endda kan

bruges i mindre grupper, eller en til en, eller internet i individet. Hvis individet kan holde alle meninger sammen i hans eget sind, og han har attituden af en dialog. Han kunne udføre det og måske kommunikere det, både verbalt og nonverbalt, til andre mennesker. I princippet, kunne dette sprede sig. Mange mennesker er interesseret i dialog nu. Vi har oplevet at denne tendens er voksende. Tiden synes rigtig for denne idé, og den kunne sprede sig til mange forskellige områder.

Jeg tænker at noget som dette, er nødvendigt for at samfundet kan fungere ordentligt og for at samfundet overlever. Ellers vil det alt sammen falde fra hinanden. Denne delte mening er i virkeligheden den cement der holder samfundet sammen, og man kunne sige at det nuværende samfund har en meget ringe kvalitets cement, den revner og falder fra hinanden. Vi har virkelig brug for den rigtige cement, den rigtige lim. Og det, er den delte mening.

BESVÆRLIGHEDER I DIALOG

Vi har talt om den positive side af dialog. På den andenside, dette forsøg på dialog kan være meget frustrerende. Jeg siger ikke dette bare ud fra teori, men også fra erfaring. Vi har nævnt nogen af sværhederne: det er frustrerende at have alle disse meninger; der kan være nervøsitet. Udover det, vi du opdage andre problemer, ved at prøve at have en dialog i en gruppe uanset størrelsen.

Nogen mennesker ønsker at hævde sig; det er deres måde at klare tingen på. De har let ved at tale og de bliver dominerende. De kan have et billede af dem selv som dominerende, og de får et mål af sikkerhed udad det, et løft udad det. Ander personer, på den anden side, har ikke så stor selvsikkerhed på dette område; de har en tendens til at holde sig tilbage, specielt når der er nogen der er dominante. De er bange for at gøre sig selv til grin, eller noget lignede.

Der er forskellige roller som folk tager. Nogen personer tager den dominante rolle, nogen tager rollen den svage, kraftløse person som kan blive domineret. De arbejder på en måde sammen, med

hinanden. Disse ”roller”, som virkelig er baseret på antagelser og meninger, vil også blande sig med funktionen af dialogen. Så en person har bygget nogen antagelser om sig selv, om det er den ene vej eller den anden. Endvidere har mennesker fortalt ham siden barndommen, at han er, hvad han er, at han er på den måde, eller på den anden måde. Han har haft dårlige oplevelser eller gode oplevelser, og det har alt sammen samlet sig sammen. Dette er nogen af problemerne, som vil rejse sig når vi prøver at have en dialog.

Du vil finde en yderligere sværhed, som meget ofte er der, en impuls eller et pres, næsten en tvang, til at hurtigt at komme på banen med dine synspunkter, specielt hvis du er en af ”talerne”. Selv hvis du ikke er, vil du have det pres, men du holder tilbage fordi du er bange. Derfor, er der ikke nogen tid, til at folk får lov, til at absorbere hvad der er blevet sagt, og overveje det. Folk føler sig under pres for at komme ind, og folk føler sig holdt ude. Hele kommunikations processen bryder sammen, på grund af denne meget elementære årsag. Dette er ikke noget som stikker særligt dybt, men vi bliver nød til adresser det. Meget ofte er det sådan, at hvis du ikke giver plads i gruppen, alle hopper ind med det samme, med hvad nu end han har på hjertet. Men på samme tid, skal du heller ikke gruble over det – vælge et punkt og vender og drejer det – mens konversationen gå videre til noget andet. Hvis du stopper for at tænke over et bestemt punkt, på det tidspunkt hvor du har tænkt færdigt over det, har grupper bevæget sig videre til noget andet, og hvad du havde tænkt dig at sige er nu irrelevant. Mens du tænkte ”hvad betyder alt dette og hvad skal jeg sige om det?” blev det for sent, fordi emnet havde ændret sig. Så det er en subtil situation mellem at springe for hurtigt ind, og ikke holde sig for meget tilbage. Der kan være stille perioder, og så videre.

Så selv om vi ikke har ”regler” for dialogen, så kan vi lære bestemte principper, mens vi er på vej, som hjælper os – som at vi skal give plads, til hver person, til at tale. Men vi laver det ikke til en regel; i stedet, kan vi sige at vi ser fornuften i det, og vi lære at

gøre det. Så vi ser nødvendigheden eller værdien af bestemte procedure som hjælper.

Endvidere hvis nogen vil have gruppen til at udføre hans idé eller formål, ville det sandsynligvis starte en konflikt. Dialogen sigter på de personer der i fællesskab kan blive enige om, at dette er måden at gøre det på. Hvis folk ikke kan blive enige om, at dette er måden at gøre det på, så er der ingen grund til at være i den. Tit vil du opdage, at som dialogen pågår og gruppen forsætter, vil nogen folk forlade og nye kommer til. Der er dem der føler ”Når, dette er ikke noget for mig”.

Hvordan kan du håndtere frustrationen i gruppen? Som vi sagde før, måske vil ting gøre dig vred eller frustreret eller skræmme dig. Dine antagelser kan blive afsløret og udfordret, og du opdager måske de andres meninger er skandaløse, uhyrlige. Endvidere, kan folk være bange og nervøse hvis der ikke er nogen leder og intet emne og ikke noget ”at gøre”. Så du bliver nød til at komme igennem alt det.

Dette er problemerne som vil vise sig – Det er opstået i alle de grupper jeg har set. Og du kan forvente at de næsten er uundgåelige, og du kan spørge, ”Så hvad er meningen, at fortsætte med alt dette?” Så vi må undersøge det.

VISIONEN MED DIALOGEN

Lad mig beskrive hvad jeg kalder ”visionen med dialogen”. Du behøver ikke at acceptere det, men det kan være en måde at se det på. Lad os antage at vi holder fast i den, og vi konfrontere den emotionelle ladning – alt denne irritabilitet, alt denne frustration – som faktisk kan udvikle sig til had, hvis der er meget kraftige antagelser. Vi kunne sige at had er en neurofysiologisk, kemisk forstyrrelse af en meget stærk slags, der nu er en verdens epidemi. Hvor end du kigger hen ser du folk som hader hinanden. Så lad os antage at du holder fast ved processen. Så kan det være at du får en indsigt, en fælles delt indsigt, at vi alle sammen er i den samme position – alle har en antagelse, alle holder fast i hans antagelser,

alle er neurokemisk forstyrrede. Det fundamentale niveau i folk er det samme; de overfladiske forskelle er ikke så vigtige.

Det er muligt at se at der er en slags ”niveau af kontakt” i gruppen. Tanke processen er en forlængelse af krops processer, og hele kropssproget viser det, og så videre. Folk er virkeligt i en ret tæt kontakt – had er et ekstremt tæt bånd. Jeg husker en eller anden sige, at når folk taler om noget som er meget vigtigt for dem, er hele deres krop involveret – deres hjerte, deres adrenalin, alle neurokemikalierne, det hele. De er for så vidt i meget større kontakt med hinanden, end de er med nogen af deres kropsdele, som for eksempel deres tæer. Så, på en måde er der, i den kontakt etableret ”en krop”. Og hvis vi alle også kan lytte til hinandens meninger, og suspendere dem uden at dømme dem, og din mening er på den samme grund som alle andres, så har vi ”et sind” fordi vi har det *samme indhold* – alle meningerne, alle antagelserne. I det øjeblik er forskellene sekundært. Så du har på en måde en krop, et sind. Dette overvælder ikke individet. Der er ikke nogen konflikt i det faktum at individet ikke er enigt. Det er ikke så vigtigt om du er enig eller uenig.

Pointen er, at vi vil etablere, på en andet niveau, en slags bånd, som er kaldt upersonlig kammeratskab. Vi behøver ikke at kende hinanden. I England, for eksempel, er der fodbold fans der fortrækker ikke at have nogen sæder i tribunerne, men bare at stå trykket sammen mod hinanden. I de menneskemængder er der meget få som kender hinanden, men alligevel føler de noget – denne kontakt – som mangler i deres almindelige personlige relationer. Og i krig føler mange, at der er en slags kammeratskab som de savner i fredstid. Det er den samme slags ting – den tætte kontakt, det kammeratskab, den gensidige deltagelse. Jeg tror folk synes at dette mangler i vores samfund, som glorificere det separate individ. Kommunisterne prøvede at etablere noget andet, men de fejlede fuldstændigt, på en meget kedelig måde. Nu har mange af dem adopteret de samme værdier som vi har. Men folk er ikke helt tilfredse med det. De føler sig isoleret. Selv dem der ”succeser” føler sig isoleret, de følere der er en anden side som de

går glip af.

Jeg siger at dette er *årsagen* for dialogen. Vi behøver virkelig at have den. Denne årsag burde være stærk nok til at få os igennem al frustrationen vi talte om. Folk synes generelt parate til at acceptere frustration, med hvad som helst som de anser for vigtigt. At lave dit job eller tjene penge, for eksempel, er ofte frustrerende; det skabe nervøsitet. Alligevel siger folk ”Det er vigtigt! Vi bliver nød til at holde fast i det” De føler på den måde om alt muligt. Det jeg siger er, at hvis vi anser dialogen som vigtig, som nødvendig, vil vi også sige om den ”Vi holder fast i den” Men hvis vi ikke tænker det er nødvendigt, så siger vi måske ”Ok, hvad pointen? Det er for meget besvær. Lad os opgive det. Den frembringer ikke noget” Ser du, du bliver nød til at undersøge hvad som helst nyt, i et stykke tid. I videnskaben, eller hvor som helst, du må sædvanligvis gå igennem en periode, hvor du ikke kommer nogen vejene, medens du udforsker. Det kan, ikke desto mindre, være meget nedslående.

Hvis vi alle kan suspendere udlevelsen af vores impulser, suspendere vores antagelser, og kigge på dem alle sammen, så er vi i den samme tilstand af bevidsthed. Og har derfor etableret den ting som mange mennesker siger de gerne vil have – en fælles bevidsthed. Det kan godt være at det ikke er særligt behageligt, men vi har den. Folk har en tendens til at tænke på fællesbevidsthed som ”delt salighed”. Den kan komme; men hvis den gør, siger jeg at vejen til den, går igennem dette. Vi bliver nød til at dele den bevidsthed vi faktisk har. Vi kan ikke påtvinge en anden en. Men hvis folk kan dele frustrationen og dele deres forskellige modstridende antagelser og dele deres gensidige vrede og blive med det – hvis alle er vrede sammen, og kigger på det sammen – så har du en fællesbevidsthed.

Hvis folk kunne blive ved magt, vold, had, eller hvad det nu er, hele vejen til enden, så ville det på en måde kollapse – fordi ultimativt, ville de se, at vi er alle det samme. Og som konsekvens ville de have deltagelse og kammeratskab. Folk som er gået igennem det er blevet gode venner. Alting går anderledes. De

bliver mere åbne og har tiltro til hinanden. *De har allerede gennem gået, det som de er bange for*, så kan intelligensen komme til at arbejde.

Der er en historie som jeg gerne vil fortælle, i denne forbindelse. Jeg kendte en mand i London som havde været børnene psykiater. Han fortalte, at engang var der nogen der kom med en pige, på syv år til ham, som var meget forstyrret. Hun nægtede at tale med nogen som helst. De bragte hende til ham, i det håb om at han kunne hjælpe til, at få hende til at tale. Så han forsøgte i omkring en time og kom ingen steder. Tilsidst, hvor han var ved at tabe pusten, sagde han ”Hvorfor taler du ikke til mig?” Hun svarede ”Fordi jeg hader dig” Han tænkte, at han måtte bringe tid ind et sted, for at slukke lunten. Så han sagde ”Hvor lang tid vil du hade mig?” Hun sagde ”Jeg vil hade dig for evigt” Han var en lille smule bekymret, så han bragte tid ind igen. Han spurgte ”Hvor lang tid vil du hade mig for evigt?” Så brast hun i latte og hele tingen var brudt. Den energi der havde være låst der, var nu tilgængelig. Det absurde i tingen blev vist til hende – at tingen var inkohærent. Hun sagde at hun ville hade ham for evigt, og hun kunne se, at det virkelig ikke kunne være sådan; og hvis det ikke er sådan, så var idéen om at hun skulle fortsætte, hadet heller ikke nødvendigt.

Når du har vrede, har det en årsag, eller grund. Du siger du er vred på grund af det, det eller det. Det opbygger raseri og had, og på det tidspunkt har det ikke længere nogen speciel grund mere – det vedligeholder bare sig selv. Den vredens energi er på en måde låst fast, og så er den på udkig efter en årsag til aflade sig. Det samme er sandt for panik. Du er normalt klar over årsagen til din frygt, men på det tidspunkt du når til panik, fortsætter det af sig selv. Imidlertid, den slags energi der går rundt og rundt på det niveau, kan også, på en vag måde, være den type energi, vi taler om i forbindelse med kreativitet – nemlig, *en energi uden årsag*.

Men der er en stor del vold, i de meninger vi forsvare. De er ikke bare meninger, de er ikke bare antagelser; de er antagelser som vi er identificeret med – hvilke vi derfor forsvare, fordi det er som

om vi forsvare os selv. Den naturlige selv-forsvars impuls, som vi fik i junglen, er blevet overført fra junglens dyr til disse meninger. Med andre ord, vi siger der er nogen farlige impulser der ude – ligesom der måske er nogen farlige tigere. Og nogen meget dyrebare dyr inden i os, som vi må forsvare. Så en impuls som gav mening i junglen er blevet overført til vores meninger, i vores moderne liv. Og i en dialog, får vi chancen for at blive klar over det på en kollektiv måde.

Så længe vi har denne forsvarende attitude – Blokerende og holde fast i antagelser, sidder fast i dem og siger ”Jeg bliver nød til at have ret” og den slags ting – så er intelligensen meget begrænset, fordi intelligens kræver at du ikke forsvare en antagelse. Der er ingen grund til at holde fast i en antagelse, hvis der er bevis for at den ikke er rigtig. Den rigtige struktur af en antagelse, eller en mening er at den er åben overfor bevis, for at den måske ikke er rigtig.

Det betyder ikke, at vil påtvinge meningerne fra gruppe. På den måde kan det kollektive, ofte være besværligt. Gruppen kan virke som en slags samvittighed, og fremkalde kraftige skyld følelser i medlemmerne, fordi vi er bygget sådan, at vi har en tendens til at betragte hvad som alle er enige om, som sandt. Hvem som helst kan have, eller ikke have en anden mening – det er ikke vigtigt. Det er ikke nødvendigt at alle er overbevist, til at have det samme syn. Denne deling af sindet, bevidsthed, er mere vigtigere end indholdet af meningerne. Og det kan være at du ser at disse meninger, under alle omstændigheder er begrænsende. Og det kan være du finder ud af, at svaret ikke ligger i disse meninger overhoved, men et andet sted. Sandhed fremkommer ikke fra meninger; den må komme fra noget andet – måske fra en mere fri bevægelse, af det taktile sind. Så vi bliver nød til at få meningerne til at være kohærente, hvis vi vil opfatte sandhed, eller deltage i sandhed. Det er derfor jeg siger, dialogen er så vigtig. Hvis vores meninger er inkohærente, hvordan skal vi så kunne deltage i sandhed?

Jeg tænker at denne nye tilgang, kunne åbne vejen til at ændre

hele verdens situationen – økologisk, og på andre måder. For eksempel, den økologiske bevægelse, den ”Grønne bevægelse” er nu i fare for at fragmentere og opsplitning, fordi mange af de grupper, har forskellige meninger om hvordan man skal håndtere problemerne. Så de kan ende op med at bekrige hinanden ligeså meget som de kæmper for økologien. I lyset denne konsekvens, synes det specielt presserende at den grønne bevægelse involverer sig i dialogen.

Folk som bekymrer sig om økologi, er tydeligvis klar over nogen af vores planetariske problemer, men jeg tænker at mange af dem, ikke er ligeså klar over, deres antagelser og taktile tankeprocesser. Jeg tænker at det er vigtigt, at gøre opmærksom på dette, på en entydig og klar måde, så det bliver tydeligt hvad der er det basale problem. Denne slags aktiviteter går hånd i hånd. Rense floder, plante træer og rede hvalerne skal gå sammen med dialog, og med at se det generelle problem med tanken. Det høre alle sammen sammen, fordi en af disse aktiviteter i sig selv er ikke nok. Hvis vi alle bare taler om taler om tanken, og tænker over tanken i lang tid, kan hele planeten blive ødelagt i mellem tiden. Men jeg tænke at dialogen vil virke i det taktile niveau, af de mentale processer, hvor de mest signifikante ting sker.

Der er situationer hvor folk har forskellige antagelser og meninger, hvor en fraktion er interesseret og den anden er ikke. Alligevel, bliver vi nød til at have en dialog, på en eller anden måde. Selv hvis en fraktion ikke vil deltage, så kan vi som er villige deltage i en dialog mellem vores tanker og deres tanker. Vi kan i det mindste have en dialog mellem os selv, så vidt det er muligt, eller du kan med dig selv. Det er attituden af en dialog. Og jo mere denne attitude kunne sprede sig, jo mere tænker jeg, at det ville hjælpe til at bringe orden. Hvis vi virkelig kunne gøre noget kreativt, ville det måske stadigt påvirke andre mennesker på det taktile niveau. Det ville virkelig kommunikerer på det taktile niveau, både med ord og udover ord. Men hvis vi fortsætter med at gentage den samme gamle historie, så vil det ikke ske.

Dette begreb om dialog og fælles bevidsthed antyder, at der er en

eller anden vej ud af vores kollektive vanskeligheder. Og vi bliver nød til at begynde ved ”græs rødderne”, som det er nu, ikke begynde i toppen af stakken med De Forenede Nationer eller med præsidenten. Jeg ved at der folk i US State Department som er bekendte med denne idé om dialog, som viser hvordan disse idé spreder sig, og endda kan nå de højeste niveauer. Dette indikere at ting kommunikerer meget hurtigt i denne moderne verden – selvom det kan se meget ubetydeligt ud, til at starte med. I tre eller fire skridt kan det nå alle mulige niveauer. Ligesom de destruktive ting kommunikerer, så kan denne idé om dialog også kommunikerer.

Mens vi selv bliver med frustrationerne fra dialogen, så kan meningen af det vi gør, være meget større end hvad det ser ud til ved første øjekast. Faktisk kunne vi sige, at i stedet for at være en del af problemet, er vi blevet en del af løsningen. Med andre ord, selve vores bevægelse har kvaliteten af løsning; den er del af det. Hvor stor den større bevægelse end er, har den kvaliteten af et problem, ikke af løsningen. Følgelig, hovedsagen er at starte noget der har kvaliteten af en løsning. Som jeg har sagt, vi ved ikke hvor hurtigt eller langsomt det vil sprede sig. Vi ved ikke hvor hurtigt en bevægelse i sindet – i tankeprocessen og udover tankeprocesserne, denne dele sammen – vil sprede sig.

Folk siger nogen gange ”Alt vi behøver er kærlighed” Selvfølgelig er det sandt – hvis der var universel kærlighed, så ville alt gå på den rette måde. Men ser ikke ud til at vi har den. Så vi bliver nød til at finde en vej, der virker. Selvom der kan være frustration, vrede, raseri, had og frygt, bliver vi nød til at finde noget der kan tage del i alt det.

For at illustrere denne point, er her historien om de to ledende fysiker fra det tyvende århundrede, Albert Einstein og Niels Bohr. Einstein huskede at da han først mødte Bohr, følte han sig tæt på ham. Han skrev om, en følelse af kærlighed til ham. De talte fysik på en meget animeret måde, og så videre. Men tilsidst kom de til et punkt, hvor de havde to forskellige antagelser, eller meninger, om hvad der var vejen til sandhed. Bohr's afgørelser var baseret på

hans syn på kvanteteorien, og Einstein's på hans syn på relativitet. De talte om det igen og igen på en meget toldmodig måde, og med gode ønsker. Det fortsatte i årevis, og ingen af dem bøjede af. Hver af dem gentog hvad han havde sagt før. Så tilsidst gik det op for dem, at de ikke kom nogen vejene, og langsomt gled de fra hinanden. De så ikke hinanden i lang tid efter det.

Så et år, var de begge på Institute fo Advanced Study på Princeton, Men de mødte stadig ikke hinanden. En matematiker som hed Herman Weyl sagde ”Ville det ikke være hyggeligt hvis de mødtes. Der er ærgerligt at de ikke mødes”. Så han arrangerede en fest hvor han inviterede Einstein, Borh og deres studerende. Einstein og hans respektive blev i en ende af rummet og Borh og han respektive blev i den anden ende. De kunne ikke mødes, fordi de havde ikke noget at tale om. De kunne ikke dele mening, fordi hver af dem følte at hans mening var sand. Hvordan kan du dele, hvis du er sikker på at have sandheden og den anden fyr er sikker på at han har sandheden, og sandhederne ikke er enige? Hvordan kan du dele?

Derfor, bliver du nød til at holde øje med begrebet om sandhed. Dialog behøver ikke direkte at bekymre sig om sandhed – det kan være at den kommer til sandhed, den bekymre sig om mening. Hvis meningen er inkohærent, vil du aldrig komme til sandhed. Du kan tænke ”Min mening er kohærent og en andens er ikke” men så vil vi aldrig dele mening. Du vil have ”sandhed” for dig selv eller for din egen gruppe, men hvilken trøst er det. For vi vil skulle fortsætte med at have konflikter.

Hvis det er nødvendigt at dele mening og dele sandhed, så bliver vi nød til at gøre noget anderledes. Bohr og Einstein skulle sandsynligvis have haft en dialog. Jeg siger ikke at de *kunne* have haft en, men i en dialog kunne de måske, have lyttet ordentligt til hinandens meninger. Og måske kunne de begge have suspenderet deres meninger, og bevæget ud over relativitet og ud over kvanteteori ind i noget nyt. De kunne måske have gjort det i princippet, men jeg tror ikke dette begreb om dialog var faldet videnskabsmændene ind den gang.

Videnskab er bygget på konceptet om at videnskab kommer frem til sandhed – en unik sandhed. Så idéen om dialog er derfor, på en måde fremmet for den værende struktur i videnskab, ligesom det er i religion. På den måde er videnskab blevet religionen i den moderne tid. Den spiller en rolle som religionen plejede at spille, at give os sandhed; derfor kan forskellige videnskabsmænd ikke mødes, mere end forskellige religioner kan, det øjeblik de har forskellige begreber om sandhed. Så en videnskabsmand sagde ”Nye idéer vinder ikke rigtigt. Det der sker er, at gamle videnskabsmænd dør og nye kommer til, sammen med nye idéer” Men det er klart, at det er ikke den rigtige måde at gøre det på. Det betyder ikke, at videnskaben ikke kunne virke på en anden måde. Hvis videnskaben kunne blive engageret i en dialog, ville det være en virkelig revolution i videnskaben – i selve videnskabens natur. Faktisk er videnskabsmænd i princippet bundet til det koncept der involveret i dialogen. De siger ”Vi skal lytte. Vi må ikke udelukke noget”

Imidlertid opdager de, at de ikke kan gøre det. Dette er ikke kun fordi videnskabsmænd deler hvad alle andre også deler – antagelser og meninger – men også fordi at selve begrebet som har defineret videnskab i dag, er at vi vil *få* sandhed. Meget få videnskabsmænd stiller spørgsmål ved antagelsen, at tanken er i stand til at vide ”alting”. Men det kan godt være, at det ikke er en rigtig antagelse, fordi tanken er abstraktion, hvilket i sagens natur medføre begrænsning. Det *hele* er for meget. Der er ingen måde hvorpå tanken kan få hold på helheden, fordi tanken kun abstrahere; den begrænser og definere. Og fortiden som tanken trækker på, indeholder kun en begrænset mængde viden. Nu'et er ikke indeholdt i tankerne; derfor kan en analyse faktisk ikke omslutte øjeblikket af analysen.

Der er også relativisterne, som siger at vi vil aldrig være i stand til at få en absolut sandhed. Men de er fanget i deres eget paradoks. De antager at relativisme er absolut sandt. Så det er tydeligt, at folk som tror, at de kan komme til en hvilken som helst absolut sandhed, ikke kan have en dialog, ikke engang mellem

dem selv. Selv forskellige relativister er ikke enige.

Så vi kan se at der er ikke nogen ”vej” til sandhed. Hvad vi prøver at sige er, at i denne dialog, deler vi alle vejene og vi ser tilsidst at ingen af dem har nogen betydning. Vi ser meningen af alle vejene, og derfor kommer vi til ”ingen vej”. Nedenunder, er alle vejene de samme på grund af det faktum at de er ”veje” - de er rigide (stive, ubøjelige).

Vi har sagt at i en dialog vil der være frustration, men det kan være i bliver bedre venner, hvis i kan komme igennem det hele. Ikke at vi kræver kærlighed. Vi kræver ikke venskab; vi kræver ikke noget, selv om at venskab kan vise sig. *Hvis du ser andre menneskers tanker, bliver det dine egne tanker, og du behandler dem som dine egne tanker. Og når en emotionel ladning kommer op, så deler du alle de emotionelle ladninger hvis de påvirker dig; du holder dem sammen med alle tankerne.*

Ofte når der er en emotionel udladning, kan en eller anden komme ind og aflade emnet lidt, så det ikke komme helt ud af kontrol – ligesom børnene psykiateren der afladede hadet med at spørge ”Hvor lang tid vil du hade mig for evigt” Eller en eller anden form for humor kan aflade situationen, eller noget andet – en passende bemærkning, som du ikke kan forudse.

Nogen gange vil du opdage at du skal lige til at rejse et spørgsmål, men en eller anden bringer det op. I sådan et tilfælde, har den tanke nok været latent i gruppen som et hele, underforstået. Og en person kan sige det, eller en anden kan sige det. Så kan en anden person samle det op og bringe det videre. Hvis gruppen virkelig virker, det vil være at tænke sammen – fælles deltagelse i tænkning – som om det alt sammen var en proces. Den ene tanke bliver formet i fællesskab. Så hvis en eller anden, fremkommer med en anden antagelse, lytter vi alle til det, vi deler den mening. Se det ville være ”visionen om dialogen”.

FØLSOMHED I DIALOGEN

Hvad vi har diskuteret har ikke været almindeligt i menneskelige samfund, selvom det virkelig er nødvendigt hvis samfundet skal være kohærent. Hvis folk ville gøre dette i styret eller forrentningslivet eller internationalt, ville vores samfund virke meget anderledes. Men det kræver *følsomhed* – en bestemt måde at vide hvordan og hvornår man skal komme ind i dialogen og hvordan og hvornår man ikke skal komme ind, at holde øje med alle de subtile tegn og sansninger og din reaktion på dem – hvad sker der inden i dig, hvad sker der i gruppen. Folk kan vise hvad der sker inden i dem, ved deres kropsholdning – deres ”kropssprog” - ligesom det de siger.

De prøver ikke at gøre dette med vilje, men du vil finde af, at det udvikler sig. Det er en del af kommunikationen. Den vil være verbal såvel som nonverbal. Du *prøver* ikke at gøre alt det. Det kan være du ikke engang, er klar over at det sker.

Følsomhed er at være i stand til at sanse, at noget sker, og sanse den måde du reagerer, måden andre folk reagerer, at sanse subtile forskelle og ligheder. At sanse alt det er grundlaget for perception (opfattelsesevne). Sanserne giver dig information, men du bliver nød til at være sensitiv over for dem, ellers vil du ikke se det. Hvis du kender en person meget godt, du kan passere ham på gaden og sige ”Jeg så ham” Hvis du bliver spurgt hvad den person havde på, kan det imidlertid være du ikke ved det, fordi du kiggede ikke rigtigt. Du var ikke følsom over for alt det, fordi du så den person gennem et ”slør af tanker”. Og det var ikke følsomhed.

Så følsomhed involverer sanserne, også noget udover det.

Sanserne er følsomme overfor bestemte ting, som de reagerer overfor men det er ikke nok. Sanserne vil fortælle dig hvad som sker, og så bygge bevidstheden en form, eller skabe en forståelse af hvad det *betyder (er meningen)*, holder det hele sammen.

Derfor er mening en del af det. Du er følsom overfor meningen

eller manglen på mening. Det er perception af mening, hvis du ønsker at se det på den måde. Med andre ord det er en mere subtil perception. Det er meningen der holder det sammen. Som jeg sagde, det er ”cementen”. Mening er ikke statisk – den er flydende. Og hvis vi deler meningen, så flyder den imellem os; den holder gruppen sammen. Så er alle følsomme for alle de nuancer der bevæger sig rundt, ikke bare hvad der sker i ens eget sind. Fra det formes der en mening der er delt. Og på den måde kan vi tale sammen kohærent og tænke sammen. Hvorimod generelt holder folk fast i deres antagelser, så de tænker ikke sammen. Hver enkelt er for sig selv.

Det der blokerer følsomheden, er forsvaret af dine antagelser og meninger. Men hvis du forsvare dine meninger, så døm ikke dig selv og sig ”Jeg burde ikke være forsvarende”. Men hellere blive ved det faktum at du *er* forsvarende, og det er nødvendigt at du er følsom overfor det – til alle følelserne i det, alle de subtile nuancer. Vi sigter ikke mod den type gruppe der fordømmer og dømmer og så videre – vi kan alle indse, at det ville komme i vejen. Så denne gruppe vil ikke fordømme og dømme. Den vil simpelthen se på alle meningerne og antagelserne og lade dem komme til overfladen. Og jeg tror, at der så kunne komme en forandring.

Krishnamurti sagde at ”at være” er at være relateret. Men relationer kan være meget smertefulde. Han sagde at du bliver nødt til at tænke/føle alle dine mentale processer og gennem arbejde dem, og det vil åbne vejen til noget andet. Og jeg tænker at det kan ske i dialog gruppen. Visse smertefulde ting kan ske for nogen mennesker; du bliver nødt til at arbejde dig igennem det hele.

Vi havde engang en dialog i Sverige, hvor gruppe syntes at dele sig i to fraktioner. Der var en hel del ”New Age” folk, og fra begyndelsen begyndte de at tale om kærlighedens dyder og det faktum at stedet var fuld af kærlighed alle steder. En del af gruppe forblev tavse et stykke tid, men i den næste time begyndte de at tale. De antydede at alt den kærligheds snak var ligegyldig sentimentalt vrøvl. En fyr blev så oprevet, at han ikke kunne klare

det, og han udvandrede. Til sidst kom han tilbage, og de mødte hinanden igen. Der var sket polarisation, hvilket er en af de ting der typisk kan ske. Der var en der lagde mærke til polarisationen skete og sagde med en god portion humor ”der er to grupper her kærligheds gruppen og hade gruppen” Det brød spændingen lidt, og de to sider kunne begynde at tale. De overbeviste ikke nødvendigvis hinanden, men hver var i stand til at se meningen på den anden side, og de to polariserede grupper var i stand til at tale med hinanden.

Nuvel, *det* var vigtigere end om de kunne overbevise hinanden. Det kan være at de finder ud af, at de begge må opgive deres positioner så noget andet kan komme. Det var ikke vigtigt om den ene foretrak kærlighed og den anden foretrak had eller en anden foretrak at være mistroisk og forsigtig og en smule kynisk eller uanset hvad. Faktisk, nedenunder var de ens fordi de begge havde rigide holdninger. At opløse disse holdninger, var nøglen til forandring.

Overordnet kan man sige at hvis du forsvare dine meninger, er du ikke seriøs. Ligesom hvis du prøver at undgå noget ubehageligt inden i dig selv, det er heller ikke at være seriøs. En stor del af vores liv er ikke seriøst. Og samfundet lærer dig det. Det lærer dig ikke at være særlig seriøs – at der alle mulige inkohærente ting, og der er ikke noget at gøre ved det, og du vil bare ophidse dig selv nytteløst ved at være seriøs.

Men i dialogen bliver du nød til at være seriøs. Det er ikke en dialog, hvis du ikke er – i hvert tilfælde på den måde jeg bruger ordet. Der er en historie om Freud da han havde cancer i munden. En eller anden gik hen til ham og ville tale med ham om en point i psykologien. Personen sagde ”Måske er det bedre at jeg ikke taler til dig, fordi du har den der cancer og det er meget seriøst. Det kan være du ikke vil tale om det” Freud's svar var ”Denne cancer kan meget vel være fatal, men den er ikke seriøs” Og selvfølgelig var det bare en masse celler der groede. Jeg tænker, at en meget stor del af hvad er foregået, i samfundet kan beskrives på den måde – Det kan meget vel blive fatalt – men det er ikke seriøst.

BEGRÆNSET DIALOG

Nogen gange har folk følelsen af en dialog i deres familie. Men er generelt familien et hierarki, organiseret på princippet om autoritet hvilket er modsat dialog. Familien er en meget autoritativ struktur, baseret på pligter, og den slags ting. Den har sin værdi, men det er en struktur i hvilken det kan være svært at få et dialog i gang. Det ville være godt hvis du kunne – måske kunne det ske i nogen familier. Generelt er det svært, fordi der ikke i dialogen er plads til princippet om autoritet og hierarki. Vi vil være fri for hierarki og autoritet mens vi bevæger os. Du må have *noget* autoritet for at få tingen til at ”spille”; det er derfor vi siger at hvis du har et ”formål” så vil du uundværligt indføre noget autoritet et eller andet sted. Men i dialogen har vi for så vidt ikke noget formål og ingen dagsorden og vi behøver ikke at *gøre* noget, vi behøver virkelig ikke autoritet og hierarki, hvor der ikke er noget specielt formål – en slags tomt rum, hvor vi kan tale om hvad som helst. Som vi sagde, du kan også lade dialogen bevæge sig på en mere begrænset måde – måske med et formål eller med et mål for øje. Det ville være bedst, at acceptere princippet om at lade det være åbent, fordi når du begrænser det, accepter du antagelserne på hvilken basis du begrænser det – antagelser som faktisk kan komme i vejen for en fri kommunikation. Så du ser ikke på de antagelser. På den anden side, hvis folk ikke er fuldstændig klar til at være åbne i deres kommunikation, så kan de gøre det. Jeg kender nogle universitets professorer som er interesseret i at bruge princippet om dialog, til virksomheds problemer. En af dem havde fornyligt et møde med cheferne fra en virksomhed der fremstiller kontormøbler. De ønskede at den slags møde, fordi de vidst at de ikke fungerede effektivt og de ikke kunne enes. De høje chefer havde alle mulige slags antagelser, som blokerede alting. Så de bad ham komme. Han startede en dialog, som de fandt meget interessant, og nu vil de have en hele serie af dem. Naturlig nok vil den type dialoger være meget begrænset – de folk der er involveret har et specifikt mål, som er begrænset – men alligevel, har det stor værdi. Princippet er, at i det mindste lade folk blive

bekendte med hinandens antagelser, så de kan lytte til deres antagelser og vide hvad de er. Meget ofte kommer folk i problemer, der hvor de faktisk ikke kender den anden persons antagelser, og de handler ud fra hvad de tror de er. Den person bliver meget forundret og undre sig: Hvad er det han laver? Han reagere og det hele bliver meget mudret. Så det er værdifuldt hvis de i det mindste kan indse hinandens antagelser.

Professoren fortalte mig om et interessant tilfælde. Det var et firma som havde problemer med folk, på de højere ledelses niveauer, som ikke var særlig glade og kunne ikke komme udad det med hinanden. Firmaets normale fremgangs måde, for at løse det, var at tilbyde dem højere løn, en slags slik, og mange middelmådige folk blev givet de højeste positioner. Sådan fortsatte det igen og igen, og meget snart var der, så mange folk med høje lønninger at firmaet ikke havde råd til det; firmaer var på vej ned. De sagde "Hvad kan vi gøre? Jo, vi skal have en der er sej, som vil sige til disse personer 'du må acceptere en anden position' ". Forhandleren de brugte, forklarede den nye politik ved at sige "Firmate har bare ikke råd til det" Men han undgik sagens kerne. Han var ikke ligefrem ved at sige "Hele denne fremgangs måde er forkert". Hvis firmaet skal arbejde effektivt, så må der være gensidig forståelse, for at de ikke bare giver en person en højere stilling, for at afbøde for et psykologisk problem mellem folk. Det er ikke den rigtige måde at gøre det på. Alle burde forstå at det ikke er den rigtige måde, at arbejde på, ellers vil firmaet ikke lykkes. Derfor var en dialog nødvendig, så de virkelig kunne begynde at tale med hinanden, for at kunne komme til at se det afgørende punkt: "Det er den måde vi tænker på, det er der problemet kommer fra, og det er den vej vi må gå" Så inden for rammen af at, firmaet skal overleve, var er en form for begrænset dialog – ikke den form som vi ultimativt, ønsker at have her, men den var god på sin måde.

Nuvel, jeg foreslår at menneskeheden bliver nød til at gøre det. Vi kunne sige at menneskeheden fejler på grund, af den samme grund som firmaet fejlede.

Det andet eksempel involvere forhandlings gruppen selv, de universitets folk, hvis speciale det er at gå ind i firmaer og hjælpe dem, med at løse deres problemer. De arrangerede et møde for dem selv med det samme formål – Så de bare kunne tale. De havde en serie af møder, hvor det forholdt sig sådan, at der var to personer der aldrig helt kunne mødes på noget emne. En af dem havde vedvarende antagelsen, at det rigtige var at bringe problemerne på banen – at konfrontere nogen med det. Og den anden person havde den anden modsatte antagelse, hvilket var at man burde ikke gøre det. Han ville have, at andre trak ham ind. Han følte at han ikke kunne sige noget, medmindre andre skabte et rum for ham hvor han kunne tale, og trak ham ind i det. Den første fyr kunne ikke gøre det, han gjorde det modsatte. Så de kunne ikke mødes. Alt det forsatte i lang tid, i stor forvirring, med den ene person ventende på at blive trukket ind, og den anden der ikke forstod at dette var tilfældet. Til sidst kom de i snak, og hver af dem bragte barndoms oplevelser, som lå bag antagelserne – og så løsnede det sig op.

Den som arbejdede som facilitator under dette forløb gjorde meget lidt. Faktisk appellerede flere af folkene til facilitatoren og sagde ”Hvorfor tale du ikke?” Facilitatoren kan gøre det fra tid til anden og kommentere på, hvad der sker eller hvad det alt sammen betyder. I en mere generel gruppe, skulle han endeligt være i stand til at bare være en deltager. Sandsynligvis ville det ikke gå i firma gruppen, og hvis; Kunne han ikke *bare* blive deltager – sådan en gruppe har et formål der er for begrænset.

Det andet eksempel kan være en illustration af, når det personlige bliver nød til at komme ind, i det generelle, fordi i nogen tilfælde er blokeringerne grundet specifikke antagelser som personen tillage sig i barndommen, eller på anden måde. Og i dette eksempel, var de til sidst i stand til at afdække disse antagelser. De prøvede ikke på at helbrede hinanden, eller at lave terapi; selvom at det havde en terapeutisk effekt. Men det en sekundær ting.

Nogen folk føler at denne type af firma dialog kun fremmer et korrump (brudt i stykker / fragmenteret / magt misbrug) system.

Imidlertid er der et frø af noget andet. Jeg tænker at hvis du undersøge samfundet, vil du opdage at stort set alt er involveret i dette korrupte spil. Så det udretter ikke noget at afvise det hele. Lederne er nød til at få firmaet til at køre; og faktisk, hvis alle disse firmaer kunne virke mere effektivt, ville det være meget bedrer for os alle. Det er delvis fordi, de er i en sådan rodet tilstand, at vi er i problemer, at samfundet er ineffektivt, at det er ved at falde fra hinanden. Hvis styret og firmaerne alle kunne arbejde effektivt, ville vi ikke spille så meget, selv om det i sig selv ikke ville løse alle problemerne.

For at samfundet fungerer rigtigt, så skal alle de ting virke effektivt og kohærent. Hvis vi ser på hvad som forgår i verden i dag, i dette eller i et andet land, må vi sige at det virker inkohærent. De fleste firmaer virker virkeligt ikke kohærent. Og langsomt synker tingen. Jeg tror, at hvis du kan viderebringe denne fornemmelse, af dialog i hvilken som helst situation – frøet af begrebet dialog – hvis du kan få folk til at se på det, er det et skridt. Du kan sige at det ikke er sandsynligt at statslederne vil have den type dialog som vi taler om. Men hvis de vil have en eller anden slags, hvis de begynder at accepter dette princip, er det et skridt. Det kan gøre en forskel; for eksempel, den kæmpe spild af energi som forgår ved produktion af våben kunne skæres væk. Hvis vi kunne stoppe de ekstreme beløb der bliver brugt på våben – lad os sige en milliard dollars om året – det kunne bruges på genoprettelses af miljøet og alle mulige konstruktive ting. Og sandsynligvis vil noget af det ske. De politiske personer, der mere klar over det økologiske problem, kunne for eksempel gøre præsidenten mere opmærksom på det, hvis de virkeligt tale. Ikke at vi kan forvente at politikkerne løser problemerne vi er konfronteret med. Men jeg siger, at hvis der er en lille bevægelse, hen mod noget mere åbent, så ville hastigheden af destruktion sættes ned. Hvis vi fortsætter med denne hastighed, vil vi have meget lidt tid til at gøre noget som helst på.

Vi kan ikke gøre noget på præsident eller statsminister niveau. De har deres egne meninger. Men de forskellige idéer siver ind, som

vi sagde. På en eller anden måde har begrebet, om noget, som minder om dialog, sivet op til det niveau, og det kan have en effekt; det er bare det jeg sige. Jeg tænker at i US styret er der nogle folk som er mere på den måde, og nogen som er mere på den anden måde. Vi ved ikke hvordan det vil ende, men der er en vis bevægelse hen imod noget mere åbent. Jeg siger ikke, at det vil løse det hele; jeg siger, at hvis det nedsætter destruktions hastigheden, så er det vigtigt, fordi medmindre destruktions bremses op, for at give tid til noget nyt at bryde frem, vil det være for sent.

Det kan være, at der ikke er noget politisk svar, på verdens problemer. Imidlertid er det vigtige punkt ikke svaret – ligesom i dialogen, det vigtige punkt er ikke de specifikke meninger – men mere opblødningen, at åbne sindet, og kigge på alle meningene. Hvis der er en eller anden slags spredning af den attitude, tror jeg at det kan bremse destruktions.

Så vi har sagt, at det er altafgørende at være i stand til at dele vores domme, at dele vores antagelser, at lytte til hinandens antagelser. I tilfældet Einstein og Bohr ledte det ikke til vold, at de ikke gjorde; men generelt, hvis nogen ikke lytter til dine basale antagelser, føler du det som en voldelig handling, og så er du tilbøjelig til at være voldelig selv. Derfor er dette altafgørende både individuelt og kollektivt. Dialogen er den kollektive vej for at åbne dommene og antagelserne.

UDOVER DIALOGEN

Vi skal huske på, ikke mindst, at dialogen – og faktisk alt vi har talt om – ikke bare sigter på at løse samfundets sygdomme, selvom at vi bliver nød til at løse de sygdomme. Vi ville være i en meget bedre position hvis vi ikke havde dem. Hvis vi overlever og vi ønsker et liv der er værd at leve, så må vi håndtere de problemer. Men ultimativt er det ikke hele historien. Dette er kun begyndelsen. Jeg forslår at der er en mulighed for transformation at bevidsthedens natur, både individuelt og kollektivt, og om det

kan løses kulturelt og socialt afhænger af dialogen. Det er det vi undersøger.

Og det er meget vigtigt at det sker sammen, fordi hvis et individ ændre sig vil det have meget lille generel effekt. Men hvis det sker kollektivt, betyder det meget mere. Hvis nogen af os kommer til ”sandhed” så-kaldt, medens en masse andre er uden, vil det ikke løse problemet. Vi ville have en anden konflikt – ligesom der er en konflikt mellem forskellige retninger inden for den kristentro eller den muslimske tro og forskellige andre, selv om de alle tror på den samme gud, den samme profet eller samme frelser.

Kærlighed vil forsvinde hvis vi ikke kan kommunikere og dele vores meninger. Kærligheden mellem Einstein og Borh fordampede gradvis fordi de ikke kunne kommunikere. Imidlertid hvis vi virkelig kan kommunikere, så vil vi have kammeratskab, deltagelse, venskab og kærlighed, som gror og gror. Det ville være vejen. Det virkelige spørgsmål er: Se du nødvendigheden af denne proces? Det er nøgle spørgsmålet. Hvis du ser at det er absolut nødvendigt, så bliver du nød til at gøre noget.

Og måske i dialogen, når vi har denne meget høje kohærent energi, kan det måske bringe os udover, bare at være en gruppe som kunne løse sociale problemer. Muligvis kunne det skabe en ny forandring i individet og en forandring i relation til det kosmiske. Den slags energi er blevet kaldt ”kommunicere” eng:”communion” Det er en slags deltagelse. De tidlige kristene havde et Græsk ord *koinonia*, hvis rod betyder ”at deltage” - idéen om deltagelse i helheden og tage del i den; ikke bare i hele gruppen, men i det *hele*.

DEN KOLLEKTIVE TANKES NATUR

Hvad er problemerne i verden? Der syne så mange at vi ikke engang ved hvor vi skal begynde med at opremse dem. Vi kan se igangværende krige, sult, tortur, terrorisme, plyndringer, sygdomme, alle slags beskidte treks spillet i politik. Vi har en slags polarisation mellem øst og vest – vesten profetere værdien af individualitet og frihed, og østen profetere værdien af det kollektive samfund, som tager hånd om alle. Vi har Nord / Syd polarisationen – Nord er det mere rige Syd det mindre rige. Der er kæmpe problemer i Afrika og Syd Amerika og de sydlige delt af Asien; der er meget stor fattigdom og forgældelse og nedbrud af økonomien og generelt kaos, det er hvad som forgår der.

Med fremad stormende teknologi har vi den mulighed at atomvåben måske vil være tilrådighed for alle mulige diktatorer, selv i relativt små nationer. Der er biologiske og kemiske våben, og andre slags våben som endnu ikke er opfundet, men sikkert vil. Og vi har faren fra økologisk destruktion – destruktion af agerbrugs land og skove, forurening, klima forandringer, og mange andre ting. Der kunne blive en virkelig økologisk katastrofe, indenfor en ikke så lang en tid horisont, hvis folk fortsætter med at gøre hvad de gør. Og så har vi den groende kriminalitet og vold alle steder – stoffer og så videre – som indikere at folk er meget ulykkelige og ikke tilfredse. Jeg behøver ikke at tilføje mere. Listen kunne fortsætte i næsten det uendelige.

Hvorfor acceptere vi denne tingens tilstand som er så destruktive og så farlige og så ødelæggende for glæde? Det synes at vi er hypnotiserede på en eller anden måde. Vi fortsætter med vandvid og ingen synes at vide hvad der siges eller gøres. I fortiden plejede folk at håbe at en eller anden løsning ville vise sig, som demokrati eller socialisme eller noget andet, måske religion; men denne

sindets håbefulde tilstand, er nu svækket meget fordi det har ikke virket overhoved. Jeg foreslå, at nedenunder det, er der noget, vi ikke forstår om hvordan tanken virker.

I begyndelsen af civilisationen, blev tanken betragtet som noget meget værdifuldt. Og det er den stadig. Tanken har lavet alle de ting vi er så stolte over. Den har bygget vores byer (Vi skulle måske ikke være så stolte over dem, formoder jeg). Den har skabt videnskab og teknologi, og har været meget kreativ inden for medicin. Praktisk talt er alt natur, blevet omrangeret af tanken. Alligevel går tanken vild, og producere destruktion. Dette opstår af en bestemt måde at tænke på. Praktisk talt det vil sige *fragmentation*. Det er at bryde ting op stykker, som om de var uafhængige. Det er ikke bare adskillelser, men at bryd ting op som virkeligt ikke er separate. Det er som at tage et ur og smadre det i stumper og stykker, i stedet for at skille det ad og finde dets dele. Delene er dele af *helheden*, men fragmenter er bare tilfældigt brækket af fra hinanden. Ting som virkeligt passer samme, og høre sammen, bliver behandlet som om de ikke gjorde. Det er en af egenskaberne af tanken som virker forkert.

I fortiden, har folk nok ikke lagt mærke til det, og kan havde alene tænkt at ”viden er magt” og uvidenhed er dårligt. Men der er en hvis fare i viden og i tanken, som folk ikke har givet nok opmærksomhed. Tanken kan være startet med at virke forkert for tusinde eller ti tusinde af år siden – vi ved det ikke. Men nu er teknologi så fremskredent, at den er blevet virkeligt dødelig. Hvis du kan forstille dig tusinde år med det som foregår nu, hvad vil der ske? Vil der ikke komme en eller anden katastrofe? Derfor, med udviklingen af teknologi er menneskeheden konfronteret med en kæmpe krise, eller udfordring. Vi bliver nød til at gøre noget ved denne tankeproces – vi kan ikke bare lade den fortsætte med at ødelægge os. Men hvad gør du ved det? Vi kan ikke bare afskære tanken – det er klart, vi ikke kan undvære den. Og du kan ikke bare vælge alle de dårlige tanker og afskære dem. Så vi bliver nød til at gå dybere ind i det. Jeg siger dette er ikke, en åbenlys ting – det er meget subtilt og det

går meget dybt. Vi ønsker at finde roden af det, basen, til kilden af det.

Forstil dig en flod som bliver forurennet tæt ved kilden. Folk længer nede af floden er ikke klar over det, så de begynder at fjerne stykker af forureningen, prøver at rense deres vand, men måske når de gør det, tilføjer de en anden slags forurening. Hvad kan man gøre, er derfor, at se hele floden, og finde kilden til det. En eller andet sted, ved kilden til tanken, bliver den forurennet – dette er forslaget. Forurening bliver ledt ud i floden, og dette sker hele tiden. Vi kunne sige, på en måde, fejl trinnet var da folk først begyndte at hælde forurening ud i den. Men det faktum at vi er fortsat med at hælde den ud, er hovedsagen – det er at hælde hele tiden. Derfor, er kilden ikke i tiden – ikke tilbage i oldtiden, hvor det kan være startet – men i stedet er kilden altid *nu*. Det er det vi må kigge på.

Jeg vil endvidere sige at vi ønsker at *se* noget omkring tanken: vi ønsker at tale om tanken eller tænke om tanken, men vi vil se noget om hvordan tanken faktisk virker – udover ordene. Det kan være du ikke ved hvad der menes med det. Jeg mener at tanken er en virkelig proces, og vi bliver nød til at være i stand til at give opmærksomhed til den, ligesom vi giver opmærksomhed til processer, der foregår uden for, i den fysiske verden, i den verden vi kan se. Det kan være vi ikke ved hvad det betyder, at give opmærksomhed til tanken. Hverken vores kultur, og næsten heller ikke nogen anden kultur, er i stand til at give os meget hjælp om det, og samtidigt er det altafgørende. Alting afhænger af tanken – hvis tanken gå fejl, vil vi gøre alting forkert. Men vi er så vandte til at tage det forgivet, at vi ikke giver det nogen opmærksomhed.

Du siger ”Dette er for stort for mig” på en måde er det rigtigt. På en anden måde, siger jeg, det er det ikke. Hvis du siger krisen kun er et eksternt fenomen – hvad som sker i den ydere verden – så er det meget stort. Det er sådan: forstil dig du har en dæmning der ikke er konstrueret rigtigt, og langsom eroder den væk. Så pludselig giver den efter, og hele den mur af vand kommer styrtende. Helt bestemt, du vil ikke være i stand til at stoppe den,

på det tidspunkt. Men spørgsmålet er – hvad med processen som konstant producerer den forkerte type dæmning og lader den eroder? Hvad forgår dybere nede?

Den virkelige krise er ikke alle disse hændelser som konfrontere os, som krige og kriminalitet og stoffe og økonomisk kaos og forurening; det er i virkeligheden i tanken der skaber det – hele tiden. Hver person kan gøre noget ved den tanke, fordi han er i det. Men et af problemerne ender i at sige ”Det er dem der tænker alt det, og jeg tænker rigtigt” Jeg siger det er en fejl. Jeg siger at tanker gennemsyre os. Det er ligesom en virus – på en måde er dette tankens sygdom, videns sygdom, informations sygdom og den spreder sig over hele verden. Jo flere computer, radioer og fjernsyn vi har, jo hurtigere spreder det sig. Så den type tanker som foregår alle steder rundt om os, begynder at overtage hver af os, uden at vi overhoved lægger mærke til det. Det spredes som en virus og hver af os nære en virus.

Vi har et immunsystem som stopper det? Den eneste måde at stoppe det er, at anerkende det, at se hvad det er. Hvis nogen af os starter med at kigge på det, så kigger vi på kilden til problemet. Det er det samme i os alle sammen. Vi kan forstille os at kilden til problemet er at en eller anden ”der over” tænker disse forkerte tanker – eller en masse folk gør. Men kilden til problemet er meget dybere. Det er at noget foregår forkert i hele tankeprocessen, som er kollektiv, som tilhøre os alle.

En nøgle antagelse som vi bliver nød til at stille spørgsmål ved er, er vores tanker vores egne individuelle tanker. Nuvel, i nogen udstrækning er de. Vi har nogen selvstændighed. Men vi må kigge nøje på det. Det er mere subtilt end man kan sige, den er individuel eller den er ikke individuel. Vi bliver nød til at se hvad tanken *virkeligt* er, uden forudindtagelser. Hvad foregår virkeligt når vi tænker? Jeg prøver at sige, at de fleste af vores tanke i den generelle form er ikke individuelle. Den udspringer i hele kulturen og gennemsyre os. Vi samler det op som børn fra forældre, fra venner, fra skolen, fra aviser, fra bøger, og så videre. Vi laver en lille ændring i det; vi vælger bestemte dele af den som vi kan lide,

og vi kan afvise andre dele. Men stadig, det kommer fra den sø. Denne tankens dybe struktur, som er kilden, konstante kilde – tidsløse – er der altid. Så vi behøver ikke at gå tilbage i tiden for at finde dens årsag, men i stedet, at det er her, konstant virkende. Denne tankens dybe struktur, er hvad, som er fælles, og det bliver vi nød til, at få fat på. Vi bliver nød til se, at indholdet af tanken og denne dybe struktur ikke er virkeligt adskilte, fordi måden vi tænker om tanken, har en effekt på dens struktur. Hvis vi tænker, for eksempel, at tanken kommer fra mig individuelt, så vil dette påvirke hvordan tanken virker. Så vi bliver nød til at kigge på både indhold og struktur.

Vi har fornemmelsen at vi ”ved” alle mulige forskellige ting. Men vi kunne sige, at det er måske ikke ”vi”, men viden selv, som ved alle mulige forskellige ting. Forslaget at viden – som er tanke – bevæger sig autonomt (på egen hånd): den gå fra en person til en anden person. Der er en hel sø af viden for hele menneskeheden, ligesom forskellige computere som deler en sø af viden. Denne sø af tanke er blevet udviklet gennem mange tusinde år, og den er fuld af alt muligt indhold. Denne viden eller tanke, kender alt det indhold, *men den ved ikke hvad den gør*. Denne viden kender sig selv forkert: Den kender sig selv som, at den ikke fortager sig noget. Den siger der for ”Jeg er ikke ansvarlig for nogen af disse problemer. Jeg er her bare, så du kan bruge mig”.

Alt dette er tanken, som er baseret på hvad man *har* tænkt, den kommer helt klart fra hukommelsen. Du opbygger viden gennem erfaringer, gennem praksis (udøvelse). Du tænker over det, du organisere det, det går på lager (hukommelsen) og bliver til viden. En del af den viden er evne (f.eks. håndværk), gennem praksis – det er også en slags hukommelse, eller andet sted i kroppen eller hjernen. Det er alt sammen del af *et* system. I denne forbindelse, er der hvad Michael Polanyi har kaldt *taktil viden* – Den viden du ikke kan sætte i ord, men som er der. Du ved hvordan du køre på cykel, men du kan ikke sige det i ord. Hvis en cykel er ved at falde, så bliver du nød til at dreje i den retning som den er ved at falde til, for at få den rette op. Matematisk, er der en formel der

viser at vinklen som du drejer med, er relateret på en bestemt måde til vinklen som den falder med. Det er hvad du faktisk gør, *men du udregner ikke formlen*. Hele din krop fortager utællelige bevægelser som du ikke kan beskrive, og den, for det hele til at virke. Det er taktil viden. Det er en slags viden som du har, uden hvilken, du ikke ville være i stand til at fortage dig, noget som helst. Det er en fortsættelse fra fortiden af noget du har lært. Så vi har erfaringer, viden, tanke, emotioner, praksis – alt sammen en proces.

Endvidere har vi i vore sprog en forskel mellem ”tænkning” og ”tanke”. ”Tænkning” antyder nu tid – en aktivitet som er igangværende og som kan inkludere en kritisk følsomhed om hvad som kan gå galt. Der kan også være nye idéer, og måske en gang imellem perception af noget inden i. ”Tanke” er fortids verbet af det. Vi har idéen at efter vi har tænkt noget, så fordamper det. Men tænkning forsvinder ikke bare. Det går på en eller anden måde ind i hjernen og efterlader noget – et spor – som bliver til tanke. Og tanken reager automatisk. Så tanken er reaktion fra hukommelsen – fra fortiden, fra hvad er blevet gjort. Så vi har tænkning og tanke.

Vi har også ordet ”følelse” Dens udtids tid, antyder den aktive tilstedeværelse, at følelsen er i direkte kontakt med virkeligheden. Men det kunne måske være behjælpeligt at indføre ordet ”følt” og sige der er ”følelser” og ”følts” Det vil sige ”Følts” er følelser som er optaget (bogført). En traumatisk oplevelse i fortiden, kan få dig til at føle dig ubehageligt tilmode når den huskes. Nostalgiske følelser er også fra fortiden. En masse følelser som opstår er i virkeligheden fra fortiden, de er ”følts”. Men de er bare optagelser der afspilles, de har ikke så meget betydning, som hvis de svar på den nuværende umiddelbare situation.

Det er meget vigtigt at se at vores kultur vejleder os forkert omkring tanker og følts. Den har en tendens til at konstant antyde at de kan separeres og at den ene kan kontrollere den anden. Men tanker og følts er en proces; de er ikke to. De kommer fra begge hukommelsen; i hukommelsen er de sandsynligvis blandet

sammen. Hukommelsen er påvirket også den fysiske krop. Den påvirker sanserne. Du kan fremkalde en stress til tilstand i kroppen fra hukommelsen om tilstande af stress. Derfor når hukommelsen handler kan du ikke separere den intellektuelle funktion, den emotionelle, den kemiske, den muskulære funktion – fordi denne *taktile viden* er også en slags hukommelse – de er der alle samme.

Neurologiske studier af hjerne strukturen antyder at tanken kommer fra et sted i den ydre cortex af hjernen – i de prefrontale pande lapper – og det emotionelle center dybt nede i hjernen. Der er et meget tykt bundt nerver der forbinder dem, og på den måde er de tæt relaterede; der er meget bevis for at de er. Overvej den primitive refleks til at kæmpe eller at flygt eller spille død. Der var et godt eksempel, på hvordan dette virker under moderne forhold, i et tv program som blandt andet, viste en lufthavns kontrollør som var vred på sin chef. Hans chef behandler ham dårligt. Han kan ikke løbe, fordi han bliver nød til at blive der. Han kan ikke slås med sin chef. Og han kan ikke spille død og gøre ingenting. Alt imens hælder hjernen neurokemikalier i systemet, *som om han var blevet angrebet i junglen*. Denne proces laver rod i kroppen og får den til at arbejde ret dårligt, og forhindre rationelle tanker, fordi sådanne tanker behøver en dejligt stille hjerne. Jo mere han tænker, jo værre bliver det. Han får tanker som leder ham mere og mere på vildvej og laver flere problemer.

Det ville være interessant at kortlægge evolutionen og vise de trin der bragte alt dette. Som en teori kunne vi sige at, vores ”nye hjerne” med forhjernen og neocortex som tillader komplekse tanker, udviklede sig ret hurtigt; og derfor kom den ikke i en harmonisk relation med hvad som var der før. De ældre funktioner af hjernen, som emotionerne og så videre, kunne svare på det umiddelbare miljø for et dyr: løbe, kæmpe eller spille død. Så kom den nye neocortex med dens aktiviteter, som kunne projektere billeder af alle slags, som var meget realistiske; men den ”gamle hjerne” havde aldrig lært, særlig godt, hvordan den skulle skille

mellem et billede og virkeligheden, *fordi den ikke havde brug for det*. Den havde aldrig været omgivet af en struktur der ville producere en masse billeder. Den var som en hund der aldrig behøvede at forstille sig en anden hund, når den ikke kiggede på den.

Da vi udviklede os til chimpanser – som kunne tænke på andre chimpanser, selv om de ikke var der – så kunne billedet af en anden chimpanse, fremkalde den samme reaktion som om den anden chimpanse var der. Dette begyndte at forvirre den nye del af hjernen, på grund af ”kæmp, flygt, spille død” reaktionerne nerokemikalier og så videre. Den nye hjerne kunne ikke få tingene til at stemme, og det rodede yderligere tingene sammen i den gamle hjerne. Det begyndte alt sammen at samle sig sammen, den ene fejl rev en anden med sig, den ene efter den anden.

Så måske er det en af vejene vi kom af, til hvor vi er i dag. Den ting man skal læggemærke til, er at hoved miljøet for den gamle hjerne er 'nu' ikke miljøet, men den *nye hjerne*, fordi at naturen er nu filtreret igennem den nye hjerne. Civilisationen har en tendens til at gøre det værre – det er klart. Som civilisationen udvikler sig, bliver du nød til at have et større samfund med regler, autoritet, politi, fængsler, hære. Du opbygger en kæmpe mængde stress. Og jo længere civilisationen går, i det store hele, jo mere stress. Det har været måden i år tusinder, og vi har ikke løst problemet om hvad vi skal gøre med det.

Du kunne spørge: ”Hvorfor ser folk det ikke dette klart?” Det synes en meget nærværende fare og alligevel synes det at folk ikke kan se det”. De ser det ikke på grund af denne tankeproces, som er kollektiv såvel som individuel. Tankerne, fantasierne og kollektive fantasier blandes med perceptionen. Myter er kollektive fantasier, og alle kulture har deres myter. Mange af dem kommer ind i perceptionen som om de var opfattet virkelighed. Alle har en lidt forskellig måde dette sker på, og vi ser ikke de aktuelle fakta. Det er faktummet: at vi ikke ser fakta.

Der er et højre niveau fakta – hvilket er vi ser ikke det direkte fakta. Og det er det faktum som vi må starte fra.

Jeg tror vi kan få en dybere indsigt ind i hvorfor koncepter og billede har en sådan kraftfuld effekt, hvis vi mere fuldtud overvejer at tanken er istand at give en *repræsentation* af hvad vi oplever.

”Repræsentation” er et meget passende ord her, fordi det siger ”re-præsent” - at vise igen. Derfor, vi kan sige at perception *præsent* (vise frem) noget, og at tanken *re-præsent* (viser igen) det i abstraktion.

Et kort er en type repræsentation. Kortet er selvfølgelig meget mindre end territoriet det repræsenter. Denne abstraktion er fordelagtig fordi det fokuserer på hvad er vigtigt for vores formål, med alle de unødvendige detaljer udeladt. Det er struktureret og organiseret på en måde som kan være behjælpeligt og relevant. Derfor, en repræsentation er ikke bare et koncept – det er virkelig et antal koncepter tilsammen.

Et andet eksempel ville være et tilfælde af en eller anden som giver et foredrag – så formes der i sindet på dem som lytter, en repræsentation af, hvad end der nu er ment. Ved at lytte til en eller anden som beskriver noget, vil der forme sig en slags repræsentation i dit sind – måske i forestillings evnen – som om det blev opfattet. Det vil ikke være det samme som tingen i sig selv – den vil være meget abstrakt i forhold til den. Den vil fremhæve bestemte punkter, som kan være af interessante i forhold til den originale perception, og så videre. Vi former konstant sådanne re-præsentationer, på denne måde.

Men det man skal læggemærke til – det afgørende punkt – er at denne repræsentation er ikke bare er tilstede i tanken eller i forestillingen, men *den fusionere med den faktiske perception eller oplevelse*. Med andre ord, repræsentationen fusionere med ”præsentationen” så det som er ”præsenteret” (oplevet) er allerede i store dele en re-præsentation. Så det ”præsenteres igen”. Du får så hvad vi kunne kalde en ”netto præsentation” som er resultatet af sansninger, af tanken, og sandsynligvis nogen indsigt.

Det kommer alt sammen i en netto præsentation. Den måde du oplever noget, afhænger derfor af hvordan du repræsenterer det -

eller mis-repræsentere det.

Hvis du repræsenterer dig selv til dig selv som ædel, dygtig og hæderlig, gå denne repræsentation ind i oplevelsen af dig selv. Det er sådan du oplever dig selv. Nu giver en anden, en anden repræsentation – som at du er uærlig og dum – og det går også ind og påvirker din oplevelse af dig selv. Og det ryster hele det neurofysiologiske system på en meget forstyrrende måde. Tanken er nu under pres for repræsenterer situationen i et bedrer lys – og her ser du begyndelsen til selv-bedrag.

Generelt lægger vi ikke mærke til forbindelsen mellem repræsentation og præsentation – den to vejs forbindelse. Tanken synes at mangle evnen til at se at dette sker. Processen er ubevidst, implicit(utydelig), taktil – Vi ved ikke præcis hvordan det sker. Men vi kan se at noget sker hvorved tanken blander dem. Forstil dig at informationen som kommer fra sanserne og bliver organiseret i hjernen, men så kommer en anden flod af information fra tanken, og de to blandes til et hele. Netto præsentationen er et resultat af de to.

Det vigtige punkt er, at vi ikke er opmærksomme på at dette sker. Den menneskelige rase, har i det store hele sjældent kendt til dette – hvis nogen sinde. Måske har nogen få mennesker vidst det, men i det store hele fortsætter vi afsted, uden at være klar over det. Vi siger ikke at denne proces er god eller dårlig. Hvad som er galt er ikke, at det sker, men mere, at vi ikke er klar over det sker.

Nuvel, vi kunne ikke klare os uden forbindelsen mellem repræsentation og præsentation. For at kunne handle hen imod noget, er det ikke nok at repræsenterer det kun i forestillingen eller i tanken. Du må virkelig føle at det er præsent (tilstede) i din oplevelse. Tag eksemplet om en skov. Den kunne blive repræsenteret som en kilde til tømmer, og den ville så blive præsenteret til en tømmer på den måde. Til kunstneren som noget der er værd at male. Til en som ønsker at gå en tur, vil det blive repræsenteret som en sted hvor han kan nyde sig selv gå afsted på en sti. Der er utællelige repræsentationer af en skov, som vil *præsenterer* skoven på forskellige måder.

Hvad som ikke er repræsenteret som interessant, har generelt ikke din interesse. Hvis det ikke er repræsenteret som værdifuldt og interessant, er det præsenteret på den måde, og derfor har det ikke interesse. Og i nogen tilfælde skal du repræsentere det efter din interesse. Du kan sige ”jeg behøver at repræsentere det på en bestemt måde, for at gøre noget” Det vil derfor have din interesse og opmærksomhed mens du gør det. Nuvel intet af det er forkert. Faktisk er det alt sammen absolut nødvendigt. Medmindre noget er præsenteret på den måde, kan du ikke handle. Du kan ikke bare handle fra den abstrakte repræsentation i forestillingen. Du bliver nød til at handle fra den konkrete præsentation.

Men manglen på opmærksomhed, om denne proces er afgørende. Hvis nogen siger ”folk i denne kategori er slemme” og du acceptere det, da vil *repræsentationen af tanken indgå i præsentationen af perceptionen*. Når du har accepteret det, gå den ind i den implicit taktile tanke. Det næste øjeblik, når du ser en person af den slags, kommer det op som en præsentation. ”slemheden” er oplevet som indbygget i ham. Det er ikke at du siger ”jeg ved at nogen har fortalt mig at disse folk er slemme, og de kan være slemme, og de kan være gode. Jeg må heller kigge og se efter”. Men mere, hvad de ”er” er tilsyneladende at de har ret. Derfra og fremad, tænker du om det som om det var en fuldstændig uafhængigt fakta – uafhængig af tanken.

Tanken begynder så tilsyneladende at bevise for sig selv, og skabe ”fakta” som ikke er rigtige fakta. Den latinske rod af ordet ”fakta” betyder ”hvad som er blevet lavet” som i ”fremstillet”. På en måde må vi etablere et fakta, men denne slags fakta er blevet fremstillet forkert. Dette er et fakta som, så at sige, ikke er fremstillet ordentligt. Det bliver lavet forkert fordi vi blander tanken ind i dette ”fakta” og uvidende om at vi gør det. Det er nødvendigt at lade tanken komme ind i fakta, men vi mangler at læggemærke til at dette sker. Hvis vi siger at dette er et ”rent” fakta, som bare er ”der”, vil vi give det en kæmpe værdi, og sige, ”hvordan kan du fornægte fakta? Kan du ikke se hvilken slags mennesker de er?”

Det er vigtigt, at se at de fleste af vores repræsentationer opstår kollektivt, og det giver dem stor magt. Hvis alle er enige om noget, tager vi det som bevis for, at det er rigtigt, eller det kunne være rigtigt. Det skaber et pres på os – vi ønsker ikke at komme væk fra konsensus (enighed). Dette betyder at vi er konstant under pres, for accepterer hvilken specifik repræsentation, og at se det på den måde. For eksempel, det vi kalder ”selv” er repræsenteret på en bestemt måde, og er derfor præsenteret på en bestemt måde. Denne repræsentation er basalt kollektiv, på den måde at de generelle egenskaber ved selvet, er determineret kollektivt, og specifikke detaljer er determineret individuelt. Konsensus over hele verden er, at du har et selv, fordi alle beviserne er at du har et. Det er på din fødselsattest – du har et navn, du er identificeret. I mange lande har du et identitetskort. Du har en bankkonto, du har et land, du har en profession, og så videre. Alt dette er en repræsentation af hvad du *er*, og derfor præsenterer det hvad du er.

Et andet eksempel ville være en regnbue – alle ser den samme regnbue. Der er en kollektiv repræsentation af regnbuen – vi er alle i konsensus omkring det. Men i fysik, som kigger ”bogstaveligt” på ting, siger ”Nej, der er ingen regnbue, der er en masse vanddråber, og solen er bagved dig og den bliver reflekteret og refrakteret af vandet og former farver. Ved at se dette, former hver person sin egen perception af en regnbue. Det er sådan at de alle ser meget ens ud, og derfor tror de alle at de kigger på den samme regnbue” (Man kan også argumentere for at ved at tage det synspunkt, tager man fysik som den rigtige ting) Pointen er at mange af vores kollektive repræsentationer – et land, en religion, General Motors, egoet – er af samme kvalitet som regnbuen. Rigtigt mange ting, som vi tager som den håndfaste virkelighed, er meget lignende regnbuen. Faktisk er det forkert at gøre det. Problemer opstå fordi vi ikke indser dette foregår, og derfor giver vi repræsentationen værdi som uafhængig fakta. Hvis vi kunne se det ske, ville det overhoved ikke skabe nogen problemer. Vi ville være i stand til at værdi sætte ”fakta” for hvad det end er. Men i vores nuværende tilgang, er vi i stand til at tage ”fakta” som har

meget lille værdi, og værdi sætte dem meget højt.

Vi brugt dette begreb til et par simple eksempler, hvor mange af dem var uden for os. Men ved at gå dybere, og få en større følelse for dette begreb, begynder du at se, hvordan det virker inden i os og imellem os – i kommunikation og i dialog. Du ser at dette spørgsmål om repræsentation er altafgørende i kommunikation. Antag at folk mødes i en gruppe, og bringer bestemte repræsentationer om hvordan andre folk er, eller hvordan de selv er. Mens gruppen kommunikerer, kan disse repræsentationer blive rystet, og ændre sig; præsentationen ændre sig, og derfor ændre hele relationen sig. Vores relationer afhænger af hvordan vi præsenterer andre mennesker for os selv, og hvordan vi præsenterer os selv til andre folk. Og alt det afhænger af den generelle kollektive repræsentation.

Når tingen går let, er der ingen måde, at vide, at der er noget galt – vi har allerede lavet antagelsen, at hvad som sker er uafhængigt af tanken. Når ting er repræsenteret, og så præsenteret på den måde, så er der ingen måde, hvorpå du kan se, hvad det er, der sker – det er allerede ekskluderet. Du kan ikke have opmærksomhed på det som er uden for repræsentationen. Der er et kæmpe pres for ikke at se; det er meget hårdt. Det eneste tidspunkt du kan være opmærksom, er når du ser der er problemer – når der kommer en overraskelse, når der er modstriden, når tingene ikke helt virker.

Imidlertid, ønsker vi ikke at se denne proces som et ”problem” fordi vi har ingen idé om hvordan vi kan løse det – vi kan ikke projektere en løsning. En af vores repræsentationer er, at alt vi gør er i tid. Vi projektere et mål og vi finder midlerne til at opnå det. Derfor er alting i verden præsenteret på den måde – som om noget der kan håndteres på den måde. Vi skulle derfor tænke på det som et spørgsmål eller en vanskelighed - seende at tingene ikke virker helt rigtigt. Begynder vi at se hvor det går galt, selvom at vi måske endnu ikke er i stand til at virkeligt at ændre det. Men vi begynder at få en følelse for hvor det går galt – navnlig, at en masse af det vi tager som fakta, er virkeligt ikke fakta.

Dette implicere (indebære) en anderledes måde at se verden på – det implicere at hele vores måde at se verden på kunne forandre sig. Vi ser verden ifølge de generelle kollektive repræsentationer der cirkulere rundt i vores kultur og samfund, og hvis disse kunne slippes, så kan vi ændre os, fordi verden er præsenteret anderledes. Hvis du er præsenteret som en farlig person for mig, så vil jeg vige tilbage – jeg kan ikke modstå det. Men hvis jeg repræsenterer dig anderledes, så ville hele min tilgang være anderledes. Endvidere skal vi være forsigtige omkring misrepræsentationer. Vi kunne sige ”vi elsker alle hinanden, alting er løst” Det ville så blive præsenteret, og vi ville alle have en dejlig glød; imidlertid, ville dette være baseret på en misrepræsentation. Men det ændre ikke det fakta, at en hvilken som helst virkelig ændring i præsentationen – en hvilken som helst *sand* forandring – er en forandring af væren.

Vi kunne overveje en repræsentation som er nuværende i vores samfund, som ”Du bliver nød til at sørge for dig selv først, du bliver nød til at være på vagt – folk er farlige – du kan ikke stole på dem” og så videre. Det vil producere et svar, ikke kun udad til men også indad til. Hele neurokemien udvikler sig derfor, og det gør også spændingerne i kroppen. Nu, er det sandt at verden er et farligt sted, men vi kigger forkert på det. Det er farligt, ikke fordi folk er uløseligt farlige, men på grund af misrepræsentation som generelt er blevet accepteret. Vi bliver nød til at se den rigtige årsag. Derfor vil vi ikke nærme os sådanne folk som uløseligt farlige, men som folk som er ofre for misrepræsentation.

Ændring af denne repræsentation åbner så vejen for videre forandring. Vi siger ikke at det bliver let, eller svært – vi ved det ikke – men det åbner vejen, det åbner et større perspektiv. Hvis vi kunne lære at se tanken faktisk producere præsentationer fra repræsentationer, ville vi ikke længere blive narret af det – det ville være som at se en tryllekunstners trek. Så længe du ikke ved hvad tryllekunstneren gør, synes det som magi. Men hvis du havde en direkte indsigt i trekket, ville det forandre alting.

Mange verdner er mulige – det komme alt sammen an på

repræsentationen, specielt den kollektive repræsentation. At lave en "verden" kræver mere end en person, og derfor er den kollektive repræsentation nøglen. Der er ikke nok, at kun en person ændre sin repræsentation. Det er fint, men vi siger at den virkelige forandring er en forandring af kollektive repræsentationer.

4

PROBLEMET OG PARADOKSET

Vi har kigget på det kæmpe område, af problemer som menneskeheden står overfor. Disse fortsætte med at multiplicere sig uendeligt, som leder mod verdensomspændende uorden. Ved at overveje denne generelle situation, kan man endda nogen gange have en fornemmelse af, at være konfronteret med problemer som ligger udover menneskelig intelligens og kooperative bestræbelser.

I denne mængde af modstrid og forvirring, finder man en meget mærkelig fællesnævner: det vil sige at alle synes at være enige om at hvad som faktisk konfrontere os er et sæt *problemer*.

Generelt ser man at folk ikke overvejet spørgsmålet om ordet ”problem”, med alt som det betyder, giver en passende beskrivelse af det som går galt i menneskelige anliggender. Alligevel, hvis man gå ind i meningen af ordet, kan man se en god årsag til at rejse spørgsmålet, og mistænke at forsøget på at behandle vores nuværende sværheder som ”problemer” kan være en af de mere vigtige faktorer som forhindre at disse sværheder fra at blive bragt til en ende.

Roden af ”problem” er et Græsk ord hvis mening er ”at fremsætte” uden tvivl, det er den essentielle betydning af ordet: dermed, at fremsætte til diskussion eller stille spørgsmål til en idé som er forslået for at løse visse sværheder eller utilstrækkelighed. Så, hvis man har brug for at nå en bestemt destination, kan man foreslå at tage toget, og man kan diskutere problemet med at møde toget til tiden, købe billetten, osv. Tilsvarende, Sejlskibe var

langsomme og upålidelige som transport form, og så var der nogen der fremsatte idéen at bruge damp til fremdrift af skibene, dette rejste problemerne, hvordan skulle man realisere denne idé teknisk og hvordan skulle det udføres praktisk. Mere generelt, er det klart at en stor del af vores praktiske og tekniske aktiviteter er centeret på arbejde, som sigter på at løse et bredt område, af sådanne problemer.

Imidlertid, når man kommer med en idé i formen af et problem, så er der visse hovedsageligt taktile og implicite (tavse/antydende) forudsætninger som må tilfredsstilles hvis aktiviteten skal give mening. Imellem dem, er selvfølgelig antagelsen at spørgsmålet som rejses, er rationelt og fri fra modsigelser. Nogen gange, uden vi lægger mærke til det, accepterer vi absurde problemer med falske eller selvmodsigende forudsætninger. I det praktiske og tekniske felt, kan vi sædvanligvis tidligt eller senere opdage at vores spørgsmål er absurd, og så slipper vi "problemet" som meningsløst. Så i lang tid, forsøgte folk at opfinde en maskine der kunne bevæge sig i alt evighed, men med udviklingen af videnskabelig forståelse blev det tydeligt at dette ville være i modstrid med de basale fysiske love, så søgen efter en sådan maskine er stoppet.

Alt dette er rimeligt klart i det praktiske og tekniske område. Men, hvad kan gøres når man fortsætter til at overveje psykologiske problemer og problemer med menneskelige relationer?

Giver det mening at formulere problemer af den type? Eller er dette område, ikke et, hvor i forudsætninger bagved spørgsmålet, fremsat til diskussion er falske, selvmodsigende, og absurde? Overvej for eksempel, en mand som pludselig opdager at han er meget modtagelig overfor smigr. Han kan meget vel fremsætte idéen at han burde være immun over for smigr, og så ville han selvfølgelig have problemet med at overkomme hans tendens til at "falde" for hvem som helst som fortalte ham, hvilken fantastisk person han er. Det tage imidlertid kun, en lille smule overvejelse, at se at dette "problem", er baseret på en absurd forudsætning. For

eksempel, det oprindelige ønske om, at blive smigret er ofte en dyb følelse af at være utilstrækkelig, hvilket er så smertefuldt at bevidsthed om selve dens eksistens, er stort set undertrykt, undtaget på bestemte tidspunkter, hvor kritik eller en anden indikator af lignede natur, momentvis påkalder opmærksomheden, til denne meget ubehagelige følelse. Så snart en eller anden kommer forbi, og fortælder sådan en person at, på trods af alt, at han er god, handlekraftig, vis, smuk, osv. så forsvinder denne dræbende følelse, af undertrykt smerte, og erstattes af en opløftende følelse af behagelighed og velvære. Sammen med dette, er der en tendens til at tro, at han bliver fortalt sandheden: for ellers, ville der selvfølgelig ikke, give en sådan forløsning. For at ”forsvare” sig selv, mod ”faren” for at opdage at det ikke, er sandt, er en sådan person villig til at tro, på alt hvad den anden person fortælder, og så, og det er velkendt, åbner han selv op for muligheden, for at blive misbrugt på et utal af måder.

Essensen af hvad der går galt i smigr, er en subtil type af selv-bedrag. Hvis sådan en person ville frem sætte ”problemet”, hvordan han kunne stoppe med at bedrage sig selv, ville absurditeten, af denne procedure blive selvindlysende. For det er klart, selv hvis han virkelig prøver, og gør en indsats for at vinde over sin tendens, til at bedrage sig selv, vil selve denne indsats være inficeret med ønsket om en behagelig forløsning, fra smerten som er oprindelsen til tendensen i første omgang. Så han vil næsten med sikkerhed, bedrage sig selv over spørgsmålet, om han er sluppet af med selv-bedrag eller ikke.

Mere generelt kan man sige, at når noget går galt psykologisk, er det forvirrende at beskrive den resulterende situation, som et ”problem”. I stedet for ville det være bedre, at sige at man er konfronteret med et *paradoks*. I eksemplet med manden som er modtagelig over for smigr, er *paradokset*, at han tilsyneladende ved og forstår, den absolutte nødvendighed, at være ærlig over for sig selv, og samtidig føler han en endnu større nødvendighed, til at bedrage sig selv, når dette hjælper til at forløse ham, fra en ubærlig følelse af utilstrækkelighed, og udskifte denne med

følelser af indere væren i orden og velvære.

Hvad som er brug for, i sådan et tilfælde, er ikke en eller anden procedure som ”løser hans problem”. I stedet er det at stoppe, og give opmærksomhed til det faktum, at hans tænkning og følelser er domineret, hele vej igennem, af et sæt af modsigende krav eller ”nødvendigheder”, så længe at denne type tænkning, og følelser vareved, er der ”ingen” vej til at rette tingene. Det kræver en stor portion enerig og seriøsitet, til at ”blive ved”, en opmærksomhed om dette faktum, i stedet for at ”flygte”, ved at lade sindet smutte hen til et andet emne, eller på anden måde tabe bevidstheden om den faktiske tingenes tilstand. Sådan en bevidsthed, der går uhyrligt langt udover, hvad som bare er verbal eller intellektuelt, kan faktisk bringe roden af paradokset til bevidsthed, og så opløses paradokset når dens ligegyldighed og absurditet er tydeligt set, følt og forstået.

Det må understreges imidlertid, at så længe at paradokset bliver behandlet, som et problem, kan det aldrig opløses. Helt modsat, ”problemet” kan ikke andet end at vokse, og multiplicere sig i aldrig stoppende forvirring. For det er en essentielt egenskab, ved tanken at i det øjeblik sindet acceptere et problem, så er det passende for hjernen, at fortsætte med at arbejde indtil den finder en løsning. Denne egenskab er helt sikkert nødvendig, for passende rationel tænkning. Derfor hvis en person var konfronteret med et virkeligt problem (f.eks. behovet for føde) og slap det før det var passende løst, kunne resultatet være katastrofalt. Under alle omstændigheder, sådan en måde at operere på ville indikere en usund vilkårlighed eller mangel på seriøsitet. På den anden side, hvis sindet behandler et paradoks som om det var et virkeligt problem, og siden at paradokset ikke har nogen ”løsning” så er sindet fanget i paradokset i al evighed. Enhver tilsyneladende løsning, viser sig utilstrækkelig, og leder kun til nye spørgsmål af en mere mudret natur. Derfor et paradoks som har taget rod tidligt i livet (f.eks. der opstå af en situation hvor barnet, bliver bragt til at føle sig utilstrækkelig) kan fortsætte hele et menneskes liv, og altid ændrende sig i detaljerne

(omstændigheder), og forvirringen vokser mere og mere, men forbliver i essensen det samme. Og når personen bliver klar over den uorden der er i han sind, men beskriver denne uorden som et problem, så vil selve dette skridt gøre aktiviteten rundt om paradokset både mere intens og mere forvirret.

Så det er helt klart vigtigt, at se forskellen imellem et problem og et paradoks, og respondere til hver af disse på en måde der er passende til det.

Denne forskel er vigtig, ikke kun psykologisk for individet, men også for menneskelige relationer, og ultimativt for at kunne etablere et passende ordnet samfund. Så man kan se det er forkert, at beskrive et sammenbrud i menneskelige relationer som et problem. For eksempel, det ses nu almindeligvis at forældre og børn ikke kan kommunikere let og frit. Paradokset er at alle de involverede synes at forstå deres fælles humanitet og gensidige afhængighed, hvilket medfører behovet for at være åben over for hinanden, alligevel føler hver person at hans egne specielle "behov" bliver ignoreret eller afvist af den anden, så han er "såret" og reagerer med "forsvars mekanismer" som forhindre ham i, at virkeligt at lytte til hvad den anden person mener og siger.

Et lignende paradoks fungerer, igennem hele samfundet, mellem forskellige aldersgrupper, raser, sociale klasser, nationer osv. Så overvej den vedvarende tendens hen mod nationalisme. Folk i hver nation forstår tilsyneladende nødvendigheden af fælles humane følelser, og sandfærdighed i kommunikation. Alligevel, når nationen er i fare, så er alle er øjeblikkeligt parate til at stoppe med at behandle fjenden som et menneske, så stor er reaktionen af frygt og aggression, (f.eks. Hver side er villige til at bombe, som dræber børn på den anden side, når de individuelt ville de vær rædselsslagne over fornemmelsen af børnene mord). Og hjemme accepterer de censur, hvilket implicere (indebærer) at de er enige i at tage hvad der er falsk som sandt, fordi de tror sådan et selvbedrag er nødvendigt for nationens overlevelse. Nationalisme er da set til at have rødderne i et kæmpe paradoks. Det giver derfor ingen mening at behandle nationalisme som et problem.

Absurditeten, af sådan en procedure bliver tydelig, hvis man frem sætter spørgsmålet om, hvordan man kan være parat til udslette børn fra en anden nationalitet, og stadig elske børn af ens egen nationalitet. Sådanne spørgsmål har ingen svar, og helt klart forsøget på at finde et svar, kan kun lede til større forvirring. Det som der er behov for, er at folk er parate til at give seriøs, og vedvarende opmærksomhed til et paradoksalt mønster, som er blevet dominerende i deres tænkning og følelser.

Sådanne paradoksale mønstre, går langt udover selv spørgsmål om samfund, og menneskelige relationer, og er sandelig tilstede i hele den menneskelige tanke og sprog. Siden alt det vi gør er formet og dannet, af vores måder at tænke og kommunikere på, disse mønstre er baseret på paradokser, som har en tendens til at frem bringe forvirring ind i alle faser af livet.

Ultimativt, kan dette meget gennemtrængende sæt af mønstre, ses som groende ud af et bestemt ”rod” paradoks. For at hjælpe med at tydelig gøre, hvad dette rod paradoks er, man kan først overveje det faktum at almindeligvis, har tanken et eller andet ydre objekt, eller tingens tilstand som indhold. For eksempel, man kan tænke på en stol, et hus, et træ, en storm, jorden i sin bane osv. Alle disse deler det karakteristika, at de essentielt er uafhængige af de processer der forgå i sind, mens på samme tid denne tankeproces, essentielt er uafhængig af indholdet (derved, vores tanker er frie til at tage dette indhold, eller lade det være, og i stedet favne over et andet indhold, som observationer kan vise er mere relevante).

Tydeligvis er en sådan relativt uafhængighed, af den tilstand af tankens aktivitet, fra dens indhold, passende når man er engageret i tænkning om praktiske og tekniske emner. Imidlertid når man begynder at tænke om *sig selv*, og specielt om ens egne tanker og følelser, så hvis man observere omhyggeligt, vil man finde at denne tilgang føre til paradoksale mønstre af aktivitet.

Hvorimod, paradokset er hvis man behandler sin egen tænkning, og følelser som noget separat, fra og uafhængig af tanken der tænkes om dem, det er tydeligt, at faktisk er der og kan ikke være nogen sådan separation og uafhængighed.

Tag for eksempel, tilfældet med manden der var modtagelig over for smigr, på grund af en undertrykt erindring, om en smertefuld følelse af utilstrækkelighed. Denne erindring er en del af hans tænkning, og visa versa, alt hans efterfølgende tænkning er præget af den erindring, på en sådan måde, at den vil acceptere hvad som er falskt som sandt, hvis at gøre det, synes af forløse den huskede smerten, selv om det kun er for et øjeblik. Så tankeprocessen er ikke separat fra eller uafhængig af dens indhold. Derfor, når sådan en person fremsætter problemet, at prøve at kontrollere eller blive herre over hans tendens, til at bedrage sig selv, så er han fanget i ”paradoksets rod”; derved, at *aktiviteten* af hans tanker er kontrolleret af den selvsamme ting som den tilsyneladende prøver at kontrollere.

I århundrede har mennesket generelt indset, at tanker og følelser er almindeligvis inficeret med grådighed, vold, selvbedrag, jalousi, frygt, aggressivitet og andre former for reaktioner, som leder til korruption og forvirring. For det meste er alt dette blevet betragtet som et problem, og derfor har mennesker forsøgt at vinde over, eller kontrollere denne uorden i deres egen natur, på et utal af måder. For eksempel, alle samfund har indført et sæt af straffe, som sigter mod at skræmme folk, til ordentlig opførsel, sammen med et sæt af belønninger sigtende mod, at lokke dem mod det samme mål. Fordi dette har vist sig utilstrækkeligt, har mennesket endvidere oprettet systemer af moral, og etik, sammen med forskellige religiøse begreber, med det håb, at disse ville gøre det muligt for folk, på deres eget initiativ, at kontrollere deres ”forkerte” eller ”onde” tanker og følelser. Men dette, har heller ikke produceret det ønskede resultat.

Og sandelig, siden uordenen i menneskets natur, er resultatet af et paradoks, kan intet forsøg på at behandle det som et problem, bringe denne uorden til ophør. Stik modsat, sådanne forsøg vil generelt føje til forvirringen og så, i det lange løb, kan de endda producere mere skade end hjælp.

Lige nu, er menneskeheden konfronteret med, en næsten eksplosionsagtig forøgelse af den slags sværheder, der opstår fra

forsøget på at behandle uorden i hans egen tanker, og følelser som om de var problemer. Så det er nu mere presserende, end nogen sinde, at vi giver opmærksomhed, ikke bare til de ydre af tingens tilstand, men også til den indre sløvhed og uopmærksomhed, som tillader os at fortsætte med overse, paradokset i vores tænkning og følelser, hvori den ydre forvirring har sin dybe rod. Hvert menneske bliver nød til at se, at de selv samme følelser og idéer, som han er tilbøjelig til at identificer, med sit "inderste selv" er involveret i paradokset, hele vejen igennem. Et sind der er fanget i sådan et paradoks, vil nødvendigvis falde ned i selv-bedrag, sigtende mod at skabe illusioner, der ser ud til at kunne forløse smerten, som er resultatet af forsøget på at fortsætte med selv-modsigelser. Sådan et sind kan umuligt se relationen, mellem individet og samfundet som de virkeligt er. Og derfor, forsøget på at "løse ens egne problemer" og "løse samfundets problemer" vil faktisk vise sig at formere den eksisterende forvirring, i stedet for at hjælpe med til at stoppe den.

Selvfølgelig betyder dette ikke, at alt arbejde hen imod at etablerer orden, i livet for individet og samfundet, nu skal stoppes, i favør for en koncentration på uordenen i sindet, som forhindre en ende på vores generelle sværheder. I stedet gå det indre arbejde hånd i hånd med det ydre arbejde. Men man skal holde det i mente af igennem århundrede med vane og prægning (programmering), er vores overvejende tendens nu, at antage at "basalt set er vi selv i orden" og vores sværheder generelt skyldes ydere årsager, som vi kan behandle som de var problemer. Og selv når vi ser at vi ikke er i orden indadtil, er vores vane at antage, at vi kan pege ret sikkert på, hvad som er galt, eller som vi mangler i os selv, som om at dette var noget, forskelligt eller uafhængigt fra aktiviteten af tænkning, hvor i vi formulere "problemet" om at rette hvad som er galt.

Som det imidlertid er blevet set, er selve tankeprocessen med hvilken vi overvejer vores personlige og sociale "problemer", præget og kontrolleret af indholdet, som det synes at overveje, så generelt set, kan denne tanke hverken være fri og ikke engang

være virkelig ærlig. Hvad som behøves da, er en dyb og intens opmærksomhed, som går udover billededannelse og intellektuel analyse, af vores forvirrede tankeprocesser, og i stand til at trænge igennem til de modstridende antagelser, og følelses tilstande hvor i forvirringen udspringer. Sådant en opmærksomhed fordrer (kræver), at vi er parate til at fange de mange paradokser, der afsløre sig i vores daglige liv, i vores større sociale relationer, og ultimativt i vores tanker og følelser, der synes at udgøre vores "inderste selv" i hver af os.

Derfor er det der essentielt er brug for, at fortsætte med livet i dens fylde og helhed, men med vedholdende, seriøst, omhyggeligt opmærksomhed på det faktum, at sindet, gennem århundreder af prægning, tenderer for det meste, at være fanget i paradokser, og misforstår de resulterende sværheder, som problemer.

5 OBSERVATØREN OG DET OBSERVEREDE

Normalt ser vi ikke, at vores antagelser påvirker naturen, af vores observationer. Men antagelserne påvirker den måde vi ser ting på, den måde vi oplever dem på, og konsekvensen heraf, de ting vi ønsker at gøre. På en måde, kigger vi *igennem* vores antagelser; antagelserne kan siges, at være en slags observatør på en måde. Meningen af ordet ”observere” kan man få ved at definere ”observation” som ”samle med øjet” eller ”lytte” som ”samle med øret”. Det vil sige, alting i rummet du er i, er samlet sammen og kommer til pupillen af øjet, nethinden, og til hjernen; eller det kan også komme, igennem øret. Så observatøren, er hvad som samler; den selekterer og samler den relevante information og organiserer det til en eller anden mening og billede. Og det er hvad der bliver gjort, ifølge tankens antagelser. Alt efter hvad du antager, vil du samle og indsamle bestemte informationer som vigtige, og sætte dem sammen på en bestemt måde, i en bestemt struktur. Derfor fungerer antagelserne som en slags *observatør*. Når vi observerer glemmer vi det, og vi kigger uden at tage det med i regnestykket. Men denne ”observatør” påvirker meget dybt, hvad den observerer, og den er også påvirket af, hvad den observerer – der er virkelig meget lille separation imellem dem. Hvis emotionerne er det der observeres, så er de ”observerende” antagelser dybt påvirket af emotionerne, og emotionerne er dybt påvirket af antagelserne. På

den anden side, hvis du siger at emotionerne er observatøren, og er bestemmende for den måde, hvorpå tingene organiseres, så vil antagelserne være observerede. Begge veje, det observerede er meget dybt påvirket af observatøren, og observatøren af det observerede – de er en cyklus, en proces. Separationen mellem dem er ikke særlig betydelig.

Hvis på den anden side, jeg observere en stol i den anden side af rummet, så er hvad der foregår i mig, ikke særligt påvirket af stolen; og hvad som foregår i stolen, er ikke dybt påvirket af mig. Vi kunne sige, at i det tilfælde er observatøren signifikant forskellig fra, det observerede. Men når man kigger på sine emotioner, eller kigger på sine tanker, kan det ikke være tilfældet. Når du kigger på samfundet, eller en anden person, da er hvad du ser, afhængigt af dine antagelser, og du vil få en emotionel reaktion, fra den person som går ind i dig og påvirker den måde du ser på.

Derfor, på et bestemt niveau, kan adskillelsen mellem observatøren og det observerede ikke opretholdes, eller som Krishnamurti plejede at sige, observatøren *er* det observerede. Hvis du ikke sætter de to sammen, observatøren og det observerede – hvis du ikke sætter antagelser sammen med emotionerne – så vil det hele være forkert. Hvis jeg siger, at jeg vil kigge ind i mit sind, men jeg vil ikke tage antagelserne i betragtning, så er billede forkert *fordi antagelserne er dem der kigger*. Det er et fælles problem ved introspektion (selv undersøgelse). Du siger ”Jeg vil kigge på mig selv indadtil” men antagelserne bliver der ikke kigget på – antagelserne kigger.

Du kunne forestille dig, et fjernsynsprogram om observatøren og det observerede. Der ville være en person, som ville være observatøren, og den anden ville være det observerede. De ville gå igennem alle emotionerne, sådan at en kiggede meget nøje på den anden, den anden var en smule ubehageligt til mode, ved at blive kigget på. Du ville få en følelse, af at observatøren kiggede på det observerede. Det er præcis den type hændelse, som foregår i sindet: tanken producere et billede af en observatør, og et billede

af det observerede, og det giver til sig selv, rollen som tænkeren som producere tanker, og laver observationen. Det tillægger sig at være det observerede, på samme tid, lige som vi almindeligvis gør med hensyn til kroppen.

Ligesom jeg kan observere det rum jeg er i, kan jeg observere min krop. Men jeg ved, at jeg er min krop, og jeg oplever dette på en anden måde, gennem sansninger. Denne oplevelse er så genskabt indadtil, gennem forestilling og fantasi, som observatøren og det observerede. Og som med kroppen, er dette følt, til at være virkelighed, virkeligheden af selvet.

Dette er et forslag til, hvordan det måske virker - tanken er begyndt, at tilskrive til sig selv, et billede af en observatør, en tænk. Dette giver meget større autoritet, fordi den så tilsyneladende kommer fra et *væsen*, som burde vide hvad den skal tænke. På den anden hånd, hvis det bare foregår mekanisk, vil det ikke have mere signifikans, end en computer. Men hvis du forestiller dig, at der var en lille skabning inden i computeren, så ville dette antage meget større autoritet.

Overvej tilfældet med den blindemand og hans stok. Hvis han holder stokke meget fast, når han tapper med den, føler han at stokken er "mig" - han føler at kontakter med verden i enden af stokken. Men hvis han holder stokken løst, stokken er ikke mig, men min hånd er min. Så kan han tænke, "Min hånd er ikke mig, 'Jeg' bevæge 'min' hånd" Derfor er der noget dybere inden i, som er mere mig, som bevæger min hånd. Han fortsætter dybere og dybere indad, tager flere og flere lag af, og siger "dette er ikke mig, dette er ikke mig - jeg vil kigge på disse ting, de er essentielt ikke 'mig'" og han kan få følelsen af, de interne organer, en sansning af musklerne, og tænke "de er ikke 'mig' - jeg kigger bare fra et eller andet sted inde i" Og han kunne fortsætte, pille lag af løget, indtil han kom til selve essensen, centeret, som i et eller andet punkt, virkeligt ville være 'mig'. I et eller andet punkt ville han sige, "Der må være et essentielt inderste 'mig' der ligesom kigger på alting" Det er den måde folk tænker på - alle føler det på den måde.

Jeg foreslår imidlertid, at tanken er et system, der tilhøre hele kulturen og samfundet, udviklende sig i gennem historien, og det skaber et billede af et individ, som bliver fremstillet som værende kilden til tanken. Det giver en fornemmelse af et individ, som opfatter og oplever. Dette, ville lede til næste trin, som er for tanken at påstå, at den kun fortæller dig tingene, og at det er individet inden i, der bestemmer hvad der skal gøres med informationen – han vælger. Dette er billede, som langsomt træder frem; tanken fortæller dig hvordan tingene er, og så vælger ”du” hvordan ”du” vil handle fra den information.

Du kan se på dette, og prøve at tænke det logisk igennem, og se hvad der er galt. Du begynder at tvivle, og siger ”Hvad end der er bag ved dette, er det tvivlsomt” Men meget ofte, vil det første spørgsmål, indeholde selve den antagelse, som der skal tvivles på. Som et eksempel, jeg kan stille spørgsmål, til en eller anden tro, men jeg kan stille spørgsmål, til den igennem noget som udgør en anden tro. Så du bliver nød til, at være sensitiv til helheden, af hvad du gør. Hvad som sker er, det ser ud som om, der er en ”tvivler” som tvivler. Et eller andet sted ”tilbage i baggrunden”, er der en eller anden, som observerer hvad som er galt, men han bliver ikke observeret. Den selv samme, ”forkerte” ting, som han skulle kigge på, er i ham der kigger, fordi det er det sikreste sted, at gemme dem. Gem dem i seeren, og seeren vil aldrig finde dem.

6 SUSPENSION KROPPEN OG PROPRIOCEPTION

Vi prøver at komme dybere, ned til selve essensen af hele processen, som er bagved selvet, eller observatøren. Den generelle besværlighed man har – både i at lytte og kigge – er at hvis der er en lytten, gennem en ”lytter”, så lytter vi ikke. En del af dig træder tilbage, og lytter til resten. Hvis der er lytten, uden en lytter, så er det magen til, at observere uden en observatør. Alle kan gøre det, ved visse lejligheder – du fortager en handling, og du observere ikke længere dig selv, medens du fortager handlingen. Du handler bare. Men på andre tidspunkter, oplever du det som svært, at gøre det. Så vi er virkeligt kommet til spørgsmålet om, hvad er der behov for, for at gå dybt ind i observation, så du kan kigge uden en ”kigger”, eller lytte til dig selv uden en ”lytter”.

Det første punkt er, hvad er det som vi vil set på, eller lytte til i forbindelse med dette emne? Lad os forestille os, at vi har en aggression eller en modstand. Hvis en person er aggressiv, så handler han først – han kan handle fysisk, eller med ord, eller tegn og udtryk – på en eller anden måde handler han. Nu ved han ikke, at han handler når han handler. Han ved ikke at han er aggressiv, han tænker bare ”Jeg har ret”, eller ”jeg er blevet angrebet, dette er nødvendigt”. Han føler det ikke som aggression. Så på et tidspunkt, kan han måske opdage, hvad som sker. Han kan tænke ” jeg er aggressiv, jeg må ikke være aggressiv” Dette undertrykker handlingen, hvilket betyder, at han er stadig aggressiv, *mod sig selv*. Så det har ikke ændret sig. Observatøren er gennemsyret af

aggression. Derfor sker der ingen ting.

Der er en anden handling, som hverken udføre aggressionen, eller vender den mod dig selv, ved at undertrykke den. I stedet for kan du *suspendere* aktiviteten, tillader den at afsløre sig selv, til at lade den blomstre, til at folde sig ud, og så ser du aggressionen og dens faktiske struktur, inden i dig. Bevægelser, tager sted inden i dig – fysiske følelser – hjerte slaget, blod trykket, den måde du trækker vejret på, den måde din krop, føles spændt på; og også den type tanker, som følger med disse følelser. Du kan observerer disse ting, være opmærksom på dem, og deres forbindelser.

Almindeligvis, bliver alle disse følelser og kropslige reaktioner, taget som en ting, og tanker som noget andet, uden forbindelse. Men efterhånden, som du bliver klar over forbindelsen, bliver det mere klart, at de er ikke uafhængige af hinanden.

Den menneskelige rase, bruger ikke særligt meget suspension, af denne type. Jeg tænker, det er et naturligt potentiale, men vi har ikke udviklet os, på en sådan måde, at vi favoriserer det særlig meget. Vores udvikling har, mere været i retning af, en slags umiddelbar impulsiv reaktion, som er favorabel for vold. For eksempel, du kan måske ofte være i en situation, hvor du tænker at en voldelig reaktion, vil betale sig. Eller siger måske ”samfundet siger, at man ikke burde være voldelig. Jeg vil prøve ikke at være voldelig” Alt i mens, du fortsætter med de tanker der gør dig voldelig. Ingen af vejene, vil føre dig nogen steder hen. Derfor er der en tendens til at volden hele tiden gror. Det går ind i ”programmet” ind i hukommelsen. Jo mere du er voldelig, jo mere efterlader du et voldsprogram; og det bliver mere og mere automatisk. Jeg tænker, at det den ene store faktor. Der er også en arvelig faktor, hvilket er, at vi kan have en tendens til, at svare med kraft, hvor vi skulle suspendere. Men selv i junglen, er det ikke altid kraft der er brug for. Faktisk er der mest brug for suspension, og kraft kun lejlighedsvis. For at overleve der, ville du virkelig være nød til, at lære suspension.

I processen af suspension, kan du læggemærke til to ting. For det første, at fysiske reaktioner er produceret af tanken, og derfor ikke

er så signifikante, som hvis de ikke er produceret af tanken. Den oprørte tilstand af kroppen, som synes, som en af grundende til, hvorfor du skulle gøre noget, er ikke længere så signifikant, som du havde troet.

For det andet, du kan få direkte bevis for, at tankerne påvirker følelserne, og følelserne påvirker tankerne, *uden at passerer igennem "mig"*.

Det almindelige billede er, at den eneste forbindelse mellem tanker, følelser, og aktion, er det centrale væsen som gør det hele, og oplever det hele. Det er en idé om, hvordan alting er forbundet, og det er, derfor det "centrale væsen", føles som så vigtig: alting gå igennem ham. Han er deres kilde, deres center. Men faktisk kan du få bevis for, at tanker og følelser bevæger sig som processer på egenhånd; de bliver ikke drevet af "mig". De bliver ikke produceret af mig, og de bliver ikke oplevet af mig'et.

Der er imidlertid indbygget nogen selv-reference ind i hele systemet. Der er hvad, som er kaldt *proprioception* eller "selv-perception".

Fysisk, er en person umiddelbart bevidst om, at han har bevæget en del af sin krop. Hvis en eller anden udefra kommende kraft pludselig bevæger din arm, vil du kunne afgøre, at det er forskelligt fra, at bevæge den selv. Nerverne er bygget sådan, at de er i stand til at vide det. I forbindelse med dette, var der en kvinde som fik en hjerneblødning, mens hun sov, og hun vågnede da hun tilsyneladende blev angrebet, af en eller anden. Men da lyset blev tændt, opdagede hun at hun slog sig selv. Hendes proprioceptive nerver var skadet, men ikke hendens motoriske nerver; derfor havde hun ikke nogen mulighed for, at vide, at hun slog sig selv. Som konsekvens her af, antog hun, at noget andet slog hende, og jo mere hun kæmpede, mod sin "overfaldsmand", jo mere slog hun sig selv. Så der er proprioception i kroppen – forskellen mellem aktion der kommer fra kroppen, og dem der kommer udefra, er opfattet som en funktionel forskel. I dette lys, er fornemmelses, at der er et selv, en slags center, kroppen som center for aktivitet, er naturligt.

Dyrene har det tydeligvis også, og de kan også lave denne adskillelse. Vi kan derfor sige at denne fornemmelse af ”jeg” kan ikke være fuldstændig forkert, ellers ville den nok aldrig være opstået.

Spørgsmålet er: Hvordan bliver denne naturlig, og brugbare adskillelse, forvrænget til modsætningerne fra egoet? Noget som var korrekt og brugbart, har på en eller anden måde, udviklet sig på en gal måde. Tanken mangler proprioception, og vi bliver nød til at lære, på en eller anden måde, at observere tanken. I tilfældet med at observere kroppen, kan du vide at observation foregår – *selv når der ikke er nogen fornemmelse af, en specifik observatør.*

Er det muligt for tanken, på en lignende måde at observere sig selv, at se hvad den gør, måske ved at vække en anden fornemmelse, af hvad tanken er, sandsynligvis gennem opmærksomhed? På den måde, kan tanken måske blive proprioceptiv. Den vil vide hvad den gør, og den vil ikke skabe et svinerig. Hvis jeg ikke viste hvad jeg gjorde, når jeg laver en ydre fysisk aktion, ville alting gå galt.

Og det er klart, at når tanken ikke ved hvad den laver, så vil der komme sådan et rod. Så lad os kigge videre – først på suspension, og så på proprioception.

Jeg vil fremhæve igen, at med vrede, vold, frygt – med alle disse ting, kan der være suspension. Hvis vi suspendere vrede, så vil vi se, at vreden indeholder visse tanker, og antagelser som holder den gående. Hvis du acceptere disse antagelser, vil du fortsætte med at være vred. Eller du kunne sige ”Jeg burde ikke være vred. Jeg er ikke vred, virkeligt” Så ville du tabe bevidsthed om, at være vred, alt imens du fortsætter med at være vred. Det ville være at undertrykke bevidsthed. Du ville stadig være voldelig. Hvad der er behov for, er ikke at undertrykke bevidsthed om vrede, eller ikke undertrykkelse eller udføre dens manifestation, men i stedet, at suspendere dem i midten, på en slags ustabil punkt – som på en knivsæg – så du kan kigge på hele processen. Det er hvad der er behov for.

Så det første punkt er: er det muligt at suspendere handlingen,

uden at undertrykke den? Hvis du finder at det ikke er muligt, *så observerer du processen, af undertrykkelse uden at undertrykke undertrykkelsen* – Uden at fortælle dig selv, at du ikke undertrykker. I tillæg, kan du finde at der er en observatør, som suspendere handlingen. Så observerer du, at der er et forsøg på, at suspendere handlingen. Pointen er, der er ingen formel for dette. Jeg foreslår ingen formel, ingen recept, men et start punkt, for en undersøgelse. Vi kan ikke vide, præcis hvor dette leder hen. Du vil måske opdage, at der er noget andet du gør, og på et bestemt punkt, kan det på en eller anden måde suspenderes. Og på det punkt kan du se.

En anden tilgang kunne være, at du får et udbrud af vrede og når det køler ned. Det Simre, men det er der stadig. Du sætter det i bero, fordi noget vigtigere kom op, men vreden er der stadig, parat til at komme frem. Så kan du fremkalde den, *med vilje*, ved at prøve at finde de ord, som udtrykker årsagen for vreden. Du kan gennem gå de tanker, der faktisk kommer til dig. Så har du tanker der der bærer stor kraft – nogen har forskrækket dig eller såret dig, og du siger ”jeg er såret” - se hvad det er som sker. Dette er meget sværere, end at se på en tanke der bærer mindre kraft.

Hvad som er bagved smerten, er en tidligere tanke som siger ”jeg er ikke såret, jeg føler mig ret godt tilpas” Det afhænger alt sammen af bestemte ting: ”Min ven skal tænke om mig, på en bestemt måde; dette skal være måden (osv), og så kan jeg føle mig godt tilpas” Det er i baggrunden. Det er ikke bevidst, men det er der. Og så siger en eller anden ”du er en idiot. Du dur ikke til noget overhoved”. Denne nye tanke kommer ind, og producere en modsætning, en dårlig følelse, og der er et chok. Til at starte med, ved du ikke hvad det er. Hold øje med det. Indholdet af tanken bagved det, er ”hvad i al verden skete der?” Du begynder at se, at det er meget vanebetinget. Din forklaring er at du er blevet såret. Den forklaring er behørigt fremvist som smerte. Siden det er ekstremt vigtigt, er smerten meget stor. Alt det sker i et øjeblik – maskinen er ladet, og den eksplodere. Hvis du ikke kan se det, i det øjeblik det faktisk sker, kan du se det bagefter – du kan genkalde

det. Genkald det med ordene: gå henover ordene som sårede dig, og se hvad som sker.

Du vil se at ordene der sårede dig, i første omgang, vil såre dig igen. Du kan se hvordan det sker. Du vil finde alle mulige slags datter tanker som, ”jeg stolede på ham og han bedrog mig” eller ”jeg gav ham alting og se hvad han gør” der er en million af den slags tanker. Det man skal gøre er, at finde de ord som udtrykker hvad som foregår, og se hvad de ord gør – ikke for at finde indholdet af ordene, men med formålet, at se hvad de gør. Der er en forskel mellem, at tænke *om* såret, og *tænke såret*. Tænkning *om* såret er, at sige at såret er ”der ude”, og jeg former en abstraktion om det, ligesom et bord. Derfor vil jeg ikke gøre noget som helst, fordi såret er som et bord – det er *mig*. Den anden måde er at *tænke såret*, som er at gå igennem tanken og lade den producere hvad som helst, som den vil gøre, som betyder at lade den stå i kroppen, og i bevidstheden uden at undertrykke, og uden at det bliver udført. Suspendere aktiviteten i begge retninger, og bare lade den afslører sig selv, og se det.

For nu at få et klart billede, af meningen af proprioception, vil jeg først diskutere kohærents, inkohærents og den taktile tankeproces. Inkohærents betyder at dine intentioner og dine resultater ikke stemmer over ens. Dine handlinger er ikke i overensstemmelse, med hvad du forventer. Du har modsigelser, forvirring, og du har selv-bedrag for at dække over det. Noget inkohærents er uundgåeligt, fordi viden ikke er perfekt. Al viden er begrænset, fordi det er en abstraktion, fra helheden. Den består kun af, hvad du har lært op til dette punkt. Fordi viden altid er begrænset, på denne måde, vil den have muligheden for at være inkohærent. Denne inkohærents viser sig, når viden er tilført, når du handler ifølge viden. Eller den kan vise sig, når du prøver at udarbejde noget gennem viden. Hvis din attitude, er en passende en, så siger du ”Ok, jeg anerkender inkohærentsen. Jeg giver slip på min tidlige viden. Lad mig finde ud af det” Du finder ud af, hvad som er galt og ændre det. Men hvis du forsvare den viden, er du på afveje. Der er ingen grund til at forsvare viden, men folk er fanget

i , hele tiden at forsvare viden.

På den anden side, sanser vi kohærents som orden, skønhed, harmoni. Men hvis nogen, kun kigger efter orden, skønhed og harmoni, kunne han meget let begynde, at narre sig selv og sige at alting virker fint – det er alt sammen i orden, harmonisk, og skønt. Så vi behøver den ”negative” fornemmelse af inkohærents - *som er vejen til kohærents*. Hvis en person er følsom overfor inkohærents, begynder han at anerkende den, og finder så ud af, hvad der er dens kilde. Kohærents er tydeligvis af kæmpe værdi for os. Det må den være, fordi, at fungere inkohærent er virkelig meget farligt. Og oven i købet, er vi bygget sådan, at vi på en eller anden måde sætter pris på kohærents. Det er en del af livet. Hvis dit liv er fuldstændigt inkohærent, kan du meget vel føle, at det dårligt er værd at leve. Så vi har en fornemmelse af værdi indbygget, men vores værdier er blevet rodet sammen. Mens tanken udviklede sig gennem tiderne, producerede den inkohærente værdier som forvirre os. For eksempel, hvis vi har et ønske om kohærents, så kan vi gøre det på en forkert måde, og simpelthen prøve at *påtvinge* kohærents, i stedet for at finde inkohærents og slippe den. Det er en form for vold, og derfor en forlængelse af inkohærents.

Jeg foreslår, at bevægelsen hen i mod kohærents er medfødt, men vores tanker har mudret det til. Et meget inkohærent svar ligger nu i programmet, i hukommelsen. Vi ved ikke hvordan, vi kan få fat i det, eller hvad det betyder – og der er blevet mere og mere indfilteret, som tiden er gået. Kohærents inkludere hele sindes proces – hvilket også inkludere den taktile tankeproces. Derfor, enhver ændring som virkeligt tæller, bliver nød til at ske i det taktile, den konkrete proces i tanken selv. Den kan ikke alene ske i den abstrakte tanke.

Denne taktile konkrete proces er *faktisk* viden, og den kan være kohærent eller ikke. I tilfældet af at køre på cykel, hvis du ikke ved hvordan du skal køre den, så er den viden ikke korrekt – den taktile viden er ikke kohærent, i kontekst af at køre cyklen, og du får ikke det ønskede resultat. Inkohærentsen bliver klar – du falder

når du prøver at køre. Den fysiske handling kommer, fra den taktile viden. Og fysisk ændring, afhænger af, at ændre den taktile respons.

Derfor er ændringer i den abstrakte tanke, et trin, men medmindre det også ændre hvordan kroppen reagere, vil det ikke være nok. En eller anden kunne sige ”Du gøre det ikke rigtigt, du drejer den gale vej. Du bør dreje til den side du falder, men dine instinkter for dig til at dreje den anden vej” Alt dette ville hjælpe, men slutteligt, må det gå ind i det taktile. Du behøver den taktile viden, *med hvilken du faktisk køre*, og så korrigerer du, på en måde, tidligere viden. Der er en bevægelse i den taktile viden, der bevæger sig, og finder et resultat, i den retning du ønsker, og sådan fortsætter det – den går lidt mere i den retning. Det er måden den lære på, indtil du endeligt køre cyklen. Du kan blive vejledt af et abstrakt kort, men du behøver også, den taktile viden.

Spørgsmålet er: kan vi også gøre det i tanken, ligesom at køre på cykel? Jeg foreslår at tanken – at tænke – faktisk er en taktil proces mere subtil end at køre på cykel. Den konkrete tankeproces er meget taktil. På det faktiske niveau, hvor tanken fremkommer, i den taktile proces, det er en bevægelse. I princippet kunne denne bevægelse, være bevidst om sig selv. Jeg antyder at der er en mulighed, for selv bevidsthed i tanken – den konkrete, virkelige proces af bevægelsen af tanken, kunne være selv bevidst, uden at bringe et selv ind, som er bevidst om det.

”proprioception” er et teknisk begreb – du kunne også sige ”selv perception af tanken” ”tanke selv bevidsthed” eller ”tanken er bevidst om sig selv i handling” Hvad end for nogen begreber, vi bruger, siger jeg: tanken skulle være i stand til, at opfatte dens egen bevægelser. I tankeprocessen, skal der være bevidsthed, om den *bevægelse*, om *intentionen* om at tænke, og om det *resultat* som den tænkning producer. Ved at være mere opmærksom, kan vi blive klar over, hvordan tanken producere et resultat, uden for os selv. Og så kunne vi måske også, være opmærksomme på det resultat, den producer inden i os selv. Måske kunne vi endda blive umiddelbart opmærksomme på hvordan den påvirker

perceptionen.

Hvis du bevæger din krop, er du umiddelbart klar over at du har bevæget den. Det er ikke en slags bevidst efterretning, men den er næsten ubevidst. Du ved, at du har bevæget den, at det ikke er noget andet der har bevæget den. Der er en bevidsthed, imellem din impuls til at handle, og handlingen selv.

Fysisk, når du laver en bevægelse, skal du umiddelbart vide hvad resultatet er, uden tanke, uden at tænke, så der er ikke nogen tidsforsinkelse i eng:feedback (tilbage koblings) løkken. Hvis det tager lang tid vil det ikke virke. Det essentielt for overlevelse. Så proprioception, er indbygge i de fysiske bevægelser, i kroppen. Og den kan forbedres – atleter og dansere lære at gøre det bedre – men det er ikke perfekt i nogen, fordi i mange af dine bevægelser, er du ikke bevidst om, hvad du gør. Men alligevel, er det der.

Hvad med tanken? Du har en impuls til at tænke, så kommer tanken, og alt muligt sker - ”følts” sker, tanker sker, kroppen spænder op, osv. Men du ser ikke forbindelsen, det vil være som kvinden der troede, at en anden slog hende. Hun gjorde noget, og hun tænkte, at hun ikke gjorde det – at en anden gjorde det. At opfatte det galt, gør den største forskel i verden. Som et eksempel, forstil dig du ser en eller anden, du ikke bryder dig om, og begynder at tænke ”Hvilken forfærdelig person han er, jeg kan ikke fordøje ham” Den tanke kan meget vel, være næste automatisk – du giver det måske ikke en gang ord. Men du kunne få ondt i maven. Det kan være du siger ”der er noget galt med min mave” Din hjerte rytme kan forandrer sig, eller andre ting kan ske. Emotioner kan rejse sig når du tænker på den person som sårede dig og ikke udviste noget hensyn for dig. Du siger ”Ja, jeg havde en mave fornemmelse om det, så det må virkelig være rigtigt” *det er en fejl i proprioceptionen i tanken.*

I denne forbindelse, er der et instrument som måler hud modstanden, som viser forandringer, alt efter din emotionelle tilstand. Hvis nogen siger noget til dig, som får dig til at reagere, to eller tre sekunder senere, bevæger nålen i instrumentet sig. - det tager tid for impulsen, at bevæge sig ned fra hjernen og igennem

nervesystemet. Det kan være, du ikke engang lagde mærke til, at du havde en emotionel reaktion – selvom, at hvis du havde en stærk en, ville du læggemærke til det – men det påvirker dig ligegyldigt hvad. Hvis den bliver stærk nok til, at blive bemærket, vil du sige ”jeg havde en mave fornemmelse, hvilket er et tegn på at det er retfærdig vrede ” Du bruger følelsen til, at retfærdig gøre din vrede, og du siger ”Her er en uafhængig mave fornemmelse, som viser at jeg opfatter noget. Det viser at min vrede er *rigtig*”. Og de tanker vækker flere følelser, og så videre og videre. Uden proprioception, kan du ikke få det til at virke rigtigt.

Senerer kan du regne det ud, og sige ”jeg kan at det var mine tanker der gjorde det” Men på det tidspunkt, er alting i oprør og du kan ikke få det rettet ud. Hvorimod hvis du havde proprioception af tanken, ville du umiddelbart sige ”ja, jeg havde impulsen til at tænke, jeg tænkte noget, og så kom følelsen. Det var det der var grunden, og hvad betyder det”. Men hvis du har en følelse af, at det ikke kommer fra tanken, så vil det taktilt blive taget for, at komme fra en direkte perception, af virkeligheden.

Jeg tror at der er et naturligt potentiale, for spontan proprioception af tanken. Hjernen kan have indbygget proprioception, på samme måde som kroppen har det – i den taktile proces er selv bevidsthed. *Det kan være selve sindets natur.* Men det er meget subtilt. Det er blevet forhindret; ellers ville du sige ”ok, der er en tanke der opbygger et billede som er skræmmende, eller ubehageligt. Men siden det bare er et billede, er det ikke særligt vigtigt” Men i stedet siger du ”jeg må tænke over det” Eller du overvejer ikke engang, hvad det er som sker – du begynder bare at bevæge dig væk. Du kan ikke holde sindet fast på det. Det hopper, opmærksomheden flyttes til noget andet, eller du glemmer. Konstant glemmer du, får en fornemmelse af bedøvelse eller sløvhed. Hjernen producere alt det, for at forhindre dig i at komme ind i den smertefulde tanke – den prøver på at beskytte dig, fra hvad den anser som noget meget dårligt.

Den essentielle ting er, at krops processen er en bevægelse, begyndende med en impuls og fortsætter til et resultat, og *du*

sanser det som det udvikler sig. Nu er tanken også en bevægelse – hvis det er en proces, er det også en bevægelse. Men tanken behandler ikke sig selv, som en bevægelse. Den behandler sig selv som sandhed – som bare er der, og fortæller dig hvordan tingene er. I princippet kunne bevægelsen af tanken, være selv bevidst, desværre er der, alt det mudder der foregår, så det kan ikke komme til at virke. Det ligesom lysende i Las Vegas, som forhindre dig i at se universet. Du kan tro, at de lys er det mest vigtige i verden, fordi de er så kraftige og de fylder din bevidsthed. Men noget meget subtilt, kan være meget mere vigtigt.

Med hensyn til det, er der en måde mere, vi kan kigge på dette på, som giver nogen indsigt: Det er, at kigge på tanken som et system, af *reflekser*. En refleks betyder at, når noget bestemt sker, sker der noget andet automatisk. Vi har mange reflekser, og de kan præges. For eksempel, hunde har reflekser som får dem til savle når de ser mad. Pavlov lavede et eksperiment, hvor han ringede med en klokke, samtidigt med at han viste mad til en hund. Han gjorde dette mange gange, efter et stykke tid ville hunden savle, bare ved at høre klokken. Det er en basal form for prægning – at gentage noget ret mange gange. Du kan se prægede reflekser hele tiden - en stor del af vores rutine læring, bestå i at oprette prægede reflekser. Når du lære at køre en bil, prøver du at præge dine reflekser så de vil være passende.

Elementære tanker, kan tage formen af, en serie af reflekser. Hvis noget spørger dig om dit navn, har du umiddelbart et svar. Det er en refleks. Ved et sværere spørgsmål, er der en måde hvor sindet søger i hukommelsen efter et svar. En ”søge refleks” sættes i gang – sindet gennem søger hukommelsen, og finder et svar, som synes at passe, og så kommer det svar ud og du kan se om det passer, eller ikke. Jeg foreslår, at hele dette system er et sæt af reflekser – at tanken, er et meget subtilt sæt reflekser, som potentielt er ubegrænset; du kan lægge mere og mere til, og du kan modificere dine reflekser. Selv hele den logiske proces, når de en gang er tilføjet hukommelsen, bliver de til et sæt reflekser. Og

det er, hvad jeg vil kalde ”tanke” - som inkludere emotionerne, den kropslige tilstand, den fysiske reaktion, og alt andet.

Tanken er derfor, en del af en materiel (stoflig - fysisk) proces. Den foregår i hjernen, i nervesystemet, i hele kroppen – det er alt sammen et system. Tanker kan blive overført, af materielle processer som f.eks. radiobølger, fjernsyn, eller skrift. I talen, lyden ud går og viderebringer tanken. Inden i kroppen, bliver tanken viderebragt som signaler i nervesystemet; der er en eller anden kode, som vi ikke kender særlig godt. Jeg siger, at tanken er en materiel proces – den har reflekser som forløber af sig selv. Hvis du får en indsigt, eller en perception, af at dette er sandt, så vil det faktisk påvirke dig. En indsigt eller perception af sandhed, påvirker den materielle proces, som inkludere alle reflekserne. Men hvis vi bare har en intellektuel eller *eng:inferential (idéer fremkommet ved logiske deduktion)* logisk viden om hvad som foregår, så berøre den ikke denne proces dybt.

Stof kan være uendeligt subtilt. Videnskaben ved ikke alt om det, og vil sandsynligvis aldrig komme til det. Men stof er ikke bare mekanik. Derfor kunne det respondere på perception, på en meget dyb og subtil måde, måder som kan være udenfor, hvad videnskaben nogen sinde vil kunne spore; der kunne være en forandring. Dette er fornemmelsen: at indsigt eller perception vil påvirke det hele. Det påvirker ikke bare den *eng:inferential (idéer fremkommet ved logiske deduktion)* logiske forståelse, men den påvirker også det kemiske niveau, det taktile niveau – alting.

Pointen er, at vi har muligheden for en indsigt. Forstil dig, vi spørger os selv, ”Har vi det som en indsigt, at tanken er en materiel proces, eller at tanken altid deltager i perception?” Hvis vi har den indsigt, så kan det fjerne nogen af hindringerne. Men hele vores sæt af reflekser, vores taktile viden, er imod det. Den siger ”tanken er ikke en materiel proces”. Vores første refleks er: ”tanken står langt over stof, eller er separat fra stof. Den har en eller anden spirituel sandhed eller signifikans” Denne fornemmelse, er blevet præget ind i os som en refleks.

Imidlertid siger vi nu, at tanken er en materiel proces og tanken

deltager – hvilket betyder, at fornemmelsen, at tanken kun fortæller dig hvad ting er, er virkeligt ikke en seriøs mulighed. Hvis det kommer som en indsigt, *eller hvis du får en indsigt i, at tanken er ikke proprioceptiv, men behøver proprioception*, Så kunne det begynde, at røre synapserne i hjernen som indeholder de reflekser.

7 DELTAGENDE TANKER OG DET UBEGRÆNSEDE

I tidlige menneskelige kulture, og i en vis udstrækning selv nu, har der eksisteret hvad som er blevet kaldt ”deltagende tanker”. Folk i sådanne kulture følte, at de deltog i nogen af de ting de så – at alting i verden var deltagende, og at ånden, af ting var alt sammen en. Eskimoerne for eksempel, havde åbenbart den tro at der var mange, mange sæler, men hver af dem, var manifestationen af den ene sæl – sælens ånd. Det vil sige, den ene sæl manifesterede sig som de mange. Derfor kunne de bede til denne sælens ånd, om at manifestere sig så de kunne få noget at spise. Jeg tror, at nogle af de Amerikanske indianer, så på bøflen på samme måde. Sådanne folk følte, at de deltog i naturen, og på nogen måder var de opmærksomme på deltagelsen af deres tanker.

Vi kan nu sige. ”Det er en fjollet måde at se det – det er tydeligtvis mange forskellige sæler”. Vi har udviklet en mere objektiv, type tanke som siger , ”vi vil have en tanke om noget, hvor vi ikke deltager, hvor vi tænker om det og ved præcist hvad det er”. Men denne moderne måde, er en anden slags tanke. For Eskimoerne så det ud på en måde, og for os, ser det anderledes ud.

En anden måde at illustrerer, den deltagende tanke på, er at forstille os at vi taler sammen. Jeg ser dig, og hører dig; dette er meget forskellige oplevelser. Men min faktiske oplevelse, er at personen jeg ser, er personen jeg høre – de er en og den samme.

Det er måde tanken sætter dem sammen på. På lignede måde, kunne du sige ”Åndedrættet som foregår i mig, er ånden, som er den store ånd, eller den universale ånd. Og hjertet, lungerne, og maven deltager i det hele” Det ville være meget lignede, hvad deltagende kulturer tænkte.

Den deltagende tanke, er en anderledes måde, at opfatte og tænke på, og det var den måde vi tænkte på, i for mere, eller mindre en million år. I de sidste fem tusinde år, har vi vendt det om, og vores nutidige sprog siger. ”Det er alt sammen vrøvl, vi vil ikke give opmærksomhed til alt det.” Denne type tanke, som vi hovedsageligt favorisere nutildags, bliver kaldt ”bogstavlig tanke”

Den bogstavlige tanke, sigter mod at være en refleksion, af virkeligheden *som den er* – Den hævder bare, at fortælle dig hvordan ting er. Vi siger gerne, det er den bedste slags tanke. Den tekniske tanke for eksempel, sigter mod, at være bogstavlig. Sådanne tankers, intention er at være, utvetydige; den har måske ikke succes, men den sigter imod det – at vide noget, præcist som det er. Owen Barfield har sammenlignet sådanne bogstavlige tanker, til idol dyrkelse. Hvis du laver et idol, kan det i første omgang stå i stedet for, en eller anden kraft, som er større end idolet selv, eller for en eller anden spirituel energi. Men gradvist, bliver idolet taget for at være 'det' – bogstavligt; og derfor giver du objekt (Idolet) den højeste værdi. Vi kunne sige, at på en måde, tilbeder vi vores ord og tanker, for så vidt, som de hævder at være beskrivelser eller udtalelser, om virkeligheden, *præcist som den er*. Faktisk, kan de ikke gøre det – vi giver dem al for høj værdi. De kan dække noget af virkeligheden, men de dækker ikke ”hele” virkeligheden.

Kulturer der bruger en stor del, af deltagende tanker, bruger sandsynligvis også bogstavlige tanker, til praktiske formål, men de ting der betyder noget dybt for dem, involvere mest deltagende tanker. Stammer har en totem – et bestemte dyr, med hvilke de identificerer sig – og siger, ”Stammen og totem – vi er identiske”. Tanken er den, at de og totem'en, deltager sammen i en eller anden, energi eller ånd. Eller de kan sige, at hele eksistensen

deltager, i en universel ånd eller stof. Ligesom jeg siger, personen jeg høre, er personen jeg ser, sådan siger de totem'en er stammen. Du kontakter stammen, gennem totem'en, eller kontakter totem'en gennem en person, eller gennem folket som et hele.

Det er meget interessant, at sætte sig selv i det sted, at prøve at tænke, på den måde. Jeg forslår, at vi alligevel konstant bruger deltagende tanker, det er aldrig forsvundet. Et eksempel ville være, når mit land bliver angrebet, bliver jeg angrebet. Vi bruger da præcis den type tanke. Vi siger ”jeg er mit land. Når du krydser den grænse, har du slået mig”. Vi bruger den type tanke meget, men vi hævder, at vi ikke gør det. Den bogstavelige tanke hævder, at vi over hovedet ikke, gør det. Derfor er den inkohærent. Vi har eksplicit, givet den højeste værdi, til den bogstavelige tanke, mens vi faktisk også, taktilt har givet den højeste værdi, til den deltagende tanke. Så det er meget forvirrende. Den bogstavelig tanke overtog, i den bevidste bevidsthed og gjorde teknologi mulig, og på mange måder, var det en kæmpe fordel, at gøre det. På samme tid, gik den deltagende tanke, ind i skyggen; den blev overskygget, men den forblev ”under jorden”.

Hvad betyder nu dette ord ”deltagelse”? eng:participation
Det har virkeligt to betydninger. Den tidligste mening var ”at tage del af” som du tager del i mad – folk spiser alle samme, fra den samme skål, deltagelse i nadveren eller hvad end det er. Symbolsk, eller endda faktisk, for disse tidlige mennesker, betød det deltagelse i *kilden*. De følte at totem'en og de selv, deltog i denne energi; det skaber en følelse af enhed. I vestlig kultur, fortsatte denne mening indtil middelalderen. Den anden mening er ”at tage del i” at give dit bidrag. I moderne tider, er det blevet den vigtigste mening. Det betyder, at du er accepteret, du bliver taget ind i helheden. Du kan ikke tage del i noget, medmindre, at den ting, på en måde, accepterer din deltagelse. Taget sammen, skaber denne måde at tænke på, ikke separation af subjekt og objekt. Som implicit tanke, ville det skabe en fornemmelse, eller følelse af at være sammen – *at grænser i virkeligheden ikke er separationer*; men at de er der, for beskrivelses formål.

I middelalderen, brugte Thomas Aquinas hele tiden idéen, om deltagelse. Han ville sige at, subjektet af en sætning deltager i objektet. Han ville også sige at, lyset vi ser på jorden, deltager i solen. Lyset der, i solen, er i den rene kvalitet, og vi deltager i den her. Det er en måde at tænke på, som har været fælles over et kæmpe stykke, af menneskets udvikling, og vi burde virkeligt få fornemmelsen af den. Den måde at tænke på, ville ikke lede nogen til, at udplyndrer vores planet. Vi deltager i planeten, og at plyndrer den ville være absurd. Dybt nede i vores underbevidste, må sådan en tænkning, være en del af os alle, fordi menneskeheden har haft, måske million år med den type tænkning, og sammenlignelig vis, kort tid hvori den bogstavlig tanke har domineret.

Den deltagende tanke, ser at alting deltager i alting. Den ser at dens egen *væren*, deltager i jorden – den har ikke en uafhængig væren. Det er det samme ,som at sige at vi bliver næret af jorden. Hvis vi overvejer for eksempel, mad – du tager del i mad, bogstaveligt, den mad som ligner et separat objekt, blive til dig. *Hvor* bliver den til dig? *Hvordan* kan den blive til dig? På hvilket stadie? Hvor trækker du grænsen? Som du kan se, er der noget galt med, at kigge på mad, som et bogstaveligt separat objekt. Sådan bogstavelige tanker, har en tendens til at fragmentere, imens deltagende tanker, har en tendens til at bringe tingene sammen.

Men deltagende tanker, har nogle aspekter som er meget upassende, eller endda farlige. For eksempel, i nogen stammer, var ordet for ”menneske”, det samme ord som for et medlem, af den stamme. Når de mødte en anden stamme, antydede selve ordet, at den anden stamme ikke var mennesker. De har måske, på en måde vidst, at det var de, men kraften, af sådanne ord er enorm. Derfor har den stamme, muligvis ikke været i stand til, at inkludere den anden stamme i deres ”Deltagelse;” det ville bryde sammen på det punkt, og de ville begynde, med fragmenterende tænkning.

Et andet eksempel, kunne være, ølkælderne i tiden af Hitlers

Tyskland. Folk ville sidde i ølkælderne, og synge, med stor deltagelse og venskab, ”vi er alle sammen venner, og vi drage ud og besejre verden, og det vil blive så vidunderligt”, Men når det kom til handlingen, så var ikke så vidunderligt. Så du kan se, at fornemmelsen, af deltagende tanke er ikke, nødvendigvis en formel for perfekt glæde.

For en halv million år siden, behøvede folk virkeligt særligt meget, bogstavelig tanke. De levede som jæger, og samlere, i små grupper; De kendte alle hinanden, og udviklede kun bogstavlige tanker, til simple tekniske formål. Men så kom landbrugs revolutionen, og større samfund udviklede sig. Disse samfund havde behov for, meget mere organisation, og orden og teknologi, og de havde, meget mere bogstavelig tanke. De organiserede samfundet ved at sige, ”Du hører til her, du gør dette, du gør det andet”. *De begyndte derfor, at behandle alting som separate objekter, inklusivt andre mennesker.* De brugte mennesker, som middel til at nå et mål. Jo mere fremskreden, civilisationen blev, jo mere brugte samfundet, tanken som et middel til at nå et mål.

Sådanne tanker, gik ind i relationen mellem lande. Hvert land, behandlede det andet land, som et objekt, som skulle kontrolleres, kæmpes om, eller besejres. Der var en konstant spredning, af den praktiske, og tekniske form for tanke, ind i flere og flere områder. Deltagelse blev i sig selv fragmenteret, og trak sig tilbage; den trak sig tilbage, ind i et begrænset område, som blev mere begrænset hele tiden. Måske havde folk, den i familien, eller i bestemte ritualer – i fornemmelsen af byen, eller landet, eller religionen eller gud – men flere, og flere foregik i det, som de kalder, ” det jordiske”.

Imidlertid, er deltagelse absolut nødvendig, hvis noget skal gøres kollektivt. Men for nuværende, virker det ikke rigtigt, fordi det er muddret sammen, med bogstavelig tanke. Derfor bliver vi nød til, at forstå forskellen, mellem deltagende tanke, og bogstavlig tanke.

Hvordan vi skal tegne grænsen, er ikke klart, fordi vi i nogen grad, har brug for, bogstavelig tanke, i os selv internt, psykologisk. Og i

nogen udstrækning, har vi brug for, deltagende tanke udad til. Så vi kan ikke trække, en klar skillelinje – så vi bliver nød til, at lære noget om det. Jeg tror, vi behøver at forstå, mere dybt, hvorfor vi kommer ind i disse problemer.

Betragt organisationen, af en hvilken som helst type, samtidigt bureaukrati eller hierarki. I sådan en organisation, bliver folk behandlet som objekter: De skal gøre det, det og det, og være relateret på den måde. Bogstavelig tanke, kender personen ved hans funktion – han er, hvad end du kalder ham – en arbejder, en bankmand, det eller den. Dette opsætter, et socialt hierarki – folk er isolerede, fra hinanden, og deltagelsen er meget begrænset.

Så igen, har du, det samme problem – at du har skabt *objektet*. I sådan et perspektiv, er verden lavet af objekter, bogstaveligt. Vi behandler andre som objekter, og følgelig, må du også behandle dig selv, som et objekt, og siger ”Jeg må passe ind her, og jeg må dette, og blive det, og blive bedrer” og alt muligt andet. *Men ”samfundet”, er ikke en objektiv virkelighed – punktum. Det er en virkelighed, skabt af alle menneskerne, gennem deres bevidsthed.* Det har nogle ”objektive” særpræg, du kan pege på, når folk har skabt det, specielt fordi der er så mange, der tager del i det – det er statistisk. Det samme sker i fysik. Hvis du prøver, at måle et enkelt atom præcist, kan du ikke gøre det – det deltager. Men hvis du, tager et statistisk udsnit af atomer, så kan du få en middel værdi, som er objektiv. Det bliver det samme, ligegyldigt hvem og hvor målingen udføres. Middelværdien fremkommer, men det gør det enkelte, atom ikke. Og i samfundet, kan du også få middelværdier, som ofte, kan forudsiges. Men de er ikke særlig vigtige, sammenlignet med de ting, der virkeligt røre os, og får samfundet til at blive levende. Individuelt og kollektivt - sammen – vi har en bevidsthed, som skaber dette samfund, og vedligeholder det, med tanker, intellektet, følelser, osv.

Lignede i en dialog gruppe, du kunne sige, at alle er forskellige - ”jeg er her, du er der, du ved dit, jeg ved mit” og så videre. Men vi kunne også sige, at deltagelse finder sted, hvilket betyder at alle tager del i, hvad end der foregår, og måske, også giver et bidrag.

Selv hvis du ikke, giver et synligt bidrag, så deltager du stadig, og tager del i, på en eller anden måde. Alle tankerne, følelserne, perspektiverne, meningene kommer frem, og de gror i os, selv mens vi tror, at vi gør modstand mod dem. Vi er specielt påvirket af tanken. ”Det er hans syn, og dette er mit” - som er fejlagtigt. *Alle synspunkterne, er bare tanke.* Hvad end, den tanke er, det er bare tanke – det er alt sammen en. Det er lignede hvad Eskimoerne sagde. ”De er alle sammen, en sæl” bare at dette, synes at være, mere end tilfældet her. Her har vi et eksempel, hvor denne type, af deltagende tanke virkeligt virker. Tanken er alt sammen en, som manifesterer sig, alle mulige steder, og med alt muligt, forskelligt specifikt indhold. Så dialogens ånd, er vigtig, når vi kigger på spørgsmålet, om bogstavlig og deltagende tanke, selvom at vi indser, at vi går i en retning, som en meget stor del, af kulturen, overhoved ikke er enige i.

Men så længe, vi kun holder fast i, denne bogstavelige tanke, hvor i, der ingen plads til deltagelse er. Tænk vi kun, på eksterne mekaniske relationer. Vi tænker, at selvet, er der som et objekt, og at alting kommer fra dette selv. Jeg vil foreslå imidlertid, at i sand deltagelse, kan tanken oprette adskillelser, men der er deltagelse i *mellem* de adskillelser – i mellem folk, mellem tanker og følelser, mellem hvad som helst. Jeg vil sige: ultimativt er naturen af hele verden, at alt gensidigt deltager i alt – alting er alting. Det var, hvad som var ment i min bog, *Wholeness and the Implicate Order.* Det er en anden måde, at kigge på tingene – at sige alting ”indfolder” alting. Ultimativt, altings grund er det indfoldede, og det udfoldede, er bare en fremvisning *eng:display*, eller en visning *eng:show* af det indfoldede.

Jeg tror, at en af de fundamentale fejltagelser, begået af menneskeheden, har været at sige, at når du er færdig med en tanke, er den væk. Men den er ikke væk – den har ”foldet sig tilbage”, ind i resten af bevidstheden. Du ved, ikke mere at den er der, men den er der stadig; den kan folde sig ud igen, eller udfolde sig i en anden form. Så der er en konstant proces, af udfoldning fra baggrunden af bevidstheden, ind i forgrunden, og tilbage igen.

Der kunne også være, følelser der udfolder sig, som tanker. Og så går tanken tilbage, og får flere følelser til at rejse sig, og bevæger kroppen, osv. Det er en konstant proces. Måske kunne vi sige, at det aldrig ”begyndte”, og det vil aldrig ende, fordi det fortsætter tilbage ind i naturen, hele vejen tilbage, så langt du kan komme. Den menneskelige rase, og alle levende organismer, har ”udfoldet” sig fra miljøet.

I den forbindelse, ønsker jeg at diskutere de tre dimensioner, af det menneskelige væsen. Nummer et er individet, bare for ham selv. Den individuelle krop, er på visse måder separat fra andre – selvom det ikke er fuldstændigt, fordi den blander sig med luft, lys og mad. Der er ikke rigtigt noget sted kroppen ender – dens grænser er relativ. Vi kan ikke sige, at oxygen modekylet kommer ind i kroppen, og pludseligt bliver det levende, og når det forlader kroppen som kuldioxid er det dødt. Vi må sige, at der er virkeligt ingen skarp grænse for kroppen. Og måske kan vi ikke engang sige, hvor livet begynder og ender, men mere, at kroppen er en slags ”fokus”, for livet et bestemt sted. Alligevel har hvert individ, sine særlige kendetegn – fysiske kendetegn, på grund af arv, fra DNA, og resten; og bestemte mentale kendetegn; oplevelser, baggrund, kapaciteter, osv. Oven i det, har han et selvbillede, med hvilket, han prøver at identificere sig selv.

Så har vi den *kollektive* dimension, af det menneskelige væsen, hvor vi har et betragteligt antal mennesker – et samfund og en kultur. Det har en kvalitativ ny funktion: den har stor kraft, både potentielt og faktisk. I dialogen diskutere, vi hvordan vi kan bringe den kraft, til en eller anden form for kohærents og orden.

Og der er en tredje dimension – den kosmiske dimension, som er den sfærer, som mennesket er neddykket i, bestående af naturen, den videnskabelige og religiøse kosmologi. Mennesket har altid tænkt over det, fra de tidligste tider. Naturen er fornemmet, som noget der er udover individet, og samfundet. I de tidlige tider, som vi har sagt, var animisme – folk følte, at alting var animeret, at det havde en ånd, og at de deltog i alt det. Men som folk flyttede sig, væk fra naturen, ind til byerne, og til gårdene (selv gårde er langt

fra den vilde natur), begyndte de, at have et behov, for det kosmiske, og de introducerede forskellige måder for, at opfylde det behov. I de meget tidlige tider, var det kunst, som sandsynligvis havde en slags, kosmisk forbindelse, og så fulgte begrebet om religion og filosofi – som forsøgte, at skabe en forbindelse på den måde.

Dette har været ved, men et stort antal mennesker tror ikke længere på religionernes antagelser. Religionerne har forladt os, vi har bevæget os meget langt væk, fra naturen, og filosofien er blevet forvirret. I det moderne samfund, prøver videnskaben, at forbinde os med kosmos, i nogen udstrækning; men det er begrænset, og de fleste mennesker forstår det ikke, særlig godt, alt det. Derfor synes forbindelsen, til det kosmiske temmelig mistet.

Men jeg tror, folk ønsker at komme tilbage, ind i den kosmiske dimension. Det er en essentiel dimension, af det menneskelige væsen, sammen med den individuelle og kollektive dimension.

Vi kunne sige, at vores forbindelses bånd, til det kosmiske er blevet brudt. Det er blevet antydet, i forskellige stykker af litteratur, at vi er ved ”enden af naturen”. Oprindeligt troede vi, at naturen var kæmpe, udover hvad mennesker, kunne gøre noget ved. Men nu kan vi se, at vi er ved, det punkt hvor vi er istand til, at ødelægge den. Oprindelige kulture har sagt, ”Jorden er vores moder – vi skal passe på moderen” Nu siger folk, ”Nej, det er ikke sådan. Vi bliver nød til at udnytte jorden” Og denne ændring, i vores forhold til naturen – dette brud af båndet til naturen – har en anden effekt. Folk plejede at sige. ”Nuvel, jeg ved at tingene er ret dårlige her, men naturen er 'der ude' og den er stadig ok”. Nu er imidlertid luksussen, af dette synspunkt væk. Vi kan ikke længere, regne med naturen, som ubegrænset.

Når først folk indser det, laver det en meget stor psykologisk forandring. Det er som at sige, ”Du kan ikke længere regne med din mor. Du er på egen hånd” Det den type situation, vi er i – hvorvidt naturen overlever, eller ikke gør, kan meget vel afhænge af os. Så, der er antydet en ny retning: At vi er virkeligt ansvarlige for hele denne planet. Spørgsmålet er så: hvad er grundlaget for

det? *Hvad er vi?*

Hvad er vores natur? Hvilke indre ressourcer kan vi trække på, til at være så ansvarlige? Hvad er vores væren, der ville tillade os, at være ansvarlige? Hvad ville være grunden for den mulighed?

Vi har ikke generelt, tænkt på os selv, som den type væsen. Det er som, en der vokser op, tænkende at mor og far vil tage sig af ham. Så ser han ”Nuvel, nu har det forandret sig. Det er den anden vej rundt”.

Nogen mennesker, tænker vi kan overleve, ved at organisere naturen, ved at finde arter af træer, og planter, der kan leve på trods af forureningen – producere nye arter, ved genmanipulation, eller med andre midler. De tænker, at vi kunne industrialisere vores verden, så meget, at selve naturen er industrialiseret – vi endda kalde det ”natur industrien”. Nu har vi, underholdnings industrien, og praktisk talt, en kultur industri og en uddannelses industri; tilsvarende kunne vi have, en natur industri. Vi kunne prøve sideløbende, at bevare naturen, og gøre den profittabel. Måske, kan teknologien åbne op for det; vi kan ikke vide det. Men det ser lidt tvivlsomt ud, men måske, er det muligt. Men så, hvor ville det efterlade os? Hvilken slags liv, ville det være? Det ville være ”deltagende”, men ikke en type af deltagelse, der synes god.

Vi spiller, en større og større rolle i det hele, og vi bliver nød til at tage dette, med i regnestykket. Vi må regne med, at naturen har nærmest er religiøs signifikans, i vores psyke – at tage denne nye attitude, har meget store implikationer, for det menneskelige væsen. Så en del, af den kosmiske dimension, er menneskets attitude overfor naturen. Men der noget mere, selv udover det – ikke bare det kosmos, som vi ser det, igennem et teleskop, eller når vi kigger på natte himlen. Jeg tænker, der er en grund udover det. Jeg ønsker at foreslå, at der er noget udover grænsen, noget som ikke er endeligt.

Levende, i det almindelige samfund, kan du give prioritet til penge, til dit land, eller til hvad som helst, som du laver. Du har alle mulige ting, som du kunne give prioritet, og forskellige folk gør det forskelligt. Imidlertid, hvis du giver første prioritet, til kun

de ting, så kan du ikke give den, til det som kan være ubegrænset. Din hjerne siger, meget effektivt, at der er, ikke en sådan ting, som det ubegrænsede. Men, fra et deltagende synspunkt, er forslaget, at vi har det ubegrænsede, som grunden af alting – at vores sande væren er ubegrænset. Så rejser spørgsmålet sig – er der en mulighed, for bevidstheden, faktisk at kontakte den sande væren? Jeg tror, at alle ved hvad det spørgsmål betyder. Folk er gået ind i det, på mange forskellige måde, over tiderne.

Imidlertid, synes der at være, noget i strukturen, i tanken, i civilisationen, som har en tendens til, at hævde, at vi vil være, i stand til, at vide *alting*, og kontrollere alt. Men vi burde spørge: er det i tankens natur, muligt, at være i stand til at vide alting – siden tanken er en abstraktion, hvilket medføre medfødt begrænsning? Eller for at sige det anderledes: er hele tankefeltet – oplevelser, viden, taktile tanke – er dette felt begrænset? En stor del af vores kultur, vil sige, at det ikke er begrænset. Antagelsen er, at ligegyldigt hvad som sker, så ved at møde det, gennem tanken, viden, og evne for udførsel, kan vi håndtere det. Nu siger jeg, at denne antagelse, vil gå ind i implicit, taktile tanke – Og det betyder så, at ligegyldigt hvad der sker, *vil du tænke*. Den antagelse, er meget dynamisk aktiv – den er en universal antagelse, en antagelse om ”alt”. Den er ekstrem kraftfuld, med ekstrem stor værdi, og den vil ”arbejde”. Den vil have en tendens, til at tage præcedens, over næsten alting. Du vil opdage, derfor, at du automatisk tænker, over alting, fordi antagelsen er, i arbejde, at tænkning ikke bare er mulig, og i det mindste potentielt relevant, *men det er, den eneste vej*.

Jeg foreslå imidlertid, at tankens felt er meget begrænset. Jeg foreslår også, at der er det ”ubegrænsede”, som indeholder det begrænsede. Det ”ubegrænsede”, er ikke bare i retningen af, at gå større og større afstande, ud til enden af universet; men meget mere vigtigt, er det, at gå ind i det, mere og mere subtile. Som vi har se, så har vores opmærksomhed, en tendens til, at blive begrænset, af den taktile tanke, om hvad det er, som har værdi, hvad som er værd, at give opmærksomhed til. Hvis du ikke, er

opmærksom på noget, så er der ingen perception af det – det eksistere ikke, for så vidt, for dit vedkommende. Men opmærksomhed, er ikke *medfødt* begrænset – den kunne udvide sig, og antage en hvilken som helst form. Det kan meget vel være, at opmærksomhed, er som en, slags relation mellem det begrænsede, og det ubegrænsede – i det mindste er potentialet der. Der kan være en, begrænset type af opmærksomhed, som for eksempel, koncentration, så vel som den ubegrænsede type – den fundamentale type. Igennem sådan en opmærksomhed, kunne vi bevæge os ind i, mere og mere subtile niveauer, af den indfoldede orden – de mere generelle niveauer af hele processen. At disse generelle niveauer, af bevidstheden i en person, er meget lidt forskellige fra bevidstheden i en anden person. Disse implicite, taktile tanker, som er fundamentet for bevidstheden, er delt af alle.

Det kan være, at en af hjernens funktioner, kunne være, at være sensitiv til, mere og mere subtile niveauer af væren; Hjernen kunne så fungere, mere som en antenne, som kunne opsamle sådanne niveauer, i stedet for noget, der kun er ”igangsætter” af handling. Så længe, hjernen kun, følger sine egne interne mål, vil den være optaget; og det er nødvendigt, i en bestemt kontekst. Men hvis vi betragter, det som nødvendigt, også at nå, eller kontakte det ubegrænsede, så må der være, en stilhed – en mangel af optagethed.

Jeg tror, at de fleste af vores oplevelser, er i den indfoldede orden, men vi har lært, gennem samfundet, ikke at værdsætte det; vi har lært, at give hoved værdien, til det eksplicite, den udvendige orden, som er brugbar, for de formål vi generelt har på sinde – tjene til livets ophold, og gøre det ene, eller det andet. Så vi er nød til, at oprette et sted, hvor vi kan have fritid eng:leisure, for at kunne gå ind i dette. Ordet eng:leisure har rod betydningen ”tomhed” - et tomt rum af en slags – et tomt rum af tid og sted, hvor der er intet der optager dig. Du kan begynde med, at kigge på naturen, hvor der er et minimalt antal distraktioner. Så hvis en gruppe mennesker, virkeligt stoler på hinanden, og har den rigtige ånd af fællesskab, kan noget ligesom det, opstå i dialogen.

Hvis du et betragteligt antal mennesker, som virkelig kunne gennemskue dette, så ville de have en effekt, som var ufatteligt større end, en hvilken som helst enkelt person. Vi ved virkelig ikke, hvor stor en gennemslags kraft dette ville have, men der er en virkelig mulighed. Der for nuværende, en stor del af kynisme, og pessimisme om den menneskelige rase, som har sine pointer. Men kynisme, kan meget let blive et falsum. Den menneskelige rase, har et kæmpe potentiale, som bliver ødelagt, af nogle ret trivielle ting.

At komme til roden, af alt dette, tilhøre alle mennesker; vi har noget, som kan potentielt, producere en revolution. Det afhænger af intensiteten, og energien. Det synes, at nøglen er, at vi bliver nød til, at give opmærksomhed til hele denne ting. Imidlertid, kan vi give opmærksomhed til noget, ret godt, men når der kommer besværligheder, så synes det hele at gå i stykker. På det tidspunkt, i stedet for at fordømme os selv, bliver vi nød til, at finde ud af hvordan den distraktion, var en del af den samme proces. At studere distraktionen, er en del af lærings processen; det er altafgørende, at se disse ting, i tilstedeværelsen af distraktioner, såvel, som på et stille sted. Jeg tror, at når du bliver stærk nok, svarende til, at du kan stå fast i et miljø af distraktioner, så er du stærk nok til at begynde, at se på det uendelige – men det uendelige, kan godt være så kraftfuldt, at dens effekt ville distrahere dig, hvis du kigger på den for hurtigt.

Jeg tror, at så er der en mulighed for transformation, af bevidstheden, både individuelt og kollektivt. Og det vigtigt er, at det sker sammen – det bliver nød til, at være begge. Og derfor hele dette spørgsmål – om kommunikation, og evnen til at have en dialog, evnen til at deltage i kommunikation – det er altafgørende.

Bibliografi

- Barfield, Owen (1965) *Saving the appearances*, New York: Harcourt, Brace & World.
- Bohm, David (1980) *Wholeness and the implicate order*, London: Routledge.
- - (1987) *Unfolding Meaning*, London:Routledge.
 - - (1994) *Thought as a system*, London:Routledge.
 - - (1996) *Ojai seminar transcripts, 1986 – 1989*, Ann Arbor, Mich: University Microfilms International.
 - - and Edward Mark (1991) *Changing Consciousness*, San Francisco
 - - and Krishnamurti, J. (1985) *The Ending of Time*, San Francisco.
- de Mare Patrick, Piper, Robin, and Thompson, Sheila (1991) *koinonia*, London: Karnac.
- Krishnamurti, Jiddu (1969) *Freedom from the known*, New York: Haper & Row.
- - (1979) *The Wholeness of life*, San Francisco, Calif.: Haper & Row.
- Polanyi, Michael (1966) *The tacit dimension*, Garden City, NY: Doubleday.

David Bohm.

Blev født i 1917 i Wilkins-Barre, Pennsylvania i USA. På trods af at være født og opvokset i en Jødisk familie, blev han agnostiker som teenager, Bohm dimitterede fra Pennsylvania State Collage i 1939, Og tog på California Institute of Techonolgy før han deltog på University of California at Berkeley. Det var her han sluttede sig til gruppe i teoretisk fysik, som var ledet af Robert Oppenheimer, og derfra fik han sin PhD i 1943. Under hans tid på Berkeley, bidragede han væsentligt til forståelsen af kvante mekanikken og relativitets teorien, og opdagede han fenomenet ”Bohm diffusion”.

Under anden verdenskrig, gik den meste fysik forskning på Berkley, til Manhattan projektet, som havde målet at fremstille den første atombombe. Selvom af Oppenheimer ønskede, at Bohm skulle deltage, med ham i projektet. Blev Bohm ikke sikkerheds godkendt, til at gøre det, på grund af hans arrangement i venstre-politik.

Efter krigen flyttede Bohm, til Princeton University og blev assisterende professor. Det var her han mødte og arbejdede med Albert Einstein.

I 1949 udbedte ”the House Committe on Un-American Activies” ledet af Senator Joseph McCarthy, et vidnesbyrd fra Bohm, på grund at hans forbindelser, med mistænkte kommunister. Bohm nægtede, at give vidensbyrd imod hans kollegaer, og han blev arresteret. Slutteligt blev han frikendt, men han var allerede blevet suspenderet fra Princeton. Efter dette blev Bohm professor i fysik, ved University of São Paulo, Brasilien. På rekommandationer af Einstein og Oppenheimer.

I 1955 flyttede Bohm til Israel, og arbejdede i to år på Technion i Haifa, hvor han giftede sig med Saral Woolfson. Bohm immigrerede til England 1957, og startede med at arbejde som forsknings assistent på University of Bristol. Der udgav han efterfølgeren, til hans første bog, *Quantum Theory (1951)*, med *Causality and Chance in Modern Physics (1957)* Og *The Special Theory of Relativity (1965)*. I 1959 Opdagede Bohm og Yakhir

Aharonov ”Aharonov-Bohm effekten” som viste at et magnetisk vektor potentiale, kunne have kvante effekter. I 1961 blev Bohm professor i teoretisk fysik ved Birkbeck College, University London.

I hans senere år blev Bohm, interesseret i menneskelig kommunikation, sociale problemer og kreativitet, som resulterede i de bøger der fremkom efter hans død. *Dialogue* (1969) og *On Creativity* (1998). Kendt som ”Bohm dialog” hans idéer om interpersonel og gruppe kommunikation har haft indflydelse på ledelses teori. Bohm argumenterede for at et ”frit rum” og lige status, var en forudsætning for kommunikation og påskønnelse af personlig tro.

Bohm var valgt til ”Fellow of the Royal Society” i 1990. Hans sidste arbejde *The Undivided Universe* (1993 udgivet efter hans død), var resultatet af et langvarigt samarbejde med Basil Hiley.

I 1992 døde Bohm, han blev ramt af et hjerte stop, på bagsædet i en London taxa. Han blev 74. Han er nu betragtet som en af de vigtigste kvante fysiker i det tyvende århundrede.

Forord.

Jeg faldt første gang over navnet David Bohm, mens jeg prøvede at lære mig selv den specielle relativitets teori, som teenager. Jeg havde prøvet mange andre bøger, men Bohm's faldt i hak med mig; præcist den rette mængde matematiske detaljer og masser af plads tilegnet idéernes emne. Bohm fokuserede specielt meget på begrebet om observatørens perspektiv, meget mere end andre forfattere jeg har læst, som en vejleder til invariante strukturer; af repræsentationen og idéen at teorier giver et konceptuelt kort af verden; og af perception og dens relation til fysik. Der var noget meget konkret, visuelt og fysisk intuitivt, ved den måde som Bohm præsenterede teorien og dens betydning. Og han gjorde sig store anstrengelser for at forbinde fysik med verdenen af oplevelser, og meget vigtigt, at tydelig gøre hvor der ikke var forbindelse. Dette var en, af en lille håndfuld bøger, der tændte min passion for det filosofiske fundament for fysikken, i stedet for simpel fysik, så at sige.

I den samme bog beskriver Bohm, hvordan, ved at bruge et kort, en person må lokalisere og orientere sig selv, ved at identificere et punkt og en retning der vil tjene til at repræsentere dem. Hvert punkt og retnings linje passer til et andet perspektiv på verden. Men man kan let transformere mellem disse forskellige perspektiver, resulterende i at man ser, hvordan det andet perspektiv vil være. Ved abstraktion ud af det invariante aspekt, med hensyn til disse transformationer, kan man få en forståelse af terrænet. Bohm betragtede denne proces i konteksten af kommunikation mellem et sæt af kort, personer med forskellige perspektiver på det samme terræn. Givet processen af transformation og abstraktionen, vil der ikke være noget spørgsmål om hvilket kort giver det rigtige perspektiv og hvilket giver det forkerte perspektiv; de kan hver simpelthen konsultere deres kort og finder ud af hvorfor de hver har deres perspektiv, hvordan de kan transformere imellem de to, og hvordan de kan udtrække den invariante struktur som er fælles for dem begge.

Da jeg lærte kvante mekanikken lidt efter relativitet, opdagede

jeg at Bohm var indfilteret i en mærkelig slags konflikt mellem perspektiver, der involverede naturen og forklaringen af kvant teorien. Bohm var en af de første til at give et alternativ til den "ortodokse" fortolkning af kvante teorien (navnlig, københavner fortolkningen, primært associeret med Niels Bohr og Werner Heisenberg). At en *fortolkning* af noget skulle holdes fast med så meget overbevisning og målrettethed, har jeg altid fundet ret mærkelig. Min første karriere ledede mig ind i livet som koncert pianist, og i den kontekst, er forskellighed i fortolkningerne selve livs nerven af disciplinen. De forskellige fortolkninger af et stykke musik er som forskellige kort, som hver giver et forskelligt perspektiv på den underliggende musiske virkelighed, ingen af dem er korrekt, en objektiv sand version. Begrebet om "et sandt kort" synes åbenlyst meningsløs, for mig. Alligevel, ved at give et alternativt perspektiv på kvante mekanikken, blev Bohm set af fysiker fællesskabet, enten som at han ikke gjorde særlig meget (fordi hans tilgang, for alle praktiske formål, empirisk identisk til ortodoks kvante mekanik) eller som at fortage sig noget som nærmede sig kætteri, for at stille spørgsmål ved den ene sande fortolkning. Københavner fortolkningen har en tendens til ikke at give et billede af den underliggende "kvante virkelighed" så meget som den giver en redegørelse for hvordan vi får viden om kvante systemer (epistemologi i stedet for ontologi). Så vidt som har forbindelse med verden, giver den et fundamentalt ubestemt billede indholdene ueliminerbare usikkerhed. Kvant mekanikken er set som en sort boks, der gør operatoren i stand til at generer resultater på en udgang (f.eks. en partikel) fra noget som sendes ind på en indgang. (f.eks. et par partikler der kastes samtidigt) på en ren statistisk måde. At spørger hvad der sker imellem indgang og udgang, er forbudt. Bohm fremkom med en ontologisk fortolkning, som fjernede den ureducerbare ubestemmelighed fra Københavner fortolkningen.

Der er nu mange og forskellige fortolkninger af kvante mekanikken, men hver af dem har en tendens til at hævde at de har det korrekte perspektiv til virkeligheden – desværre, dette er

ikke mindre sandt for mange moderne Bohm'ister! Hvad de er enige om (hvad de bliver nød til at være enige om, for at blive taget alvorligt) er den eksisterende struktur af eksperimentale resultater. At forklarer hvordan kvante algoritmerne gør det, og hvordan verden må være for at det kan foregå, der er fortolkningernes arbejde. For de fleste fysikere er fortolkninger en underholdende hobby, på anden pladsen til det virkelige arbejde, at beregne og sammenligne med eksperimenter. Bohm var aldrig tilfreds med denne tilgang, og han var heller ikke glad for det fælles refræn ”Ingen forstår kvante mekanikken”. I udviklingen af hans egen tilgang til kvante teorien, forsøgte han at tilgode se både det fysiske og det filosofiske. Denne uadskillelighed af filosofi og fysik karakterisere meget, hvis ikke alt, af han senere arbejde.

Bohm's idé om dialog var lavet for at skære igennem sådanne fast holdte og alligevel ultimativt tilfældige overbevisninger, som f.eks. fortolknings standpunkter. Den moderne tid er selvfølgelig et rodet net af gensidigt påvirkende, konkurrerende verdens perspektiver (en slags fortolkninger). Naturen af den moderne verden, den ”Globale Landsbys”, har temmelig paradoksalt, kun øget denne fragmentation, ved at afslører i større detalje forskellighederne i trossystemer som adskiller grupper og individer over hele planeten. Som understreger i et af hans seminarer i Ojai, California ”Jo, mere gensidigt afhængige vi bliver, jo mere synes vi at splittes op i små grupper som ikke kan lide hinanden eller har tilskyndelse til at kæmpe med hinanden, og slå hinanden ihjel, eller i det mindste ikke at samarbejde”(Thought as a System, Routledge, 1994, p.1) om sådanne adskillende synspunkter er netop det – synspunkter – de holdes med en sikkerhed som klart overgår deres, tilfældige natur. Her er Bohm igen:

Tanken skaber adskillelser ud af sig selv, og siger at de er der af naturlige grunde. Adskillelsen mellem lande bliver betragtet som om de ”bare er der”, men de var åbenlyst opfundet af mennesker. Mennesker har accepteret disse

opdelinger og det gør at de er der. (ibib, p.6)

Hans idé var at kigge bagom tankens proces, så man kunne se hvordan en repræsentation af noget (jordi forbinde, f.eks. en opdelende tro) bliver oversat til en præsentation, så hvad der simpelthen er en *projektion ud på verden* fra tænkere bliver vendt rundt af sindet til noget der faktisk medfødt besidder egenskaben (og så får sin modalitet (måde at være på) skiftet fra, noget som er tilfældigt, til noget som er nødvendigt). Nøglen er at afsløre det kontingente (tilfældigt) hvorfra tanker og overbevisninger kommer fra. Dette leder til en åben – sindethed overfor alternativer; til mulighed af ens egne synspunkter er falske: alting kan forhandles, ingenting er hellige.

En stor del af motivationen til Bohm's tilgang til dialog kommer fra denne "slægts forskning" af antagelser og meninger. Det simple faktum er at en stor del af disse antagelser og meninger som man reagere så stærkt på, hvis de bliver udsat for præs. De er resultatet af prægning, fra lærer, forældre, TV, bøger og osv. At komme over disse antagelser – basale antagelser kan karakterisere et liv – er åbenlyst hårdt: Det er hårdt at frigøre sig selv fra kæden af grundlæggende antagelser og trossystemer, for hvad vil der være tilbage? Man kan måske se problemet, ved en analogi af filosofen Imre Lakatos forståelse af videnskabelig teori: Der er en meget hård kerne af tro, som er meget svær at revidere (og ville kompromittere integriteten af selvet, hvis eroderet) og så er der et beskyttende bælte af ekstra antagelser der kan blive justeret på forskellig måde for at bevare den hårde kerne. Vi forsvare bestemte positioner (forskellige hårde kærner), vi leger kun med det beskyttende bælte, fordi vi har forskellige baggrunde: en fuldstændig kontingent (tilfældig) faktor.

Man kan spore Bohm's fokus på fragmentation og adskillelse (og dens skadelighed) til aspekter af han eget tidlige liv. Hans familie liv var i sig selv enormt fragmenteret. Hans mor, Frieda, led af alvorlige mentale problemer, som mentes at indikere en mulig skizofreni – men en efter død diagnose afslørede at manisk

depression nok nærmer var tilfældet. Hun var, i alle tilfælde, ude af stand til at passe husholdningen og tage sig af sin familie, og var tit indlagt. Der ville ofte være voldelige sammenstød mellem Bohm's mor og hans far, Samuel. Sådant et forstyrret tidligt liv, kan tydeligvis ikke skilles fra hans senere idéer. Som David Peat har påpeget i hans biografi om Bohm (*Infinite Potential*, Basic Books 1997) selve præsentationen af hans idéer, med den karakteristiske ”ned på jorden” fremstilling, var sandsynligvis en reminiscens fra hans forsøg på at forklare sin far videnskabelige koncepter (som afskyede hvad han kaldte ”videnskabisme”) og andre videnskabeligt uuddannede folk fra hans hjemby (en lille mineby Wilkes-Barre, Pennsylvania). Som en dreng med smag for videnskab, og kommende fra en by hvor styrke og adræthed var respekteret, blev Bohm en udstødt.

En anden alvorlig opdeling opstod da Bohm blev fanget i McCarthy's ”hekse jagt” efter dem som var kommunist sympatisører (som Bohm var uden hemmelighed).

Bohm nægtede at tale imod hans kollegaer og venner, Og kom til at lide svært for det. Han blev tvunget til at gå i eksil i Brasilien (med hans pas konfiskeret) hvor han, på grund af sprog barrieren og umuligheden af at forlade landet, følte sig ekstremt isoleret. Selv senere, efter emigration til England, blev Bohm betragtet som en udenforstående i fysik. Han opførte sig ikke som en videnskabsmand ”burde”, ifølge til de forskellige styrende normer, som knytter den gruppe sammen (så vidt som den har nogen enhed). For eksempel, videnskabsmænd ”bør ikke” involvere sig med ”spirituelle emner” eller det ”over naturlige” fordi, per definition, videnskab beskæftiger sig med den *naturlige* verden. Alligevel blev Bohm associeret, specielt i hans sene år, med et udvalg af ukonventionelle idéer og deres talsmænd.

Igennem *om dialog* er med sikkerhed farvet af elementer fra hans kontakt med sådanne personer som Jiddo Krishnamurti, idéerne er utvivlsomt Bohm's, tækkende på hans langvarige interesse i helhed i udfoldelse, kollektive fænomener, og hans gamle mål at rette et fragmenteret socialt landskab. Disse idéer er uplettede af

elementer af noget ukonventionelt, og er indgydet med sund fornuft, og er mere vigtige end nogen sinde.

De basale betingelser for Bohm'ske dialoger er som en tromme cirkel, hvori kaos og fragmentation kan blive synkroniseret til mønstre og enighed, og en ny orden vokser frem. Dialoge for Bohm, involvere et flow af information og det er en kollektiv anstrengelse. Idéen er at skabe hvad han kalder et "frit rum" til at tænke over fysik og videnskab, og et hvilke som helst andet emne, uden frygt for at blive set som en galning, eller tab af ens status, eller andre sådanne uønskelige effekter. Det kapitel der følger, er centreret om fokuspunktet det kollektive over individet, og hvad nyheder dette bringer med sig. Det frie rum tillader at problem-skabende antagelser frigøres. Automatiske emotionelle reaktioner vil ofte bryde forstyrrende ind. Det er underligt hvordan sådanne reaktioner kan sprede sig til genstande, som vi nok tænker, ville gøre emotionelle reaktioner upassende. Bohm har ret i at synes at emotionelle reaktioner til meninger er bizarre; hvis de er rigtige, kan de passe på sig selv; hvis de tager fejl, så er det bedst at forlade dem! Men målet er ikke at komme af med spændinger. Det rationelle samfund (både i stor og lille skala) var Bohm's mål og hans pil var eliminationen af konkurrence i diskurs.

En tilgang til social interaktion som ikke involvere vinder og tabere, og ingen point tavle. Det er en utopisk vision på mange måder, fordi mennesker normalt taler med en dagsorden. Af denne grund kræver, Bohm'sk dialog anstrengelse – det er en aktiv procedure, som kræver et niveau af selv-fornægtelse og ego elimination svarende til den fra Buddhisme. Jeg forventer ikke at læse denne bog vil føre til verdensfred! Det er en utopisk vision, og ligesom alle den slags visioner er dens sandsynlige skæbne, at forblive et ideal, som vi kan sigte imod, Men det forbliver et værdigt mål at sigte imod.

Dean Rickles.
April 2013.

